

TC.
DİYANET İŞLERİ BAŞKANLIĞI

GENÇLİK HİZMETLERİ
DEĞERLENDİRME RAPORU

2025-ŞUBAT

ÖNSÖZ

Bismillahirrahmanirrahim

Bizleri yoktan var eden, verdiği nimetlerle bahtiyar eden Yüce Allah’a hamd eder, sonsuz salat ve selamın O’nun habibi ve iki cihan serveri Resûlullah’ın üzerine olmasını Allah’tan niyaz ederiz.

Diyanet İşleri Başkanlığı kuruluşundan itibaren toplumun ve Anayasanın kurum olarak kendisine biçtiği misyonu bihakkın yerine getirmek için merkezde ve taşradaki personeliyle azami gayret sarf etmektedir. Anayasanın 136. maddesinde: “Genel idare içinde yer alan Diyanet İşleri Başkanlığı, laiklik ilkesi doğrultusunda, bütün siyasi görüş ve düşüncülerin dışında kalarak ve milletçe dayanışma ve bütünleşmeyi amaç edinerek, özel kanununda gösterilen görevleri yerine getirir.” hükmü yer almaktadır. Buna göre Diyanet İşleri Başkanlığı’nın gerçekleştirdiği bütün faaliyetlerde temel gaye milletçe dayanışma ve bütünleşmeyi sağlamaya yöneliktir. Aynı zamanda mezkur maddenin işaret ettiği özel kanun olan 633 sayılı Diyanet İşleri Başkanlığı Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanunun 1. maddesinde: “İslam Dininin inançları, ibadet ve ahlak esasları ile ilgili işleri yürütmek, din konusunda toplumu aydınlatmak ve ibadet yerlerini yönetmek” şeklinde Diyanet İşleri Başkanlığı’nın görev tanımı yapılmıştır.

Anayasal olarak toplumun bütün kesimine din hizmeti sunmakla görevli olan Diyanet İşleri Başkanlığı toplumu aydınlatıcı faaliyetler yürütmektedir. Toplumumuzun büyük çoğunluğunu gençler teşkil ettiği için Başkanlığımızın faaliyet alanlarının temel taşı gençler oluşturmaktadır. Nitekim Anayasanın 58. maddesinde: “... Devlet, gençleri alkol düşkünlüğünden, uyuşturucu maddelerden, suçluluk, kumar ve benzeri kötü alışkanlıklardan ve cehaletten korumak için gerekli tedbirleri alır.” denilmektedir. Diyanet İşleri Başkanlığı da Anayasanın bu hükmü gereğince gençlerimizi kötü alışkanlıklardan korumak için çalışmalar yapmaktadır.

Anayasanın kendisine verdiği yetki ile çalışmalarını gerçekleştiren Diyanet İşleri Başkanlığı 633 sayılı Diyanet İşleri Başkanlığı Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanundan yola çıkarak gençliğe yönelik çalışmalar gerçekleştirmektedir. Söz konusu kanunun 7. maddesinde Başkanlığımızın görevleri arasında aşağıdaki hususlar yer almaktadır:

- Öğrenci yurtları, eğitim kurumları, gençlik merkezleri ve kampları, ceza infaz kurumları, sağlık kuruluşları, sosyal hizmet kurumları ve benzeri yerlerde işbirliği esasına göre manevi danışmanlık ve din hizmeti sunmak.
- Aile, kadın, gençlik ve toplumun diğer kesimlerine yönelik dinî konularda aydınlatma ve rehberlik yapmak.
- İhtiyaç duyulan yerlerde okuma salonu, aile ve dinî rehberlik merkezi, gençlik çalışmaları merkezi ve benzeri yerler açmak ve bunlarla ilgili işleri yürütmek.

Diyanet İşleri Başkanlığı gençlik hizmetlerini Din Hizmetleri Genel Müdürlüğüne bağlı Gençlik Hizmetleri Daire Başkanlığı koordinesinde taşrada gençlik koordinatörleri marifetiyle gerçekleştirmektedir. Bu hizmetlerin birçoğunu Diyanet Gençlik Hizmet Mekanlarında sunmakla birlikte Başkanlık personeli “gençlerin bulunduğu her mekan bizimdir” anlayışıyla hareket ederek il il, ilçe ilçe, köy köy gençliğe hizmet etme gayreti içerisinde.

Çalışmamızın çerçevesini; Diyanet İşleri Başkanlığının gençlik hizmetleri, geliştirilebilir özellikleri ve gençliğe daha iyi nasıl hizmet sunulabileceği oluşturmaktadır.

Çalışmamız giriş, iki ana bölüm ve sonuçtan meydana gelmektedir. Giriş bölümünde gencin tanımı, Allah ve Rasülü'nün gençlere dair dikkat çektiği hususlar, Diyanet İşleri Başkanlığının gençlik hizmetleri gerçekleştirebileceğine dair yasal dayanaklar ve Diyanet İşleri Başkanlığının tarihten günümüze gerçekleştirdiği gençlik hizmetlerinden özetle bahsedilmiştir. Birinci bölümde ise; Diyanet İşleri Başkanlığının gençlik hizmetlerini yürütürken değerlendirdiği hizmet sistemlerine ve kullandığı mekanlara yer verilmiştir. Mesela Gençlik Koordinatörlüğü Sistemi ve Diyanet Gençlik Hizmet Mekanlarına değinilmiştir. İkinci Bölümde ise birinci bölümde bahsedilen Gençlik Koordinatörleri marifetiyle taşrada gerçekleştirilen faaliyetlere yer verilmiştir. Sonuç bölümünde ise çalışmamızın genel değerlendirmesi yapılmıştır.

GİRİŞ

İslam dini, insanı dünyada ve ahirette huzura ulaştırmayı amaçlamaktadır. Yüce Allah insanı “Rabbinin adıyla oku!”¹ emriyle taklitten ilme, “İçten bir inanç ve bağlılık göstererek sadece Allah’a ibadet et”² emriyle riyakârlıktan ihlasa, “Senin yanında hak yola dönenlerle birlikte, sana buyrulduğu gibi dosdoğru ol”³ emriyle hainlikten mertliğe, “Allah size emanetleri mutlaka ehline vermenizi ve insanlar arasında hükmettiğinizde adaletle hükmetmenizi emreder”⁴ öğüdüyle zulümden adalete yönlendirmektedir. Muhatabı insan olan Yüce Allah, kullarına iyiliği ve güzel olanı tavsiye etmiş, fenalıktan ve azgınlıktan ise men etmiştir. Söz konusu tavsiyelere uyulduğu takdirde hem huzurlu bir toplum meydana geleceğini hem de ahiret saadetine vesile olacağını müjdelemiştir. Temel gayesi sahih dini bilgilerden hareketle Allah’ın bu müjdesini ve kullarından taleplerini ayırım gözetmeksizin toplumun bütün kesimine ulaştırmak olan Diyanet İşleri Başkanlığı, 633 sayılı Diyanet İşleri Başkanlığı Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanunu 1. maddesinde yer alan “İslam Dininin inançları, ibadet ve ahlak esasları ile ilgili işleri yürütmek, din konusunda toplumu aydınlatmak ve ibadet yerlerini yönetmek üzere; Cumhurbaşkanlığına bağlı Diyanet İşleri Başkanlığı kurulmuştur.”⁵ Görevleri yerine getirmek üzere kurulmuştur.

Dini konularda toplumun bütün kesimlerini aydınlatma göreviyle kurulan Diyanet İşleri Başkanlığı özellikle toplumumuzun önemli bir kesimini oluşturan gençlere yönelik çalışmalar gerçekleştirmektedir. Giriş bölümünde Diyanet İşleri Başkanlığının gençlere yönelik gerçekleştirdiği faaliyetlerde temel referansı olan Allah ve Peygamberinin gençlere verdiği değer, gerçekleştirilen faaliyetlerde Anayasal dayanaklar, amaç ve hedeflerden bahsedilecektir.

1. Genç Kimdir?

Genç kimdir? Sorusuna verilen cevapları biyolojik, psikolojik ve sosyolojik bakış açıları esas alınarak üç kategoride değerlendirebilmemiz mümkündür.

Sosyolojik açıdan Türk toplumunda “Genç kimdir?” sorusuna “Taşı sıkısa suyunu çıkartandır” cevabını almak mümkündür. Buna göre genç güçlü, kuvvetli, kararlı, her işi yapabilecek kapasitede olan kimsedir. Psikolojik açıdan değerlendirdiğimizde ise olgunluk öncesinde duygusal değişimlere vurguların ön plana çıktığı görülmektedir. Ancak gençlik tanımları daha çok biyolojik olarak yapılmakta ve özellikle kurumlar yaş guruplarını esas alarak strateji geliştirmektedirler. Fakat kurumlar arasında dahi gençlik dönemi yaş aralığı belirlenirken ihtilaflar yaşanmaktadır. Örneğin; “UNDP Youth Strategy 2014-2017” isimli rapora göre BM (Birleşmiş Milletler) Genel Meclisi 15-24 yaş aralığını gençlik çağı olarak

¹ Alak, 1.

² Zümer, 2.

³ Hud, 112.

⁴ Nisa, 58.

⁵ 633 sayılı Diyanet İşleri Başkanlığı Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanunu 1. Madde.

değerlendirmiştir.⁶ Türkiye Cumhuriyeti Gençlik ve Spor Bakanlığı ise 14-29 yaş aralığını gençlik çağı olarak kabul etmiştir.⁷ Bu kabuller ve değerlendirmelerde şüphesiz kurumların çalışma alanları, ülke durumları, halk kabulü gibi etkenler rol oynamaktadır. Diyanet İşleri Başkanlığı olarak ise 12-33 yaş aralığı gençlik çalışmalarına dahil edilmektedir. Ortaokul, lise, üniversite ve çalışan başlıklı genç kategorilerinde hizmet veren personelimizin çalışma alanında söz konusu yaş aralığı yer aldığı için Başkanlık olarak “genç kimdir?” sorusuna cevap olarak “biyolojik açıdan 12-33 yaş aralığıdır” demek isabetli olacaktır.

TÜİK verilerine göre 2022 yılı itibarıyla 15-29 yaş aralığında 19.448.188 vatandaşımız bulunmaktadır. 10-14 yaş aralığı 6.438.152, 30-34 yaş aralığında ise 6.341.208 vatandaşımız bulunmaktadır.⁸ 12-33 yaş aralığı için tam rakam vermek bu verilere göre mümkün olmasa da ortalama 27.000.000 vatandaşımızın Başkanlık hizmet kapsamında genç olarak değerlendirildiği söylenebilir. Bu rakam ise Türkiye nüfusunun 1/4’ünden daha fazlasına denk gelmektedir.

2. Kur’an ve Sünnette Gençlik

Diyanet İşleri Başkanlığı’nın; dinimizin gençlere verdiği önem ve değer doğrultusunda gerçekleştirdiği hizmetlerin ulvi bir gayeye hizmet ettiğini ifade edebilmek için Allah Teâla ve Hz. Peygamberin (s.a.s.) gençlere verdiği önemi kısaca ifade edeceğiz.

Kur’an’da Gençler

İnsan hayatın her evresi ayrı bir öneme sahiptir ve bu evrelerin en önemli safhası şüphesiz gençlik çağıdır. Bir gencin dinamik hali, inancı, ideali her zaman diğer yaş guruplarından daha önde olmuştur. Genç insanın diğer yaş guruplarına oranla bedensel enerjisi üst düzeyde olduğu kadar zihinsel enerjisi de üst düzeydedir. Bu yüzden birçok ideolojinin, inancın, davanın temelinde hep gençler yer almıştır. Gençliğini doğru bir şekilde yönlendiren her millet ihya olmuş, yanlış yönlendiren her millet ise helak olmuştur. Allah Teâla da ilk doğduğu anda çocukların isimlerini koymaktan ölüm anında edeple yıkanmasına varıncaya kadar insanoğlunun her dönemine önem atfetmekle birlikte gençlik dönemine daha hassas vurgularda bulunmuştur. Nitekim Allah Teâla Hz. Lokman’ın (a.s.) dilinden gençlere iman, ibadet ve ahlak alanlarında şu öğütleri vermiştir:

- Allah’a şükretmek,
- Allah’a ortak koşmamak,
- Anne ve babaya itaat edilmek ancak şirki öğütlemeleri halinde itaatten yüz çevirmek,
- Allah’ın her şeyden haberdar olduğunu ve kişinin yaptığı her şeyin karşılığını çıkacağını bilmek,

⁶ “Gençlik Çalışma Grubu Raporu” T.C. Kalkınma Bakanlığı On Birinci Kalkınma Planı, 2018, s. ix.

⁷ “Gençlik Çalışma Grubu Raporu”, a.g.e., s. ix.

⁸ <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Adrese-Dayali-Nufus-Kayit-Sistemi-Sonuclari-2021> (15.08.2022).

- Namaz kılmak,
- İyiliği emretmek,
- Kötülükten men etmek,
- İnsanları küçük görülerek yüz çevrilmemek
- Başa gelenlere sabretmek,
- Böbürlenmemek.⁹

Allah Teâla Kur'an-ı Kerim'de birçok gencin hayatını bizlere örnek vermektedir. Hz. İbrahim'in (a.s.) genç yaşında aklî melekelerini ne derece iyi kullandığını anlatmış ve genç yaşında tek başına dahi olsa putperest bir kavme karşı verdiği mücadeleyi gözler önüne sermiştir:

“Bazıları, -İbrahim denen bir gencin bunları (putları) diline doladığını işitmiştik (putları o kırmıştır)- deyince; -O halde, onu hemen insanların önüne getirin, belki birileri şahitlik eder- dediler.”¹⁰

Hız. Yusuf'un (a.s.) genç yaşında güzellik ve asilliği ile meşhur bir kadının gayr-i meşru teklifini reddetmesiyle birlikte iftiraya uğradığını da bizlere beyan edilmektedir. Allah Teâla Hız. Yusuf'un bu asil davranışını methederek verdiği mükafatları şöyle ifade etmektedir:

“Yusuf olgunluk çağına erişince, ona hikmet ve ilim verdik. İşte güzel davrananları biz böyle mükafatlandırırız.”¹¹

Ashab-ı Kehf olarak bilinen ve devrin putperest kralına karşı verdikleri mücadele neticesinde zulümden kaçarak mağaraya hicret eden gençlerin faziletli tutumları Kur'an-ı Kerim'de en geniş haliyle sunulan kıssaların başında gelmektedir:

“O gençler mağaraya sığınmışlar ve -Rabbimiz! Bize katından rahmet gönder ve bize içinde bulunduğumuz durumdan bir çıkış yolu göster!- demişlerdi.”¹²

Hız. Musa'nın (a.s.) Firavun'a karşı verdiği mücadelede gençler kendisini desteklemiştir:

“Hasılı, kavminden ancak az sayıda insan, Firavun ve adamlarının kendilerine kötülük edeceğinden korka korka Musa'ya iman etti. Çünkü Firavun o topraklarda gerçekten güç ve iktidar sahibiydi, üstelik kötülükte sınır tanımaz biriydi.”¹³

Yine Hız. Musa'nın (a.s.) Medyen'e giderek Hız. Şuayb'ın (a.s.) yanına vardığını anlatan kıssada edep ve haya duygularıyla örnek gösterilen Hız. Şuayb'ın (a.s.) genç iki kızı methedilmektedir.¹⁴

⁹ Lokman, 12-19.

¹⁰ Enbiya, 60.

¹¹ Yusuf, 22.

¹² Kehf, 10.

¹³ Yunus, 83; Yukarıdaki ayette az sayıda kişinin gençler olduğu ifade edilmiştir. Buna göre Hız. Musa'ya (a.s.) daha çok gençler iman etmişlerdir. (Prof. Dr. Hayrettin Karaman vd., **Kur'an Yolu Türkçe Meal ve Tefsiri**, Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, Ankara, 2006, c. III, s. 130.)

¹⁴ Kasas, 22-28.

Kur'an-ı Kerim'de anılan genç şahıslardan biri de Hz. Musa'ya (a.s.) yardımcı olan ve isminin Yuşa b. Nun olduğu rivayet edilen kişidir¹⁵ ve Hz. Musa'dan eğitim almıştır. Daha sonra İsrailoğulları'na peygamber olarak gönderilen Hz. Yuşa (a.s.) hakkında şöyle buyrulmaktadır:

“Bir vakit Musa genç adamına, -Ta iki denizin birleştiği yere varmadıkça yahut (bu yolda) senelerce yürümedikçe durup dinlenmeyeceğim- demişti.”¹⁶

Allah Teala cennette hizmetçilerin genç yaşta olacağını ve sonsuza kadar genç kalacaklarını vurgulamaktadır:

“Çevrelerinde kaynaktan doldurulmuş testiler, ibrikler ve kadehlerle sonsuza dek hizmet sunacak gençler dolaşır.”¹⁷

Yine Kur'an-ı Kerimde Hz. Adem'in (a.s.) takva sahibi oğlu Habil¹⁸, Hz. İbrahim'in (a.s.) peygamber olan iki oğlu Hz. İsmail (a.s.) ve Hz. İshak (a.s.)¹⁹, Hz. Musa'nın (a.s.) kardeşi Hz. Harun (a.s.)²⁰, İsrailoğulları'na peygamber olarak gönderilmeden önce Hz. Davut (a.s.), Calut'un ordusunu yerle bir eden Talut²¹, nasihatleriyle ön plana çıkan Hz. Lokman'ın (a.s.) oğlu²², iffetin timsali gösterilen Hz. Meryem²³, 30 yaşında peygamberlik verildiği rivayet edilen Hz. İsa (a.s.)²⁴, ifk hadisesi üzerine Allah'ın kendisini gönderdiği ayetlerle temize çıkardığı Müminlerin annesi Hz. Aişe (r.a.)²⁵, Hz. Üzeyir (a.s.) vb. genç şahsiyetler zikredilerek onların inançları, mücadeleleri, ahlakları, davranış ve tutumları Müslümanlara örnek olarak sunulmuştur.

Hadislerde Gençler

Diğer peygamberlerde olduğu gibi Hz. Peygamber (s.a.s.) de İslam dinini tebliğ ederken en büyük desteği gençlerden almıştır. İslamiyet merkezli toplumun temelini genç sahabilerle atan Hz. Peygamber (s.a.s.), gençlere son derece değer vermiş ve onlarla iletişimini güçlü tutmuştur. Onların terbiyesiyle bizzat ilgilenmiş Mescid-i Nebevi'nin yanında yer alan Suffe isimli kısımda Ebu Hureyre (r.a.) gibi nice gence İslam'ı ve genel prensiplerini öğretmiştir. Muaz b. Cebel, Hz. Ali, Abdullah b. Ömer, Abdullah b. Mes'ûd, Abdullah b. Abbâs, Enes b. Mâlik gibi birçok sahabe gençlik çağlarını Hz. Peygamberin (s.a.s.) dizinin dibinde geçirmiş ve eğitimlerini Hz. Peygamberden (s.a.s.) almışlardır.

¹⁵ 15 Ömer Faruk Harman, “Yüşa”, **Diyanet İslam Ansiklopedisi**, 2013, İstanbul, c: 44, s. 44.

¹⁶ Kehf, 60.

¹⁷ Vakıa, 17.

¹⁸ Maide, 27.

¹⁹ Ebü'l-Hasen en-Nedvî, **Kur'ân'da Adı Geçen Peygamberlerin Hayatı**, Risâle Yayınları, İstanbul, 2005, s. 68-69.

²⁰ Muhammed Ali es-Sâbûnî, **Âyetler Işığında Peygamberler Tarihi**, Ahsen Yayınları, İstanbul, 2003, s. 395.

²¹ Bakara, 250; S'ad, 17.

²² Lokman, 12-19.

²³ Meryem, 16-26.

²⁴ M. Asım Köksal, **Peygamberler Tarihi**, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul, 2005, c. 2, s. 315, 334.

²⁵ Mustafa Fayda, “İfk Hâdisesi”, **Diyanet İslam Ansiklopedisi**, c. 21, s. 508.

Gençlik çağının ne derece önemli olduğu birçok hadis-i şerifte ifade edilmiştir. Gençlik çağının en iyi şekilde değerlendirilmesi için teşvikte bulunan Hz. Peygamberin (s.a.s.) konuyla ilgili bazı hadisleri şunlardır:

“Beş şey gelmeden önce beş şeyin değerini iyi bilmelisin: İhtiyarlığından önce gençliğinin, hastalığından önce sağlığının, yokluğundan önce varlığının, meşguliyetinden önce boş vaktinin ve ölümünden önce hayatının.”²⁶

"İnsanoğluna şu beş şeyden hesap sorulmadıkça, onun ayakları kıyamet gününde Rabbinin huzurundan ayrılmayacaktır: ömrünü nerede tükettiğinden, gençliğini nerede yıprattığından, malını nerede kazanıp nereye harcadığından ve öğrendiği ilimle nasıl amel ettiğinden."²⁷

“...Huşû duyan gençler, (namaz kılarak) rüku eden yaşlılar, emzikli bebekler ve otlayan hayvanlar olmasaydı mutlaka başınıza azap yağardı.”²⁸

H. Peygamberin (s.a.s.) gençlere ve gençliğe verdiği değeri gençlerle olan iletişimdeki örneklerde daha iyi kavramaktayız. H. Peygamber (s.a.s.) gençlerle iletişimde şu hususlara dikkat etmiştir:

1. Gençlere sorumluluk vermiştir: H. Peygamber (s.a.s.) Muaz b. Cebel'i (r.a.) Yemen'e²⁹, Osman b. Ebu'l-As'ı Taif'e³⁰ vali olarak tayin etmiş, H. Ali'yi (r.a.) de Yemen'e³¹ hakim olarak görevlendirmiştir. Aynı şekilde birçok tecrübeli sahabinin başına ordu komutanı olarak Zeyd b. Haris ve daha sonraki süreçte Usame b. Zeyd'i (r.a.) atamıştır.³²

2. Gençleri kınamamıştır: H. Paygamber (s.a.v.) gençlerin hata yapabileceklerini, onların kusurlarıyla birlikte toplumun önemli bir yapısını oluşturduklarını farkında olmuş gençlerin olumsuz fiil ve sözlerini daima hoş görüşle karşılamıştır. Genç sahabilerden birisi bir gün zina yapmak istediğini H. Peygambere (s.a.s.) ilettiği zaman çevredeki sahabiler öfkeleneler bile H. Peygamber (s.a.s.) ile genç arasında aşağıdaki diyalog geçmiştir:

H. Peygamber (s.a.s.) “Annenle zina edilmesini ister misin?” Genç, “Anam babam sana feda olsun, ey Allah'ın Elçisi! Elbette istemem.” diye karşılık verdi. H. Peygamber (s.a.s.), sırasıyla kızını, halasını, teyzesini ve kız kardeşini de hatırlatarak, hiç kimsenin kendisi ve yakınlarıyla zina edilmesine rıza göstermeyeceğini bu gence anlattı. Sonra elini ona dokunarak, “Allah'ım, bu gencin günahlarını

²⁶ Hâkim, Müstedrek, IV, 341..

²⁷ Tirmizî, Sıfatü'l-kıyâme, 1.

²⁸ Tirmizî, Sıfatü'l-kıyâme, 59.

²⁹ Buhârî, Zekât, 63.

³⁰ Buhârî, İlim, 28.

³¹ Tirmizî, Ahkâm, 5.

³² Müslim, İmân, 158..

bağışla, kalbini temizle ve iffetini koru!” diye dua etti. Bu genç sahâbi, bu duadan sonra ne böyle bir istekte bulundu, ne de böyle bir işe yöneldi.³³

3. Gençlere cesaret vermiştir: Hz. Peygamber (s.a.s.) gençlerin öz güven kazanmaları için onlarla iletişimde daima gençleri cesaretlendiren üslup kullanmıştır: Hz. Ali (r.a.) Yemen’e hakim olarak görevlendirildiği zaman Hz. Ali: “Ey Allah’ın Resûlü! Beni gönderiyorsun ama ben genç bir insanım ve hüküm verme konusunda da hiç bilgim yok.” demiş, bunun üzerine Hz. Peygamber, “Allah senin kalbini doğruya iletecek ve dilini (doğru üzerine) güçlendirecektir. İki hasım gelip önüne oturduğunda, birincisini dinlediğin gibi diğerini de dinleyinceye kadar bir karar verme. Bu, (vereceğin) kararın ortaya çıkması için daha uygundur.” buyurarak Hz. Ali’yi cesaretlendirmiştir.³⁴

4. Gençlere yumuşak sözle ve tatlı dille hitap etmiştir: Medineli genç sahâbî Muâviye b. Hakem, yasak olduğunu henüz bilmediği sıralarda namaz esnasında aksıran birisine “Yerhamükâllâh” demişti. Cemaat, bakışlarıyla ona tepki göstermiş, o da “Yazıklar olsun! Ne oluyor da bana bakıyorsunuz?” diye karşılık vermişti. İnsanların üstelemeleri üzerine ise susmak durumunda kalmıştı. Namazın ardından Hz. Peygamberin (s.a.s.) kendisine nasıl davrandığını şöyle anlatıyordu: “Ne ondan önce ne de sonra daha güzel öğreten birini gör düm. Vallahi Resûlullah beni ne azarladı ne bana vurdu ne de hakaret etti. Sadece, ‘Bu namazda insan kelâmı konuşulmaz. Namaz ancak tesbih, tekbir ve Kur’an okumaktır.’ dedi.”³⁵

Şüphesiz ki bu durumu en iyi ifade eden hadiselerden birisi Hz. Peygamber (s.a.s.) ile Ebû Mahzûre arasında geçen şu olaydır: Hz. Peygamber (s.a.s.), Huneyn Seferi’nden döndüğü sırada ashâbından namaz için ezan okumalarını istemişti. Bu sırada Ebû Mahzûre, arkadaşlarıyla birlikte alay ederek okunan ezanı taklide yeltendiler. Henüz Müslüman olmadığı için İslam’a mesafeli olan Ebû Mahzûre’nin güzel sesi Hz. Peygamber’in (s.a.s.) dikkatini çekmişti. Bunun üzerine Hz. Peygamber (s.a.s.) onu yanına çağırarak kendisine ezan okumasını istemiş ve ezan okurken sesini makamlı bir şekilde yükseltmesi gerektiğini söyleyerek ona ezanın nasıl okunacağını tarif etmişti. Sonrasında bir miktar gümüş para vererek yüzünü okşamış ve “Allah seni mübarek kılsın, bereket üzerinden eksik olmasın.” diye dua etmişti. Başlangıçta Allah Resûlü’nden ve ezandan nefret etse de Hz. Peygamberin (s.a.s.) yumuşak tavrı ve tatlı dili sayesinde bu güzel sesli genç, Mescid-i Harâm’ın seçkin müezzinlerinden birisi olarak yıllarca müezzinlik yapmıştı.³⁶

5. Gençlere güvenmiştir: Kendilerine Kur’an ve İslam’ı öğretmeleri için eğitici isteyen kabilelere Hz. Peygamber (s.a.s.) çoğunlukla Suffe’de yetişen genç sahabileri göndermiştir. Nitekim bunlardan birisinde Lihyanoğulları’na gönderilen ve çoğu gençlerden oluşan kabile Bi’r-i Maûne’de pusuya düşürülmüş ve yetmiş kadar kurra hafız şehit edilmiştir.³⁷

³³ İbn Hanbel, V, 257.

³⁴ İbn Mâce, Ahkâm, 1.

³⁵ Müslim, Mesâcid, 33.

³⁶ Ebû Dâvûd, Salât, 28.

³⁷ Buhârî, Cihâd, 184.

6. Gençlerle istişare etmiştir: Hz. Peygamber (s.a.s.) bir çok konuda gençlerin fikirlerine başvurmuştur. Uhud savaşı öncesinde savunma savaşı mı yoksa şehir dışında meydan savaşı mı yapalım konusunda gençlerin görüşlerine de müracaat edilmiştir. Nitekim gençlerin meydan savaşı yapma hususunda istekli davranmaları ve görüş beyan etmeleri üzerine Hz. Peygamber (s.a.s.) gençlerin görüşünün daha ağır bastığını gözlemleyerek aksini düşünse bile gençlerin isteğine göre hareket etmiştir.³⁸

7. Gençlerin dertleriyle dertlenmiştir: Hz. Peygamber (s.a.s.) gençleri iyi gözlemleyerek ne gibi sorunları var tespit etmiş ve çözüm üretmiştir. Onların dertleriyle ilgilenecek derman olmaya çalışmıştır. Nitekim Hicretin dokuzuncu yılında Tebük Seferi'nden önce Basra'da bir grupla birlikte İslâm'a giren Mâlik b. Huveyris (r.a.), arkadaşları ile Medine'ye gelerek yirmi gün kadar misafir olmuşlardır. Bu sürede yaşadıklarını Mâlik b. Huveyris (r.a.) şöyle anlatmaktadır: Resûlullah (s.a.s.) merhametli ve yufka yürekli bir insandı. Ailelerimizi özlediğimizi fark edince, ailelerimiz konusunda bizimle sohbet etti, sorular sordu. Biz de kendisine anlattık. Bunun üzerine buyurdu ki: "Haydi ailelerinizin yanına dönün, onların yanında kalın, (öğrendiklerinizi) onlara öğretin ve yapmaları gerekenleri söyleyin. Beni namaz kılarken nasıl gördüyseniz, siz de aynı şekilde kılın. Namaz vakti geldiğinde içinizden biri ezan okusun ve en büyüğünüz de size imam olsun!"³⁹

8. Gençlerin fikir üretmelerini istemiştir: Hz. Peygamber (s.a.s.) genç sahabilerini eğitmekle birlikte akıl yürütmeleri hususunda telkinlerde bulunmuştur. Muaz b. Cebel'i (r.a.) Yemen'e vali olarak tayin ettikten sonra aralarında geçen konuşma bu hususu gözler önüne sermektedir:

- Sana bir dava geldiğinde) nasıl hüküm vereceksin?
- Allah'ın Kitabı'na göre hüküm vereceğim.
- (O konuda) Allah'ın Kitabı'nda bir hüküm bulamazsan?
- Resûlullah'ın (s.a.s.) sünneti ile (karar vereceğim).
- Resûlullah'ın (s.a.s.) sünnetinde de yoksa?
- Kendi görüşümle ichtihad ederek bir karara varacak ve ona göre hüküm vereceğim.

Bu diyalogtan sonra Hz. Peygamber (s.a.s.) "Resûlü'nün elçisini (Resûlü'nün arzuladığı cevabı vermeye) muvaffak kılan Allah'a hamdolsun." buyurarak şükretmiştir.⁴⁰

9. Gençlere rehberlik etmiştir: Bir genç kız, sıkıntısını dile getirmek üzere Allah Resûlü'nün evine gelerek kendisini karşılayan Hz. Aişe'ye (r.a.), "Babam itibar kazanmak için istemediğim halde beni kardeşinin oğlu ile evlendirdi." diyerek sitem etmiştir. Bunun üzerine Hz. Aişe, "Peygamber (s.a.s.)

³⁸ Vâkîdî, Ebu Abdullah Muhammed b. Ömer b. Akîd el-Eslemî, **el-Meğâzî**, Alemü'l-Kütüb, Beyrut, t.y. c. I, s. 210-211.

³⁹ Buhârî, Ezân, 18.

⁴⁰ Tirmizî, Ahkâm, 3; Ebû Dâvûd, Kadâ' (Akdiye), 11.

gelinceye kadar otur bakalım.” demiştir. Resûl-i Ekrem (s.a.s.) gelince, Hz. Aîşe genç kızın durumunu anlatmıştır. Hz. Peygamber (s.a.s.), kızın babasına haber göndererek gelmesini isteyerek tetkik etmek ve fikri sorulmadan evlendirildi ise genç kızın durumu hakkında bilgi almak istemiştir. Bunun üzerine genç kız, “Ey Allah’ın Resûlü! Babamın yaptığı işi (aslında) onaylamıştım. Ancak (nikâh konusunda) kadınların da söz hakkı olup olmadığını öğrenmek istedim.” demiştir. Böylece baba ve kız arasındaki mesele çözülmüş ve her ikisi de memnun olarak Efendimizin evinden ayrılmıştır.⁴¹

10. Gençlere saygı duymuştur: “Küçüğümüze merhamet etmeyen ve büyüğümüzün saygınlığını kabul etmeyen bizden değildir.”⁴² buyuran Hz. Peygamber (s.a.s.) gençlerin görüş ve isteklerine karşı da daima saygılı davranmıştır. Bir keresinde Allah Resûlü’ne içecek bir şey getirilmiştir. Kendisi bundan bir miktar içtikten sonra adeti olduğu üzere ashab ile paylaşmak isteyerek sağında genç bir delikanlı olan amcasının oğlu İbn Abbâs, solunda ise yaşlı kimseler olduğu halde Allah Resûlü her zamanki gibi sağdan başlamak yerine yaşlılara hürmet gereği soldan başlamayı uygun görerek bunun için İbn Abbâs’tan izin istemiştir. Fakat o, “Hayır, vallahi Ya Resûlallah! Senden gelen nasibimi hiç kimseye bırakmam.” cevabını verince Peygamberimiz elindeki tası onun eline bırakmıştır.⁴³

11. Hz. Peygamber (s.a.s) muhatabının durumuna göre hitap etmiştir. Hanımlara seslenirken “Ey hanımlar topluluğu!”, çocuklara seslenirken “Yavrucuğum” ifadelerini kullandığı gibi gençlere hitap ederken de “Ey gençler topluluğu” diye seslenmiştir.⁴⁴

Görüldüğü gibi Hz. Peygamber (s.a.s.) gençlerin beden ve ruh hallerini iyi analiz etmiş ve onların tabiatlarına uygun bir şekilde hareket etmiştir. Yeri gelmiş onların enerjisinden faydalanmış, yeri gelmiş fikir alış verişinde bulunmuştur. Karşısında deli dolu düşüncelere sahip bir genç olsa dahi asla onları küçümsememiş, gayet ciddi bir tavırla onlarla arkadaş gibi muhabbet etmiştir. Yeri gelmiş hatalarını örtmüştü, yeri gelmiş affetmiştir. Hz. Peygamberin (s.a.s.) tutumu karşısında gençler etkilenecek hayatlarını tanzim etmişlerdir. Hz. Peygamber (s.a.s.) gençlere nasihatten çok model olmak suretiyle liderlik etmiş ve İslam medeniyetinin temellerini atmıştır. Şüphesiz ki bu durum Peygamber Efendimizin (s.a.s.) gençlere verdiği önemden kaynaklanmaktadır.

3. Diyanet İşleri Başkanlığı Gençlik Hizmetlerinde Yasal Dayanak

Anayasanın 136. maddesinde: “Genel idare içinde yer alan Diyanet İşleri Başkanlığı, laiklik ilkesi doğrultusunda, bütün siyasi görüş ve düşüncülerin dışında kalarak ve milletçe dayanışma ve bütünleşmeyi amaç edinerek, özel kanununda gösterilen görevleri yerine getirir.” hükmü yer almaktadır. Buna göre Diyanet İşleri Başkanlığı’nın gerçekleştirdiği bütün faaliyetlerde temel gaye milletçe dayanışma ve bütünleşmeyi sağlamaya yöneliktir. Aynı zamanda mezkur maddenin işaret ettiği özel kanun olan 633

⁴¹ Nesâî, ,Nikâh, 36.

⁴² Tirmizî, Birr, 15.

⁴³ Buhârî, Eşribe, 19.

⁴⁴ Buhârî, Edeb, 83.; Müslim, Nikah, 1.; İbn Hanbel, IV, 283.

sayılı Diyanet İşleri Başkanlığı Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanunun 1. maddesinde: “İslam Dininin inançları, ibadet ve ahlak esasları ile ilgili işleri yürütmek, din konusunda toplumu aydınlatmak ve ibadet yerlerini yönetmek” şeklinde Diyanet İşleri Başkanlığı’nın görev tanımı yapılmıştır.

Anayasal olarak toplumun bütün kesimine din hizmeti sunmakla görevli olan Diyanet İşleri Başkanlığı toplumu aydınlatıcı faaliyetler yürütmektedir. Toplumumuzun büyük çoğunluğunu oluşturan gençler Başkanlığımızın faaliyet alanlarının temelini teşkil eder. Nitekim Anayasanın 58. maddesinde: “... Devlet, gençleri alkol düşkünlüğünden, uyuşturucu maddelerden, suçluluk, kumar ve benzeri kötü alışkanlıklardan ve cehaletten korumak için gerekli tedbirleri alır.” denilmektedir. Başkanlığımız Anayasanın bu hükmü gereğince gençlerimizi zararlı ve bölücü akımlardan, kötü alışkanlıklardan ve cehaletten korumak için çalışmalar yapmaktadır.

633 sayılı kanunun 7. maddesinde Başkanlığımızın görevleri arasında aşağıdaki hususlar yer almaktadır:

- Öğrenci yurtları, eğitim kurumları, gençlik merkezleri ve kampları, ceza infaz kurumları, sağlık kuruluşları, sosyal hizmet kurumları ve benzeri yerlerde işbirliği esasına göre manevi danışmanlık ve din hizmeti sunmak.
- Aile, kadın, gençlik ve toplumun diğer kesimlerine yönelik dinî konularda aydınlatma ve rehberlik yapmak.
- İhtiyaç duyulan yerlerde okuma salonu, aile ve dinî rehberlik merkezi, gençlik çalışmaları merkezi ve benzeri yerler açmak ve bunlarla ilgili işleri yürütmek.

Yine Diyanet İşleri Başkanlığı Görev ve Çalışma Yönetmeliğinde aşağıdaki hususlara yer verilmiştir:

- Aile, kadın, gençlik ve çocukla ilgili dini konularda toplumu aydınlatmaya yönelik çalışmalar yapmak. (Madde 12)
- Toplumu din konusunda aydınlatmak, birlik ve bütünlüğe, toplumsal kaynaşma ve huzura katkı sağlamak, ayrıca aile ve gençliği tehdit eden zararlı akım ve faaliyetlere karşı toplumu bilinçlendirmek amacıyla yayınlar hazırlamak/hazırlatmak, gerektiğinde bunları ücretsiz olarak dağıtmak. (Madde 15)
- Yurt dışındaki vatandaş ve soydaşlarımızın din eğitimi, aile, kadın, gençlik ve benzeri konularda projeler geliştirmek ve yürütülen projeleri desteklemek. (Madde 16)
- Baş vaiz, uzman vaiz ve vaizlerin görevleri arasında gençlere yönelik irşat hizmetleri yer almaktadır. (Madde 33,34)

- Baş imam-hatip, uzman imam-hatip ve imam-hatiplerin görevleri arasında gençlere yönelik din hizmetleri sunmaları yer almaktadır (Madde 40,41,42)

Diyanet İşleri Başkanlığı Görev ve Çalışma Yönergesinde aşağıdaki maddelere yer verilmiştir:

- Başkanlığın yayın politikaları doğrultusunda aile, kadın, çocuk, genç, engelli vatandaşlar, yurtdışında yaşayan soydaşlar ve toplumun tüm kesimlerine yönelik dini, tarihi, sosyal ve kültürel içerikler hazırlayarak uygun mecralarda yayımlamak. (Madde 25)
- Yurt dışındaki vatandaş, soydaş ve dindaşlarımız için din eğitimi, aile, kadın, gençlik ve benzeri konularda projeler geliştirmek ve yürütülen projeleri desteklemek. (Madde 29)
- Yurt dışında yaşayan vatandaş ve soydaşlarımızın milli ve manevi değerlerinin canlı tutulmasına yönelik aile, kadın ve gençlik konularında sosyal ve kültürel içerikli çalışmalara destek olmak, Başkanlığımızdan talep edilen seminerlere katkıda bulunmak. (Madde 31)
- Din Hizmetleri Uzmanları Başkanlığın gençlere yönelik çalışmaları ile aile ve dini rehberlik büro veya merkezlerinde görev alırlar. (Madde 64)

Diyanet İşleri Başkanlığı Aile ve Dini Rehberlik Büro veya Merkezleri Çalışma Yönergesi 6. ve 10. maddelerde ise şu ifadelerle yer verilmiştir: “Aile, kadın, çocuk, genç ve yaşlılar ile ilgili ulusal/uluslararası kabul edilen gün/ haftalarda kamu kurum/kuruluşları ve sivil toplum kuruluşları ile işbirliği içerisinde sempozyum, seminer, panel, konferans ve kampanya gibi etkinlikler düzenlenir.”

Diyanet İşleri Başkanlığının gençlik çalışmalarını ayrıntılı ve sistematik bir şekilde ele alan 24.01.2018 tarihli ve 65752239-010.04-E.10079 sayılı Başkanlık Onayı ile yürürlüğe giren Diyanet İşleri Başkanlığı Gençlik Yönergesi 18 maddeden oluşmaktadır. Söz konusu yönergede Gençlik koordinatörlüğü sistemi ve görevleri, müftülüklerin görevleri, manevi danışmanlar ve görevleri, okullarda yürütülecek gençlik hizmetlerinin çerçevesi ve çeşitliliği, sohbetlerin niteliği, taşrada yürütülecek gençlik çalışmalarının çeşitliliği, Diyanet gençlik mekanlarının nitelikleri ve yürütülecek faaliyetler, öğrenci yurtları ve kamplarda gençlik hizmetleri konularında detaylı açıklamalar yapılmıştır. Yeri geldikçe Diyanet İşleri Başkanlığı Gençlik Yönergesine atıflar yapılacaktır.

Anayasa ve 633 sayılı Diyanet İşleri Başkanlığı Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanunun verdiği yetkiyle oluşturulan Diyanet İşleri Başkanlığı Din Hizmetleri Genel Müdürlüğü Uygulama Genelgesi Diyanet İşleri Başkanlığı tarafından gerçekleştirilen gençlik çalışmalarını ayrıntılı bir şekilde açıklamaktadır. Söz konusu genelgenin 30. maddesinde gençlere yönelik hizmetler konusunda şu hususlara yer verilmiştir:

- Gençlere yönelik tüm çalışmalar, il ve ilçe müftülükleri bünyesinde oluşturulan gençlik koordinatörlükleri marifetiyle, manevi danışmanlık ve rehberlik hizmeti kapsamında yürütülecektir.
- Gençlik çalışmalarında, 24/01/2018 tarihli ve 10079 sayılı Başkanlık Onayı ile yürürlüğe giren Diyanet İşleri Başkanlığı Gençlik Çalışmaları Yönergesi, bu Genelge’de belirtilen hususlar, ilgili kurum ve kuruluşlarla imzalanan iş birliği protokolleri ve Başkanlık talimatları esas alınacaktır.
- Gençlere yönelik hizmetler çerçevesinde;
 - a) Her bir din görevlisinin gençlere ulaşarak gençlik grupları oluşturması, onlara manevi danışmanlık ve rehberlik sunması ve gençlerle iletişim halinde olması sağlanacaktır.
 - b) Oluşturulan gençlik gruplarına yönelik olarak sohbet, söyleşi, kitap okuma günleri, gezi programları, kamplar, yarışmalar, dinî, sosyal ve kültürel etkinlikler ile sanatsal ve sportif faaliyetler düzenlenecektir.
 - c) Din görevlileri, gençlerle cami ve Kur’an kursu merkezli buluşmalar düzenleyecekler, gönül bağı kurarak onlar için iyi bir örnek olacaklardır.
 - d) Her bir din görevlisi, düzenlenen etkinliklere ve kaç gence ulaştığına dair verileri gençlik koordinatörleri aracılığı ile il ve ilçe müftülüklerine bildirecektir.
 - e) Din görevlileri, iletişim halinde oldukları gençleri müftülüklerce koordine edilen Diyanet gençlik çalışmalarına katılmaya teşvik edeceklerdir.
 - f) Bütün etkinliklerde gençlere aktif görevler verilecek, özellikle üniversite gençlerinin, liseli gençlere yönelik yapılacak çalışmalarda yer almaları teşvik edilecektir.
 - g) Din görevlileri, gençliğe yönelik hizmetlerde dikkat edilecek hususlara dair konferans, eğitim semineri vb. etkinlikler vasıtasıyla mahallince bilgilendirilecektir.
 - h) İl ve ilçede bulunan ortaöğretim seviyesindeki bütün okullarda, KYK ve diğer öğrenci yurtlarında, gençlik merkezi vb. mekânlarda, eğitim yılının tamamına yayılan bir program çerçevesinde söyleşiler düzenlenecektir. Söyleşilerde Diyanet İşleri Başkanlığı Gençlik Çalışmaları Yönergesi’nin 12. maddesinde belirtilen hususlara riayet edilecektir.
 - i) Gençlere yönelik düzenlenecek yarışmalara katılım teşvik edilecek, kampüs camilerinde ya da uygun mekânlarda yarışma kitaplarının din görevlileri eşliğinde okunmasına ve tahliline yönelik programlar planlanacaktır.
 - j) Gençlere okuma ve okuduğunu anlayıp yorumlama alışkanlığı kazandırmak amacıyla ortaokul, lise ve üniversite kategorilerinde ayrı ayrı olmak üzere okuma grupları oluşturulacaktır.

- k) Müftülüklerce; TDV'den barınma, burs ve eğitim desteği alan öğrenciler, gençlik çalışmalarına katılan Diyanet genç gönüllüleri ile gençlik hizmetlerinde görev alan Başkanlık ve TDV personeli arasında tanışma ve kaynaşmayı temin etmek için gençlik buluşmaları organize edilecektir.
- l) Üniversitelerin eğitime başladığı tarihten itibaren yerel imkânlar kullanılarak Başkanlığın gençlere yönelik hizmetlerinin tanıtımı yapılacak, özellikle kayıt tarihleri arasında terminal, şehir merkezleri, üniversite kampüsü vb. yerlerde tanıtım stantları açılacaktır.
- m) Yerel imkânlar göz önünde bulundurularak derslerinde başarılı olan ve Diyanet gençlik çalışmalarına katılan öğrencilere eğitim desteği sağlanması amacıyla gerekli yönlendirmeler yapılacaktır.

4. Diyanet İşleri Başkanlığı Gençlik Çalışmaları Tarihçesi

01.07.2010 tarihli ve 6002 sayılı Diyanet İşleri Başkanlığı Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanun ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun'la Din Hizmetleri Genel Müdürlüğü kurulmuş ve bu kapsamda Genel Müdürlük bünyesinde İrşat Hizmetleri Daire Başkanlığı, Aile ve Dini Rehberlik Daire Başkanlığı, Cami Hizmetleri Daire Başkanlığı, Sosyal ve Kültürel İçerikli Din Hizmetleri Daire Başkanlığı adıyla 4 daire başkanlığı oluşturulmuştur. **31.07.2017** tarihli ve **E.66202** sayılı Başkanlık onayı ile yürürlüğe giren “**Diyanet İşleri Başkanlığı Görev ve Çalışma Yönergesi**”nin 9’uncu maddesinde Sosyal ve Kültürel İçerikli Din Hizmetleri Daire Başkanlığı'nın görevleri şu şekilde sıralanmıştır:⁴⁵

- a) Toplumun milli ve manevi değerlerinin canlı tutulmasına yönelik sosyal ve kültürel içerikli çalışmalar yapmak.
- b) Sosyal yapılanmalar, dini teşekküller ve geleneksel kültürel oluşumlarla ilgili çalışmalar yapmak.
- c) Ramazan ayında sosyal ve kültürel içerikli faaliyetler planlamak ve yürütmek.
- d) Dini bayramların kutlanmasına yönelik gerekli iş ve işlemleri yürütmek.
- e) Kurban ibadetinin dini hükümlere, sağlık şartlarına ve çevre temizliğine uygun olarak yerine getirilmesi için çalışmalar yapmak.
- f) İlgili kurumlarla işbirliği içerisinde Vekâletle Kurban Kesim Programını yürütmek.
- g) Helal gıda konusunda ilgili kamu kurum ve kuruluşları ile yürütülecek iş ve işlemleri koordine ve takip etmek.
- h) Gençlerin manevi gelişimlerine katkıda bulunmak amacıyla çalışmalar yapmak.

⁴⁵2025 yılı itibarıyla Sosyal ve Kültürel İçerikli Din Hizmetleri Daire Başkanlığının içerisinde yer alan gençlik hizmetlerinin daha kapsamlı yürütülebilmesi için Gençlik Hizmetleri Daire Başkanlığı kurulmuştur.

- i) Geleneksel İslam sanatları ile ilgili farkındalık oluşturuıcı çalışmalar yapmak ve bu kapsamda Başkanlık personelinin ilgili alanlara yönlendirmek.
- j) Diyanet okuma salonlarının fiziksel ve işlevsel standartlarını belirlemek ve gerekli görülen yerlerde açılmasını sağlamak.
- k) Toplumsal huzuru tehdit eden terör ve şiddet gibi olumsuzlukların önlenmesi hususunda ilgili kurum, kuruluş ve sivil toplum örgütleriyle yürütülecek iş ve işlemleri koordine ve takip etmek.
- l) Sosyal ve kültürel içerikli din hizmetlerinin yaygınlaştırılması ve verimliliğinin artırılması amacıyla projeler üretmek, kurum, kuruluş ve sivil toplum örgütleriyle işbirliği içinde çalışmak.
- m) Başkanlık Tasavvuf Musiki Korosu ile ilgili iş ve işlemleri yürütmek.
- n) (Değ:28.11.2019 tarihli ve 774510 sayılı Başkanlık Onayı) Dini/milli özel gün ve haftalarda camilerde gerçekleştirilecekler ile bunların devamı niteliğinde olanların dışında kalan faaliyetleri yürütmek ve planlamaları yapmak.
- o) Görev alanı ile ilgili konularda verilen diğer görevleri yapmak.

Buna göre Başkanlık adına gençlik çalışmalarını Gençlik Hizmetleri Daire Başkanlığı yürütmektedir. Gençlik Hizmetleri Daire Başkanlığı'nın kurulmasıyla birlikte disipline edilen gençlik çalışmaları aslında Diyanet İşleri Başkanlığı'nın kuruluşundan beridir var olan çalışmalar arasında yer almaktadır. İlgili daire başkanlığının kurulması zaten var olan gençlik çalışmalarını disipline etmek, geliştirebilmek ve daha organize çalışmalar ortaya koyabilmek adına önemlidir. Biz burada daha çok Gençlik Hizmetleri Daire Başkanlığı koordinesinde gerçekleştirilen, planlanan ve geliştirilen çalışmaları sunmaya gayret edeceğiz. Bunun yanında gazete küpürlerinden, dergilerden, talimatlardan ve edindiğimiz bilgilerden yola çıkarak Başkanlığımız tarafından gerçekleştirilen gençlik çalışmalarını bu kısımda kısaca ifade edeceğiz.

24 Mart 1924 yılında bugünkü adıyla Diyanet İşleri Başkanlığı kurulmuştur. Anayasal çerçevede toplumu İslam dini inançları çerçevesinde aydınlatma amacıyla kurulan Başkanlık daha çok cami merkezli hizmetler sunmuştur. Lakin gelişen teknoloji, değişen kültür, oluşan yeni şartlar Başkanlığın cami merkezli hizmetlerden ziyade cami dışı hizmetleri gerçekleştirmeye yönelmiştir ve son zamanlarda engelli, bağımlı ve gençlik gibi hizmet alanlarında manevi danışmanlık hizmetleri verilmeye başlanmıştır. Başkanlığın kuruluşundan itibaren az da olsa cami dışı hizmetler, özelde de gençlik hizmetlerinin varlığından söz etmemiz mümkün gözükmektedir. Köylerde, kasabalarda, kazalarda, kentlerde imam, müezzin, vaiz ve müftülerimiz gençlere yönelik gerek kiraathanelerde, gerek camilerde, gerek okullarda

çalışmalar gerçekleştirmişlerdir. Başkanlığımız “Diyanet Gazetesi”nden edindiğimiz bilgiler bu konuda bizlerin zihnini berraklaştırmaktadır.

Diyanet Gazetesi’nin 1970 yılı Ekim ayında “Çocuk ve Gençlik Köşesi” başlığı altında gençlere özel olarak bir çalışma başlattığını görmekteyiz.⁴⁶ Bu çalışma bizzat Başkanlık tarafından genç temalı yürütülen ilk çalışma olarak ortaya çıkmaktadır. Bu durum Başkanlığın daha öncesinde gençlere yönelik bir çalışma gerçekleştirmede manasına gelmemektedir. Eldeki somut verilerden hareketle bu çalışmanın ilk olduğunu söylemek mümkündür. Aksi taktirde zaten Başkanlık talimatıyla yerelde yaz kursları, Kuran kursları gibi çalışmalarla gençlere hizmet edildiğinin öngörüsünde rahatlıkla bulunabiliriz. “Çocuk ve Gençlik Köşesi” Diyanet Gazetesi’nin daha sonraki baskılarında da devam etmiştir.

Diyanet Gazetesi’nde yer alan bilgilerden yola çıkarak gençlik çalışmalarının yerelde aktif bir şekilde gerçekleştirildiğine şahit olmaktayız. Mesela Diyanet Gazetesi 1979 Aralık sayısında Din görevlilerinin katkılarıyla üniversite öğrencileri ve halkın birleşimiyle kütüphane açıldığı haberi yer almaktadır. Yine 1979 yılı çocuk yılı olarak ilan edilmiştir. Her ne kadar çocuk yılı olsa da 12-15 yaş aralığı Başkanlığımız gençlik faaliyetleri kapsamında yaş aralığı olarak değerlendirildiği için bu yıl çıkarılan “Çocuk Dergisi”ni gençlik çalışmalarının bir parçası olarak görmek yerinde olacaktır.

Diyanet Gazetesinde 1971 yılında yer alan habere göre Reşadiye ilçesinde bir imamın öncülüğünde gençlerin faydalandığı okuma salonu açılmıştır.⁴⁷ Diyanet Gazetesi 1972 Eylül ayı haberine göre Diyanet İşleri Başkanlığı bin öğrenciye burs vereceğini açıklamıştır.⁴⁸ Müftülükler marifetiyle köylerde gençlere yönelik çeşitli konferans ve seminerlerin düzenlendiği ve çeşitli eğitimlerin verildiği Diyanet Gazetesi’nde yer alan haberler arasındadır.⁴⁹ Hatta Başkanlık okul müfredatlarında yer alması planlanan maneviyat içerikli dersler hakkında çalışmalar yürütmüş ve bu çalışmalar kısmen de olsa başarıyla neticelenmiştir.⁵⁰

1980’lere gelindiğinde ise ilk defa gençlik çalışmalarına yer verilmesi gerektiğine Başkanlık programında yer verildiğine şahit olmaktayız. Eğitim çalışmaları başlığı altında: “Birtakım teşebbüs ve organizelerde konferanslar düzenlemek gibi etkin eğitim çalışmaları yürütülür. Böylece sosyal ve kültürel faaliyetlere de yer verilmiş olur. Bunlardan sağlık, temizlik; halkla ilişkiler; gençlik meseleleri; Milli bütünlüğümüzün sağlanmasında, Milli örf ve adetlerimizin korunmasında din görevlisinin rolü; Türkiye’nin ekonomik kalkınmasında tasarrufun önemi ve israfın zararları; irşat usulü ve metotları vb. konular ağırlıklı ve öncelikli olarak değerlendirilir.” denmiştir.⁵¹ Ancak söz konusu gençlik meselelerine

⁴⁶ Ek-1, Çocuk ve Gençlik Köşesi Örneği.

⁴⁷ Ek-2, Okuma Salonu açılışı.

⁴⁸ Ek-3, Diyanet İşleri Başkanlığı’nın 1000 öğrenciye burs verdiğine dair haber.

⁴⁹ **Diyanet Gazetesi**, 15 Kasım 1972, Sayı: 55, s. 15.; **Diyanet Gazetesi**, 15 Aralık 1972, Sayı: 57, s. 1; Ayrıca Ek-4 ve Ek-5’te de örnekleri sunulmuştur.

⁵⁰ **Diyanet Gazetesi**, 15 Mart 1974, Sayı: 88, s. 1; Ayrıca bkz. Ek-6.

⁵¹ Bkz, **Diyanet Gazetesi**, Şubat 1984, s. 19.

hutbeler haricinde Başkanlık koordinesinde çok fazla girilmediğini görmekteyiz. Diyanet gazetesinde yayınlanan birkaç gençlikle ilgili hutbe haricinde yapılan etkinlikler arasında en dikkat çeken “Gençlik Önemi” konulu hutbe yarışması yer almaktadır. 1985 yılı milletler arası gençlik yılı olarak ilan edilmiştir. Bu vesileyle Başkanlık yarışma tertip etmiştir.⁵² Bu yarışma Başkanlık koordinesinde gençlere yönelik ulusal düzeyde gerçekleştirilen ilk yarışma olmasının yanında ilk sosyal etkinliktir dememiz de mümkündür. Zira bundan önce gerçekleştirilen sosyal etkinlikler müftülüklerin ve personelin yerel gayretleriyle gerçekleştirilmiştir. Yine Başkanlığın 80’li yıllarda ulusal düzeyde gerçekleştirildiği gençlik faaliyetlerinden birisi de Türkiye Diyanet Vakfı aracılığı ile yüzlerce fakir genci giydirmesidir.⁵³

1990’lı yıllarda gençlik çalışmaları yine yerelde müftülüklerin ve personelin bireysel gayretleriyle yürütülmüştür. Yerelde bilgi yarışmaları⁵⁴, Kur’an-ı Kerim’i güzel okuma yarışmaları⁵⁵, gençler için köy kütüphanelerinin açılması⁵⁶ vb. çalışmalar gerçekleştirilmiştir. 1990’lı yıllarda gençlik çalışmaları noktasında en dikkat çeken husus ise dönem dönem Diyanet Aylık Dergisi’nin sayısını gençlik meselelerine ayırarak enine boyuna tartışması olmuştur. Her ne kadar Başkanlık dönemin şartları gereği cami dışı faaliyetleri çok gerçekleştirilemiyor olsa da Diyanet Aylık Dergisi’nin bazı sayılarını baştan sona gençlik meselelerine ayırması aslında Başkanlığın gençlere ne kadar önem verdiğini göstermesi açısından önemli olsa gerekir.⁵⁷

2000-2010 yılları arasında gerçekleştirilen gençlik çalışmaları da bireysel gayretlerle yürütülmüştür. Bu dönemde de Diyanet Aylık Dergisi’nin gençlere özel sayıları ile birlikte zaman zaman gençlik meselelerine yer verilmesi ve taşrada müftülük ve personelin yürüttüğü çalışmalar haricinde ulusal düzeyde Başkanlık koordinesinde gerçekleştirilmiş gençlik çalışması maalesef gerçekleştirilememiştir. Ancak yereldeki çalışmalar hem modernleşmiş hem de hız kazanmıştır. Mesela Samsun’da bir hafızlık Kur’an kursunda bilgisayar destekli eğitime geçilmiştir. Yine gençlere kamp merkezli eğitimler başlatılmıştır.⁵⁸

01.07.2010 tarihli ve 6002 sayılı Diyanet İşleri Başkanlığı Kurulu Ve Görevleri Hakkında Kanun İle Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun’la Din Hizmetleri Genel Müdürlüğü kurulmuştur. Yukarıda da değindiğimiz gibi bu kanunla birlikte Din Hizmetleri Genel Müdürlüğü bünyesinde Sosyal ve Kültürel İçerikli Din Hizmetler Daire Başkanlığı kurulmuştur. 2025 yılı itibariyle ise Gençlik Hizmetleri Daire Başkanlığı kurulmuştur. Bu tarih Diyanet İşleri Başkanlığı gençlik çalışmaları açısından tarihi bir dönüm noktası olmuştur. Artık Diyanet İşleri Başkanlığının cami dışı gençlik çalışmalarını doğrudan gerçekleştirmesinin önü hukuken açılmış olacaktı. Ancak gençlik çalışmalarının söz konusu

⁵² Bkz. **Diyanet Gazetesi**, Mart 1985, s. 18.

⁵³ Bkz. **Diyanet Gazetesi**, Ocak 1985, s. 1.

⁵⁴ Bkz. **Diyanet Aylık Dergi**, Haziran 1991, s. 59.

⁵⁵ Bkz. **Diyanet Aylık Dergi**, Mart 1991, s. 59.

⁵⁶ Bkz. **Diyanet Aylık Dergi**, Nisan 1991, s. 59.

⁵⁷ Bkz. **Diyanet Aylık Dergi**, Mayıs 1992.

⁵⁸ Bkz. **Diyanet Aylık Dergi**, Ocak 2022, s. 72.

kanunda yer alması 02.07.2018⁵⁹ tarihinde değişiklikle gerçekleşse de 6002 sayılı kanun referans alınarak genelgeler ve yönetmeliklerle Başkanlık gençlik çalışmaları gerçekleştirilmeye başlanmıştır. Ancak söz konusu gençlik çalışmalarına 2015 yılı itibariyle Başkanlık koordinesinde aktif bir şekilde gerçekleşmeye başlanabilmiştir.

⁵⁹ 6002 sayılı Diyanet İşleri Başkanlığı Kuruluş Ve Görevleri Hakkında Kanun İle Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun'nun 7. maddesi “a” bendinde Din Hizmetleri Genel Müdürlüğünün görevleri arasında: “İhtiyaç duyulan yerlerde okuma salonu, aile ve dini rehberlik merkezi, gençlik çalışmaları merkezi ve benzeri yerler açmak ve bunlarla ilgili işleri yürütmek” hususuna yer verilmiştir.

BİRİNCİ BÖLÜM

DİYANET İŞLERİ BAŞKANLIĞI GENÇLİK ÇALIŞMALARINDA GÖREV DAĞILIMI VE GÖREV ALANLARI

Diyanet İşleri Başkanlığı olarak gerçekleştirilen gençlik hizmetleri Gençlik Koordinatörleri marifetiyle taşralarda yürütülmektedir. Yürütülen bu faaliyetlerin çoğu Gençlik Hizmet Mekanlarında gerçekleştirilmektedir. Bu bölümde gençlik hizmetlerinin gerçekleştirildiği mekanlarla ilgili çalışmalara, eksik yönlere, geliştirilebilir yönler ve manevi danışmanlık sistemine yer verilecektir. Ayrıca bütün bu çalışmaların koordinasyonunu Gençlik Koordinatörleri gerçekleştirdiği için “Gençlik Koordinatörlüğü Sistemi” incelenecektir.

1. Gençlik Koordinatörlüğü

Başkanlığımızca gerçekleştirilen gençlik çalışmalarının daha koordine ve etkili bir şekilde gerçekleştirilmesi için 2017 yılından itibaren müftülükler ve Gençlik Hizmetlerinden Sorumlu Müftü Yardımcısına bağlı “Gençlik Koordinatörlüğü Sistemi” geliştirilmiştir. Buna göre her il ve ilçede erkek ve kadın gençlik koordinatörü görevlendirilmiştir. Her ne kadar bazı küçük ilçelerde kadın personel olmamasından kaynaklı gençlik koordinatörü görevlendirilmesi yapılamasa da 82 il 922 ilçede erkek ve kadın toplam 2006 gençlik koordinatörü görevlendirilmesi hedeflenmiştir.

Bütün il ve ilçelerde müftülükler bünyesinde gerçekleştirilen gençlik çalışmalarının tamamı “Gençlik Koordinatörlüğü Sistemi” içerisinde gerçekleştirilmektedir. Gençlik çalışmalarının eşgüdüm ve koordinasyon içerisinde planlamak, yürütmek, takip etmek ve sonuçlandırmak üzere gençlik koordinatörlerinin sorumluluğunda olmak kaydıyla çeşitli görev alanları belirlenmiştir.

1.1. Gençlik Koordinatörlerinin Görevleri

Gençlik koordinatörlerinin görevleri 24.01.2018 tarihli ve 65752239-010.04-E.10079 sayılı Başkanlık Onayı ile yürürlüğe giren Diyanet İşleri Başkanlığı Gençlik Çalışmaları Yönergesinde belirtilmiştir. Her ne kadar yeni çalışma alanlarıyla güncellemeye ihtiyaç duyulsa da söz konusu yönerge Başkanlığın gençlik çalışmalarını disipline etmesi ve görev tanımlamaları yapması açısından öneme haizdir. Yönergede konumuzla ilgili olan kısım Madde 7-8-9’da belirtilen müftülerin, gençlik koordinatörlerin ve yardımcılarının görevlerinin zikredildiği kısımdır. Buna göre;

Gençlik koordinatörlerinin idare edilmesi, desteklenmesi ve teşvik edilmesi yönünde en büyük fonksiyon şüphesiz müftülere aittir. Müftülerin bu noktada görevleri söz konusu yönergenin 7. Maddesinde belirtilmiştir:

MADDE 7-

(1) (Değişik: 07/05/2020-E.340105/4 md.) Diyanet gençlik çalışmaları ile ilgili iş ve işlemler; müftülük tarafından yürütülür. Bu çerçevede Müftülük;

a) Gençliğe yönelik hizmetlerin sistematik bir şekilde gerçekleştirilmesi için bu çalışmaları gençlik koordinatörlüğü aracılığı ile yürütür; manevi danışmanlık ve dini rehberlik çalışmalarının başarılı bir şekilde icra edilmesi için ihtiyaç nispetinde nitelikli personel görevlendirilmesini temin eder.

b) Gençlik çalışmalarında aktif olarak görev alma hususunda her aşamada, personeli teşvik eder.

c) Gençlik hizmetleri ile ilgili yapılacak çalışma, toplantı, ziyaret vb. durumlarda personel için gerekli kolaylığı sağlar; imkân ve alan oluşturur.

ç) Diyanet Gençlik Merkezlerinin, genç ofislerin ve Diyanet okuma salonlarının Başkanlıkça belirlenen kriterlere uygun olarak açılmasını ve gençler için işlevsel hale getirilmesini temin eder.

d) Gençlik çalışmalarında ilgili kurum, kuruluş ve sivil toplum kuruluşları ile iletişim ve işbirliğini sağlar.

e) Gençlik çalışmalarının etkin ve verimli bir şekilde yerine getirilebilmesi için rehberlik yapar ve yapılan hizmetleri denetler.

f) Cami/Kur'an kursu gençlik halkaları oluşturulması ve bu halkalar yoluyla her bir din görevlisinin gençlere ulaşmasını temin edecek tedbirler alır. 1 07/05/2020 tarihli ve 340105 sayılı Başkanlık Onayı ile yürürlüğe giren Yönergenin 3 üncü maddesiyle bu fıkrafta yer alan "manevi rehberlik ve din hizmeti" ibaresi "manevi danışmanlık ve dini rehberlik" şeklinde değiştirilmiştir.

g) TDV öğrenci evleri ve yurtlarında gerçekleştirilecek manevi danışmanlık ve dini rehberlik hizmetlerinin diğer Diyanet gençlik çalışmaları ile uyum içerisinde, il/ilçe gençlik koordinatörünün koordinasyon ve gözetiminde gerçekleştirilmesini sağlar.

ğ) Özellikle üniversite kayıt dönemlerinde her türlü iletişim araçlarını kullanarak Başkanlık hizmetlerine dair gerekli ilan ve duyuruların yapılmasını temin eder.

h) Bu Yönergenin 16 ncı maddesinin üçüncü fıkrasında belirtilen Kurulu oluşturur.

ı) Nitelikli personel arasından her bir TDV öğrenci evi için ev sorumlusu ve yardımcılarını görevlendirir, bunların öğrencilere yönelik hizmetlerini denetler.

i) Öğrencilerin Diyanet Gençlik Merkezlerinden, genç ofislerden ve Diyanet okuma salonlarından istifade edebilmesi için gerekli planlamaları yapar, söz konusu mekânlarda ya da TDV öğrenci evlerinde gençlik sohbetleri düzenlenmesini temin eder.

j) Manevi danışmanlık ve dini rehberlik hizmeti taleplerinin karşılanmasında şehit ve gazi yakınları, engelliler, yetimler gibi gruplar ile Başkanlık personelinin çocuklarına özel imkânlar oluşturulmasına gayret eder.

(2) (Ek: 07/05/2020-E.340105/4 md.) Birinci fıkrada sayılanlara ek olarak İl Müftülüğü;

a) Fakülte, meslek yüksekokulu vb. yükseköğrenim kurumu bulunmayan ilçe müftülüklerinin, diğer müftülüklerin manevi danışmanlık ve dini rehberlik hizmetlerine katkı sağlamaları için planlamalar yapar.

b) İl müftüsü, müftü yardımcıları, ilçe müftüleri, eğitim merkezi müdürleri ve öğretmenleri ile şube müdürü, vaiz, murakıp, din hizmetleri uzmanı başta olmak üzere hizmetine ihtiyaç duyulan personelin düzenli aralıklarla TDV öğrenci evlerini ziyaret etmelerine yönelik planlamalar yapar.

c) İl gençlik buluşmalarının başarılı bir şekilde icra edilmesi için gerekli tedbirleri alır.

1.2. Gençlik Koordinatörlüğü Sistemi Görev Dağılımı

Gençlik çalışmaları tarihten günümüze kadar Din görevlileri tarafından gönüllü olarak tarafından yürütülmektedir. Ancak gençlik çalışmaları gibi önemli bir alanın daha koordineli ve disiplin içerisinde yürütülmesi elzemdir. Bu koordine ve disiplini sağlamak üzere Başkanlığımız tarafından gençlik koordinatörlüğü sistemi geliştirilmiştir. İl ya da ilçelerde gençlik koordinatörünün sorumluluğunda dayanışma ve iş birliği esasına dayanan bu sistemle birlikte gençlik çalışmaları ivme kazanmıştır.

1.2.1. Gençlik Koordinatörlüğü Sistemi Görev Tanımları

Gençlik Koordinatörlüğü: Başkanlığın gençlik çalışmalarını Müftülük bünyesinde koordinasyon ve eş güdüm içerisinde planlamak, yürütmek, takip etmek ve sonuçlandırmak amacıyla koordinatör, koordinatör yardımcısı ve diğer personelden oluşan çalışma grubudur.

İl Koordinatörü:

- Diyanet İşleri Başkanlığı ve İl Müftülüğü gençlik çalışmalarını koordine eder.
- Koordinatörlük sisteminde;
 - Faaliyetlerden Sorumlu Koordinatör Yardımcısı
 - TDV Gençlik Çalışmalarından Sorumlu Koordinatör Yardımcısı (Din Görevlisi)
 - İzcilikten Sorumlu Koordinatör Yardımcısı
 - Manevi Danışman Sorumlusu
 - Gençlik Merkezleri ve Kamp Sorumlusu
 - Üniversite Çalışmaları Sorumlusu

- Lise Çalışmaları Sorumlusu
- Ortaokul Çalışmaları Sorumlusu
- Proje Sorumlusu
- Sosyal Medya Sorumlusu
- Çalışan Genç Sorumlusu

görevlileri yer almaktadır. Gençlik koordinatörü mezkur görevlileri belirlemek ve çalışmalarını takip etmekten sorumludur.

- Büyükşehir il koordinatörleri, yardımcılarını tespit eder, metropol ilçe ve diğer ilçelerin teşkilatlanmasını ve koordinasyonunu takip eder. Büyükşehir olmayan il koordinatörleri ise il merkez teşkilat sistemini oluşturur.

İl Koordinatör Yardımcıları:

İl ve İlçe koordinatör yardımcıları üç kişiden oluşmaktadır⁶⁰:

1. TDV Gençlik Faaliyetlerinden Sorumlu Koordinatör Yardımcısı

- TDV Gençlik faaliyetlerinde TDV'nin belirlediği sivil genç gönüllüsü ile koordinasyonu sağlar.
- TDV genç gönüllü sayısını artırmak için çalışmalar yapar.
- Koordinatörlüğün planladığı gönüllülük faaliyetlerinde gençlerin aktif rol almalarını sağlar.

2. İzcilikten Sorumlu Koordinatör Yardımcısı

- İzcilik faaliyetlerinin koordinasyonunu sağlar.
- İzci liderleri ve izci gönüllüleri eğitimlerinin tamamlaması için gerekli çalışmaları yapar.

3. Faaliyetlerden Sorumlu Koordinatör Yardımcısı

- İl koordinatörünün belirlediği gençlik çalışmalarında kendisine verilen grupların sorumluluğunu alır ve “Gençlik Koordinatörlük Sistemi” içindeki sorumlular arası koordinasyonu sağlar.
- Aylık gençlik faaliyetlerini raporlamasını ve arşivlemesini yapar.
- Gençlik koordinatörlüğünce yapılan faaliyetlerin DİBBYS sistemine girişini veya takibini sağlar.

⁶⁰Gerekli görülmesi halinde 3'ten fazla koordinatör yardımcısı belirlenebilecektir.

İlçe Koordinatörü:

- İl koordinatörlerinin illerinde oluşturdukları “Gençlik Koordinatörlük Sistemi”nin aynısını ilçesinde oluşturur.
- Diyanet İşleri Başkanlığı ve İl/İlçe Müftülüğünce belirlenen gençlik çalışmalarını koordine eder.
- “Gençlik Koordinatörlük Sistemi” içindeki sorumlular arası koordinasyonu sağlar.
- İl koordinatörünün programlarını takip eder, kendi faaliyetleri hakkında il koordinatörüne rapor verir.

Manevi Danışman Sorumlusu:

- GSB ve TDV yurtlarında yürütülen manevi danışmanlık hizmetini Başkanlık gençlik çalışmalarının bir parçası olarak görür.
- Manevi danışmanların gençlik koordinatörlüğü sistemi çerçevesinde yürütülen çalışmalarda aktif rol almalarını sağlar.
- GSB ve TDV yurtlarında kalan öğrencilerle ilgili gençlik çalışmalarının koordinesini sağlar ve gençlik koordinatörüne yardımcı olur.
- Gençlik çalışmalarında bütünlük sağlanması için Gençlik koordinatörü ile ayda en az bir sefer toplantı yapar.

Proje Takip Sorumlusu:

- Başkanlık ve İl Müftülüğünce yürütülen projelerin uygulanmasını sağlar, yaşanan sorun ve aksaklıkları tespit ederek ilgili birimlere iletir.
- Yeni projeler üretilmesini ve uygulanmasını sağlar.

Üniversite Sorumlusu:

- Üniversite öğrencilerine yönelik yapılacak gençlik çalışmalarını, proje ve faaliyetleri koordine eder.
- İdareciler ve akademisyenler ile devamlı iletişim halinde kalır.
- Başkanlık ve Müftülük tarafından belirlenen değerler eğitimi konularını, sunum ve organizasyonları uygular.
- Öğrenci toplulukları ve kulüplerinin kurulmasını ve işletilmesini sağlar.

Lise Sorumlusu:

- Lise öğrencilerine yönelik yapılacak gençlik çalışmalarını, proje ve faaliyetleri koordine eder.
- Okul yöneticileri ve öğretmenler ile devamlı iletişim halinde kalır.
- Başkanlık ve Müftülük tarafından belirlenen değerler eğitimi konularını, sunum ve organizasyonları uygular.

Ortaokul Sorumlusu:

- Ortaokul öğrencilerine yönelik yapılacak gençlik çalışmalarını, proje ve faaliyetleri koordine eder.
- Okul yöneticileri ve öğretmenler ile devamlı iletişim halinde kalır.
- Başkanlık ve Müftülük tarafından belirlenen değerler eğitimi konularını, sunum ve organizasyonları uygular.

Sosyal Medya Sorumlusu:

- Gençlik koordinatörlüğü sosyal medya hesaplarını ilgili onayları alarak açar, takip eder, şifrelerini saklar ve korur; takipçilerini arttırmak için faaliyet ve içerik üretir.
- Sosyal medya hesaplarından proje ve çeşitli çekilişlerin yapılmasını sağlar, gençlerle iletişimi arttırmak için tanıtım faaliyetleri yapar, yapılacak faaliyetlerde kurumsal kimliğin getirdiği sorumluluğu alır.
- Sosyal medya içeriklerini il/ilçe müftülükleri ve gençlik koordinatörlerinin bilgisi dâhilinde yaparak sadece gençlik faaliyetleri çerçevesinde paylaşımlar gerçekleştirir.

Gençlik Merkezi ve Kamp Sorumlusu:

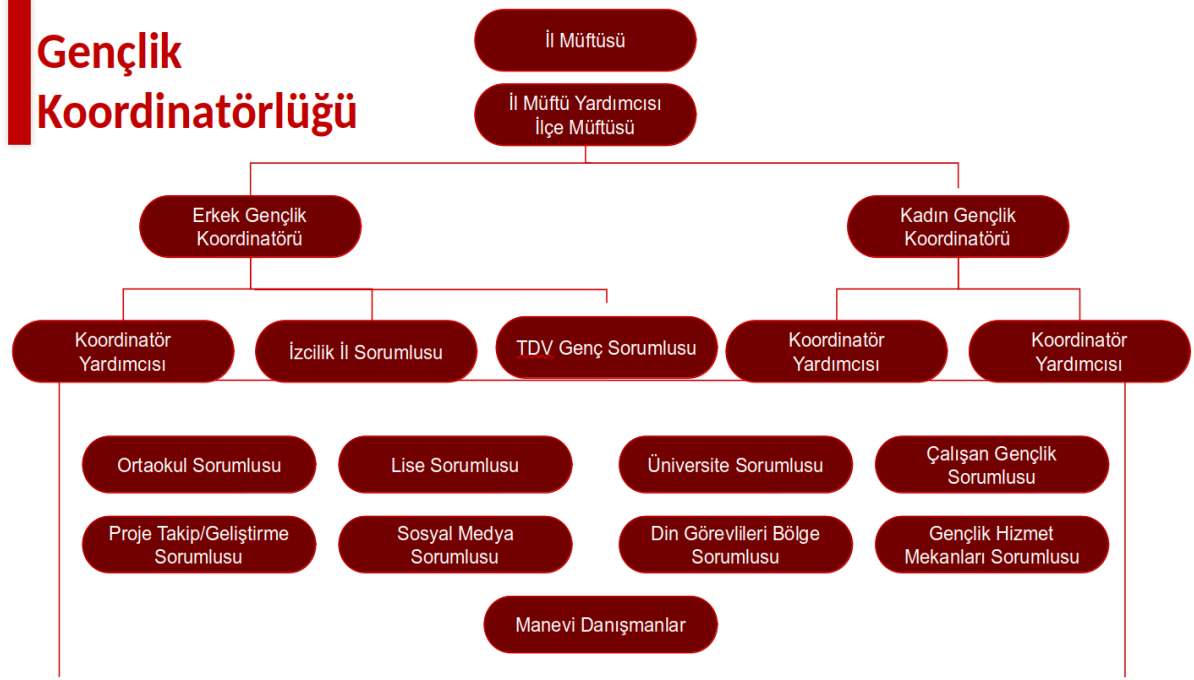
- Gençlik merkezleri faaliyetlerinin tanıtımlarının yapılmasını sağlar.
- Gençlik merkezlerinin aktif kullanımını sağlamak için plan ve projeler geliştirir ve uygulanan faaliyetleri takip ederek raporlanması ve arşivlenmesini sağlar.
- Kamp eğitim programlarının oluşturulmasını ve takibini sağlar.
- Başkanlıkça ve Müftülüklerce belirlenen yaz ve kış kamplarının sorumluluğunu alır.

Çalışan Gençlik Sorumlusu:

- Çalışan gençlerle yapılacak olan faaliyetlerin koordinesini sağlar.

- Çalışan gençlere yönelik sohbet ve faaliyet yapan din görevlilerinin faaliyetlerini raporlayarak ve arşivleyerek çalışmalarını takip eder.
- İşverenleri, sanayi birlik ve odalarını ziyaret eder.

1.2.2. Gençlik Koordinatörlüğü Görev Dağılım Tablosu



1.2.3. Diyanet Genç Gönüllü Formu

Gençlik koordinatörlüğünün bir parçası da Diyanet genç gönüllüleridir. Gençlik koordinatörleri Diyanet genç gönüllüleri vasıtasıyla üniversiteler, liseler ve ortaokullarda koordinasyonu sağlamak maksatlı temsilciler görevlendirebilmektedirler. Aşağıdaki tabloda Diyanet genç gönüllüsü olabilmek için gençlik koordinatörlerince doldurulan form yer almaktadır:

	DİYANET GENÇ GÖNÜLLÜ FORMU	EK*
Kayıt İli:		
Kayıt No:		
Kimlik Bilgileri		
Adı Soyadı		
Doğum Yılı		
Öğrenim Gördüğü Okul/Üniversite/Fakülte/Bölüm		
Adres ve İletişim Bilgileri		
Veli Adı, Soyadı, İletişim Bilgileri		
İlgi Alanları ve Yetenekleri		
Beyan		
Diyanet İşleri Başkanlığı'nın gençlere yönelik her türlü çalışmalarından sms, e-posta vb. iletişim yolları ile haberdar olmak ve bu çalışmalarda gönüllülük esasına dayalı olarak görev almak istiyorum.		
İl/İlçe Müftülüğü adına Formu Teslim Alan (İmza)	Formu Dolduran (İmza)	
(*) 07/05/2020 tarihli ve 340105 sayılı Başkanlık Onayı ile yürürlüğe giren Yönergenin 13 üncü maddesiyle değiştirilmiştir.		

1.2.4 Gençlik Koordinatörlüğü Bünyesinde Yürütülen Faaliyetler

İl ve ilçelerde gerçekleştirilen bütün gençlik çalışmaları gençlik koordinatörleri bünyesinde yürütülmektedir. Söz konusu çalışmaları gençlik koordinatörünün ya da gençlik koordinatörlüğü sisteminde yer alan personelin bizzat kendisi yürütmeyecektir. Sistemin asıl amacı personelin koordine bir şekilde hareket etmesini sağlayarak daha kitlesel çalışmalar ortaya koyabilmek olduğu için diğer personelin de gençlik çalışmalarına adaptasyonunu sağlamak suretiyle çalışmaları gerçekleştirmek esastır. Gençlik koordinatörlerinin gerçekleştirdikleri faaliyetler Başkanlığa DHYS (Din Hizmetleri Yönetim Sistemi) üzerinden bildirmektedirler. Gençlik koordinatörlerine rehberlik etmek üzere aşağıdaki faaliyet alanları belirlenmiştir:

GENÇLİK KOORDİNATÖRLERİ ÇALIŞMA REHBERİ	
AKTİVİTE VE KAPSAM FAALİYETLER	
Haftalık Gençlik Koordinatörlüğü Toplantısı	Gençlik koordinatörü başkanlığında toplanacak komisyon üyeleri geçen haftanın değerlendirmesi ve gelecek haftanın planlamasını yapacaklardır. Gençlik koordinatörü olmadığı günlerde koordinatör yardımcılarında birisi toplantıyı idare edecektir. Alınacak kararlar Başkanlık mevzuatı çerçevesinde uygulanabilir faaliyetler olmalıdır. Her toplantıda bir önceki haftanın sağlıklı değerlendirilebilmesi için komisyon üyelerinden rapor talep edilecektir.
Koordinatörlük Şeması	Gençlik koordinatörlüğü şeması çerçevesinde komisyonların oluşturulması sağlanacaktır.
Diyanet Genç Gönüllüsü	Diyanet genç gönüllüleri arasından seçilecek üniversite, fakülte, bölüm, lise, ortaokul sorumluları belirlenecektir. Okullarda yapılacak faaliyetler için genç gönüllülerimizin çalışmaları mihenk taşı olacaktır.
Çalışan Gençlik Faaliyetleri	En az öğrenciler kadar çalışan gençlerin de manevi desteğe ihtiyaçları vardır. Bu sebeple sanayi camiinde görev yapan personelin aktif bir şekilde koordinatörlük hizmetlerinde yer alması sağlanacaktır. Sanayilerde açılacak gençlik merkezleri aktif bir şekilde kullanılacaktır. Mümkünse iş yerlerinde

	özellikle öğle molaları haricinde iş yeri sahiplerinin onayı ile sohbet ortamları oluşturulması için gerekli çalışmalar yapılacaktır. Çalışan gençlere yönelik projeler geliştirilerek titizlikle uygulanması sağlanacaktır. Bu itibarla Hem Çalışıyorum Hem Öğreniyorum Projesi titizlikle uygulanacaktır.
Gençliğe Değer Projesi	Proje kapsamında her bir personel için 10 gence ulaşması hedefler arasına konmuştu. Bu hedeflerin gerçekleşmesi için müftülerin koordinesinde gerekli çalışmalar yapılacaktır.
Ziyaretler	Gençlik koordinatörünün koordinesinde planlanan çalışmalar çerçevesinde ziyaretler gerçekleştirilecektir. Alınan kararların tatbiki bu şekilde sağlanacaktır. Gençler için temalı günlerde ilgili şahıslar veya yerler ziyaret edilecektir. Kurumlar arası işbirliğini güçlendirecek ziyaretlerin yanı sıra manevi şahsiyetlerin ziyaretlerine de önem verilecektir (müftülük, mezarlık, yaşayan önderler, yazar, şair vs.).
Geziler	Gezi organizasyonları belirli amaçlara binen gerçekleştirilecektir. Gezilerdeki yegane amacımız gençlerin manevi yönden gelişimlerine katkı sağlayabilmektir. Bu amaçla yapılacak gezilerde gençlik koordinatörü ve üyelerinin gençlerle olan diyaloglarını geliştirmek asıldır.
Yarışmalar	Üniversite öğrencilerine yönelik gençlik bilgi yarışması Lise öğrencilerine yönelik gençlik bilgi yarışması Ortaokul öğrencilerine yönelik gençlik bilgi yarışması Çanakkale temalı yarışmalar İstiklal marşı temalı yarışmalar 15 Temmuz temalı yarışmalar Ahilik haftası temalı yarışmalar Sarıkamış şehitlerini anma temalı yarışmalar Söz konusu yarışmalar gençlik koordinatörlerinin koordinesinde talimatlar doğrultusunda gerçekleştirilecektir.
Sohbetler	Gençlik koordinatörlüğünün temel taşlarından birisi haftalık

	gerçekleştirilecek sohbetlerdir. Gençlerin gönlüne hitap edebilecek hatiplerin önderliğinde haftalık sohbetler gerçekleştirilecektir. Bu sohbetler için gençlik merkezleri, okuma salonları, genç ofisler, camiler, evler, okullar, kantinler, çay ocakları gibi mekanlar kullanılabilir. Ortaokul ve lise öğrencileri için okul çıkışlarına denk getirilecek saatlerde ya da hafta sonlarında belirli mekanlarda okul temsilcilerinin gayretleriyle gerçekleştirilecek sohbetler tek okulun öğrencilerine yönelik olabileceği gibi mekanın durumu ve katılımcıların sayısına göre birkaç okulun birleşimiyle de gerçekleştirilebilecektir. Üniversite öğrencileri için de üniversite geneline hitap edecek şekilde başlanarak aşamalar halinde zamanla fakülte ayırımına gidilerek her bir fakülte için ayrı zamanlarda haftalık sohbet organizasyonları gerçekleştirilecektir. Sohbet organizasyonlarında önemli olan husus süreklilik arz etmesidir.
Seminerler	Milli Eğitim Bakanlığı ve Gençlik ve Spor Bakanlığı ile yapılan protokoller çerçevesinde ilgili projeler ve belirlenmiş temalar kullanılarak ortaokullar, liseler, GSB yurtları, TDV yurtları, Üniversiteler gibi yerlerde seminerler gerçekleştirilecektir.
Konferanslar	Temalı günlerde imkanlar ölçüsünce yazar, şair, fikir önderleri, ilim adamları davet edilerek konferanslar verilmesi sağlanacaktır.
Kamplar	Gençlik ve Spor Bakanlığına bağlı kamp merkezlerinde gençlik kampları gerçekleştirilebilecektir.
İzcilik Faaliyetleri	İzcilik Federasyonu ile Başkanlığımız arasında imzalanan protokol çerçevesinde gençlik hizmetlerinde yer alacak personelin izci lideri olmalarına yönelik eğitimleri katılmaları sağlanacaktır. İzci liderlerimiz vesilesiyle gençler organize edilerek izcilik kaplarında hem madden hem de manen eğitimlerine öncülük edilecektir.
Piknik	Belli periyotlarla öğrencilerle iletişimi güçlendirmek için piknikler organize edilecektir.
Kitap Okuma Gurupları	Gençlerle oluşturulacak kitap okuma guruplarında ilgili kitapların okunması ve değerlendirilmesi sağlanacaktır.

Film Okumaları	Tavsiye filmler başta olmak üzere gençlerin ufkunu açacak filmler izlenip değerlendirilecektir.
Sportif Faaliyetler	Halı saha, voleybol, masa tenisi turnuvaları vb turnuvalarla birlikte gençlerle iletişim kanalları geliştirilecektir.
Sanal Faaliyetler	Playstation turnuvaları, sanal oyunlar vesilesiyle gençlerle iletişim kanalları geliştirilecektir.
Atölye Çalışmaları	Alanında yetkin ve gençlerin seviyesine hitap edebilecek öğreticiler maharetiyle Kuran-ı Kerim, Tefsir, Hadis, Fıkıh, İlmihal, Arapça, İngilizce, Okul dersleri vb. derslerle eğitim faaliyetleri gerçekleştirilecektir.
Öğrenci Toplulukları	Üniversitelerde Benim Kampüsüm Benim Camim projesi kapsamında öğrenci toplulukları oluşturulmaktadır. Ayrıca cami merkezli öğrenci toplulukları da oluşturulabilmektedir. Söz konusu topluluklarının koordinasyonu Gençlik Koordinatörlüğü tarafından sağlanacaktır.
Sosyal Medya Faaliyetleri	Gençlik koordinatörleri sosyal medyayı aktif bir şekilde kullanacaklardır. Resmi ve şahsi hesaplardan Başkanlığımızın yaptığı çalışmalar, müftülüklerin gerçekleştirdiği çalışmalar sıklıkla paylaşılarak çalışmalarımızdan gençler haberdar edilecektir.

Tablo-4: Gençlik Koordinatörleri Çalışma Rehberi

Ayrıca Gerek DHYS üzerinden olsun gerek e-posta ile olsun raporlar aracılığıyla gençlik koordinatörlerinden bulundukları ve sorumlu oldukları mahalde gerçekleştirilen gençlik buluşmaları, GSB yurt programları, okuma gurubu sayıları, sabah namazı buluşması, gerçekleştirilen kamp sayıları, üniversitelerde Diyanet genç gönüllüleri tarafından oluşturulan öğrenci toplulukları, konferans, panel, çalıştay, seminer, sempozyum, piknik, gezi, ziyaretler (gençlik merkezi, okul, şehit yakını, gazi, tarihi ve kültürel yerler vs.), sohbet, yarışma, sosyal medya programları, sportif etkinlikler, gençlik koordinatörleri aylık toplantı, akşam dersleri, cami buluşmaları vs. program ve etkinliklerin sayıları ile katılımcı sayıları talep edilmektedir. Yine ihtiyaç halinde resim ve video talebinde de bulunmaktadır.

2. Manevi Danışmanlık

Manevi danışmanlar GSB yurtlarında, TDV yurtlarında, GSB gençlik merkezlerinde, Diyanet Gençlik Hizmet Mekanlarında ve gençlik kamplarında görev alan ve gençlerin dini, ahlaki, ilmi yönlerden gelişimlerine katkı sunma odaklı çalışıp gençlerin dilinden anlayan donanımlı personellerden görevlendirilmektedir. İlk olarak 2016 yılında GSB'nin yaz kamplarında görevlendirilmesiyle başlayan gençlik hizmetlerinde manevi danışmanlık, bir yıl sonra GSB yurtlarında görevlendirmeye devam etmiştir. Alınan verim ve duyulan memnuniyete binaen her geçen sene alanı daha da genişleyerek hizmet devam ettirilmektedir.

Her birine ayrı ayrı değineceğimiz manevi danışmanların kimler olabileceği, görevleri ve nitelikleri Diyanet İşleri Başkanlığı Gençlik Çalışmaları Yönergesi 10. maddede belirtilmiştir:

Manevi danışman ve görevleri MADDE 10- (Değişik: 07/05/2020-E.340105/6 md.) (1) Bu Yönerge kapsamında manevi danışman olarak görevlendirilecek personelde aşağıdaki yeterlikler aranır.

a) Dini yükseköğrenim mezunu olmak veya diğer alanlarda dört yıllık lisans diplomasına sahip olmak.

b) Başkanlık taşra teşkilatında vaiz, din hizmetleri uzmanı, eğitim uzmanı, öğretmen, Kur'an kursu öğreticisi, imam-hatip veya müezzin kayyım unvanlarında kadrolu olarak çalışıyor olup adaylığı kaldırılmış olmak.

(2) Manevi danışmanlık ve dini rehberlik alanıyla ilgili bir sertifika programı bitirmiş olmak ile manevi danışmanlık alanında lisansüstü bir programdan mezun ya da halen bu programda öğrenciliği devam ediyor olmak tercih sebebidir.

(3) Manevi danışmanlık görevlendirmeleri başvuru yapan personel arasından, Başkanlığın uygun görüşü üzerine ilgili Müftülüğün teklifi, mülki idare amirinin onayı ile en fazla altı (6) aylık süre ile gerçekleştirilir. Görevlendirilen personel, görevlendirme süresinin bitiminde görevden ayrılma talebinde bulunabilir.

(4) Görevlendirmelerin yenilenmesi halinde yapılacak değerlendirmelerde, görevlendirme yapılan kurum yetkililerinin ve Başkanlığın ilgili personelin verimliliğine dair kanaatleri göz önünde bulundurulur.

(5) Manevi danışmanın çalışma esasları şunlardır:

a) Cuma günleri Müftülüğün uygun göreceği yerlerde, diğer günlerde ise görevlendirildiği öğrenci yurtları/gençlik merkezlerinde çalışmaları esastır.

b) Öğrenci yurtlarında görevlendirilenlerin buradaki çalışma saatleri, öğrencilerin yurttaki bulunış saati ile yerel şartlar dikkate alınarak, ilgili müftülüğün teklifi ve Valinin onayıyla belirlenir.

c) TDV öğrenci yurtlarında görevlendirilenlerin buradaki hizmet süreleri, diğer günlerde gençlik çalışmalarına fiilen katılmaları koşuluyla 2 günden az olmamak kaydı ile Müftülüklerce düzenlenebilir.

ç) Bu Yönergede belirtilen yerlerde yürütülen manevi danışmanlık hizmetine dair gerekli denetim ve rehberlik, Müftülüklerce ve gerektiğinde Başkanlıkça gerçekleştirilir.

(6) Manevi danışmanın görevleri şunlardır:

a) İlgili kurum yönetimi ve görevlileriyle işbirliği ve eşgüdüm içerisinde çalışır.

b) Diyanet Gençlik Merkezleri, genç ofisler, Diyanet okuma salonları, gençlik merkezleri ve öğrenci yurtlarında görev yapanlar; bireysel danışmanlık görüşmeleri, dini rehberlik ve okuma grubu çalışmaları, Diyanet gençlik sohbetleri planlaması vb. faaliyetlerde bulunur; Müftülükçe gerçekleştirilecek diğer gençlik çalışmalarına katkı sağlar.

c) Öğrenci yurtlarında görev yapanlar; izinli olduğu günlerde görev yaptığı yurt müdürlüğünü bilgilendirir.

ç) Öğrenci yurtlarında yürütülen manevi danışmanlık hizmeti Başkanlık gençlik çalışmalarının bir parçası olarak değerlendirilir.

d) KYK/TDV tarafından gerçekleştirilen atölye çalışmalarında görev alır.

e) (6) aylık görevlendirme süresi içerisinde manevi danışmanlık alanı ile ilgili hazırlayacağı ilmi/akademik bir çalışmayı, kitap özeti, makale, proje vb. materyali Genel Müdürlüğe ulaştırır.

f) Yapılan çalışmalara dair raporu gençlik koordinatörü aracılığıyla aylık olarak ilgili İl Müftülüğüne ve DHYS sistemi aracılığıyla Başkanlığa sunar. KYK yurtlarında görev alan personel, ayrıca talep edilen aralıklarla ilgili KYK Genel Müdürlüğüne rapor sunar.

Gençlere yönelik manevi danışmanlık ve rehberlik hizmetleri usul ve esasları aşağıdaki şekliyle yer almaktadır:

1. Manevi Danışman görevlendirme ve çalışmalarında hiçbir gencin dışarıda bırakılmamasına özen gösterilecek, formel bir yaklaşımdan öte eğitsel bir süreç takip edilecektir.

2. Gençlerle iletişimde onların ihtiyaç ve beklentilerine göre dinleme, anlama ve anlamlandırma metoduna ağırlık verilecek, kolaylaştırıcı, cesaret ve güven verici bir üslup kullanılacak; sosyal - kültürel etkinlik ve faaliyetlerle nitelikli zaman geçirilmesine özen gösterilecektir.

3. Yapılacak çalışmaların hedef kitlede maksimum karşılık bulması amacıyla program ve çalışma saatleri; GSB (Gençlik Spor Bakanlığı) ile TDV (Türkiye Diyanet Vakfı) yurtlarında ve Diyanet gençlik merkezlerinde öğrencilerin bulunma vakitleri ile programlara katılım durumları dikkate alınarak belirlenecektir.

4. GSB ve TDV yurtları ile gençlik merkezlerinde manevi danışmanlık ve rehberlik hizmeti sunmak üzere görevlendirilen personelin günlük çalışma saatleri, öğrencilerin bulunma vakitleri ve yerel şartlar dikkate alınarak, en az 5 saat olacak şekilde müftülüğün teklifi ve mülki amirin onayı ile belirlenecektir.

5. Başvurular, müftülüklerce gerekli değerlendirmeler yapıldıktan sonra, Başkanlıkça belirlenen DHYS'ye giriş tarihi dikkate alınarak ilgili personelin bilgileri sisteme girilecektir. Sistem üzerinden onaylama işlemi Başkanlıkça kurulan komisyon marifeti ile yapıldığından müftülüklerce herhangi bir onaylama yapılmayacak, personel isimleri sadece onaya gönderilecektir.

6. Başkanlık onayı il müftülüklerine tebliğ edildikten sonra, müftülükler tarafından ayrıca valilik onayı alınacaktır. Başkanlık onayı ekinde yer alan personel listesinde kesinlikle ekleme ve çıkarma yapılmayacaktır.

7. Görevlendirmelerde; Din Hizmetleri Uzmanlarına öncelik verilecek, sırasıyla Vaiz, Kur'an Kursu Öğreticisi, İmam-Hatip (İlahiyat Fakültesi-Ön Lisans İlahiyat mezunu), Müezzin-Kayyım (İlahiyat Fakültesi-Ön Lisans İlahiyat mezunu) ve Öğretmen unvanlarında çalışan personel görevlendirilecektir.

8. Görev almak isteyen personelin, dini yükseköğrenim mezunu veya farklı alanda örgün lisans mezunu olmaları asgari yeterlilik şartıdır. Farklı alandan açık öğretim ön lisans/lisans başvuruları kabul edilmeyecektir.

9. 4/B sözleşmeli personelin, fahri/vekil çalışanların, halen yurt dışında görevli olanların, yurt dışı din görevlisi sınavına girerek başarılı olanların ya da benzer durumları bulunanların başvuruları kabul edilmeyecektir.

10. Büyükşehir statüsündeki illerin merkez ilçeleri hariç görev yaptığı ilçe dışında hiçbir yerde manevi danışman görevlendirmesi yapılmayacaktır.

11. Personelin manevi danışman olarak görevlendirildiği takdirde, lojmanda kalması vb. başka sebeplere dayanan nedenlerden dolayı mahalle/köy muhtarlığı veya cemaati ile sorun yaşayabilecek durumda olmaları halinde görevlendirmeleri yapılmayacaktır. 12. Görevlendirmeler her yılın ilk altı aylık 25 Şubat-25 Ağustos, ikinci altı aylık 25 Ağustos-25 Şubat tarihlerini kapsadığından, manevi danışman olarak görevlendirilen personelin asli görev yerine eğitim ve din hizmetlerinin aksaklığa uğramaması için ivedilikle vekil görevlendirmeleri yapılacaktır. Vekil görevlendirmelerinde bu dönemler dikkate alınacak, görevlendirmelerde geciktirmeye mahal bırakılmayacaktır.

13. Bundan sonraki görevlendirmelerde (2023 yılı birinci dönem ve sonraki görevlendirmeler) halihazırda görev yapan manevi danışmanlardan geçerli mazereti olmayanlar bulunduğu yerde görevlerine devam edeceklerdir. Ayrıca DHYS üzerinden teklifleri yapılmayacaktır. Sadece mazeret

nedeniyle yer değişikliği veya görevinden ayrılan manevi danışman yerine personel görevlendirilmesi yapılmasına müsaade edilecektir.

14. GSB ve TDV yurtlarında, kapasitesi 1000 öğrencinin altında olan yurtlarda 1 (bir) manevi danışman, öğrenci sayısı 1000'den fazla olan yurtlarda en fazla 2 (iki) manevi danışman görevlendirilecektir. 15. Aynı yurda bağlı, farklı mekanlarda bulunan blok yurtların her biri için ayrı manevi danışman görevlendirilecek, her bloktaki öğrenci sayısı dikkate alınıp görevli sayısı buna göre belirlenecektir.

16. Manevi danışmanlık ve rehberlik hizmeti sunmak üzere görevlendirilen personelin gençlik koordinatörlüğü sistemi çerçevesinde yürütölen çalışmalarda da aktif rol almaları sağlanacaktır.

17. GSB ve TDV yurtları ile GSB gençlik merkezlerinde görevlendirilen manevi danışmanlar 4 gün burada, 1 günü de öncelikli Diyanet gençlik merkezinde gençlerin yoğun bulunduğu günlerde veya gençlik hizmetlerinde toplamda 5 gün çalışacaktır. Diyanet gençlik merkezlerinde görevlendirilen manevi danışmanlar 5 gün burada görev yapacaktır. Manevi danışmanlara görev yaptıkları günlerde kendi istekleri dışında ikinci bir görev verilmeyecektir.

18. Manevi danışman yıllık iznini görev yapmış olduğu yurda bağlı üniversitenin akademik takviminde belirtilen tatil dönemlerinde; kadrosunun bulunduğu müftölükten izin alarak kullanacaktır.

19. Manevi danışmanlar çalışma takvimi içerisinde kullandıkları mazeret, rapor gibi izinlerini çalıştıkları yurt müdürlüğüne sözlü olarak bildirecektir. 20. Ek “Çalışma Programında” yer alan, okuma listesi ile film izleme etkinliğinin planlaması; il müftü yardımcısı, gençlik koordinatörü ve manevi danışmandan oluşan komisyonca belirlenecektir.

21. İkinci altı aylık dönemde manevi danışmanlar; yaz Kur'an kurslarının başlaması, yurtlarda öğrenci kalmaması durumlarında, nöbetçi yurtlar hariç görevli olduğu yurttan öğrencisi bulunmayan görevliler asli görev yerlerinde ek ders karşılığı yaz Kur'an kurslarında veya Başkanlığımız gençlik merkezlerinde gençlik hizmetlerinde görevlendirilecektir.

22. Manevi danışmanlar yapacakları faaliyet ve etkinliklerin maliyeti için; öncelikle yurt müdürlüğü daha sonra TDV şubeleri, hayırsever vatandaşlar ve mahalli şartlar imkanı marifetiyle, maliyet hesaplamasını bağlı bulundukları il/ilçe müftüsü ile istişare içinde yürütecektir.

23. Personelin görevlendirme süreleri içerisinde görevden ayrılma talepleri nakil, hastalık (heyet raporlu), ölüm ve emeklilik haricinde dikkate alınmayacak, talepler görevlendirme süresi bittikten sonra değerlendirilecektir.

24. Manevi danışmanlar tarafından yapılan çalışmalara ilişkin her ay rapor hazırlanarak takip eden ayın ilk haftasının bitimine kadar müftölüğe teslim edilecektir.

25. GSB ve TDV yurtları ile gençlik merkezlerinde manevi danışmanlar tarafından gerçekleştirilen etkinliklere dair veriler, DHYS’de aktif bulunan faaliyetler bölümünden her ayın ilk haftasının bitimine kadar bir önceki aya ait veriler DHYS’ ye kaydedilecektir.

26. Manevi danışmanlık ve rehberlik hizmetinin etkinliği, verimliliği ve sürekliliği için gerekli denetim ve rehberliğin yapılması önem arz etmektedir. Bu doğrultuda çalışmaları yerinde görmek amacıyla GSB ve TDV yurtları ile gençlik merkezleri, müftü veya görevlendireceği personel tarafından ayda en az iki defa ziyaret edilecektir. Bu ziyaretler manevi danışmanlarca DHYS’ye girilen aylık raporlara işlenecektir.

27. GSB ve TDV yurtları ile gençlik merkezlerinde yürütülen manevi danışmanlık ve rehberlik hizmeti özel ve nitelikli bir eğitimi zorunlu kıldığından söz konusu görevlendirmeler dışında, Başkanlığımız bilgisi ve onayı harici mahallinden manevi danışman görevlendirmesi kesinlikle yapılmayacaktır.

28. İllerde il müftüsünün başkanlığında (il müftüsünün bulunamadığı zamanlarda din hizmetlerinden sorumlu il müftü yardımcısı) büyükşehir statüsünde olan merkez ilçeler dahil, büyükşehir statüsüne sahip olmayan illere bağlı ilçelerde ilçe müftüsünün başkanlığında manevi danışman ve gençlik koordinatörleri ile her ayın 3. Haftası değerlendirme toplantısı yapılacak, toplantı tutanağı, manevidanisman@diyanet.gov.tr mail adresine en geç her ayın son haftasına kadar gönderilecektir.

29. 6245 Sayılı Haricah Kanunu’nun 28. maddesi ile 10.02.2020 tarihli ve 14999856-622.02-E.140691 sayılı Başkanlığımız görüş yazısı gereğince görevlendirilen personele yolluk ve yevmiyeleri ile Kur'an Kursu öğrencilerine öğretim yılına hazırlık ödeneğinin ilgili kalemlerden ödemesi yapılacaktır.

30. Manevi Danışmanlar görevli oldukları yurtlarda, 13 Ağustos 2021 tarih ve 31567 sayılı Resmi Gazete’de yayınlanan “Gençlik ve Spor Bakanlığı Ek Ders Saatlerine İlişkin Esaslar Hakkında Karar” gereğince ek ders karşılığı kurs ve atölye açabileceklerdir. Kurs ve atölyelerin planlaması yurt müdürlüğü işbirliği ile yürütülecektir.

Yıllara Göre Manevi Danışman Görevlendirmeleri

YAPILAN MANEVİ DANIŞMAN GÖREVLENDİRMELERİ						
Yıllar	GSB Yurt	GSB GM	TDV Yurt	DGM	BLD	Toplam
2017	208					208
2018	437					437
2019	711		19	12		742
2020	855		25	42		922
2021	602	93	21	154		870
2022	753	170	27	295		1.245
2023	904	223	40	426	1	1.594
2024	941	254	40	617	15	1.867

2. 1. Gençlik Merkezlerinde Manevi Danışmanlık

Diyanet İşleri Başkanlığı, Diyanet Gençlik Merkezleri ve GSB Gençlik Merkezleri olmak üzere iki farklı mekana manevi danışman görevlendirmeleri gerçekleştirmektedir. Bunların yanında üniversite kampüslerinde yer alan Diyanet Genç Ofislere ve belediyelerin gençlik merkezlerine de manevi danışman görevlendirebilmektedir.

Görevlendirilen personel için Diyanet İşleri Başkanlığı Gençlik Çalışmaları Yönergesinden esinlenilerek hazırlanan usul ve esaslar çerçevesinde hizmet talep edilmektedir.

Manevi danışmanlar gençlik merkezlerinde haftanın belli günlerinde ve belli saatlerinde bulunmaktadırlar. Bu saatler genelde gençlerin yoğun olarak gençlik merkezini kullandığı saatlere denk getirilmektedir.

2.2. Yurtlarda Manevi Danışmanlık

26 Şubat 2015 tarihinde GSB ile Diyanet İşleri Başkanlığı arasında imzalanan protokolle birlikte Diyanet İşleri Başkanlığı GSB'nin öğrenci yurtlarında manevi danışman görevlendirmeye başlamıştır. İlk olarak 855 manevi danışman yurtlarda görevlendirilmiştir. Alınan verimle birlikte yıldan yıla görevlendirilen personel sayısı artırılmıştır.

Aşağıda ise yurtlarda gerçekleştirilen faaliyet ve etkinliklerin genel çerçevesi çizilmiştir. Bu çerçeve yurtların imkanına ve manevi danışmanın özverisine göre değişmektedir.

GSB VE TDV YURTLARI MANEVİ DANIŞMAN REHBERİ

AKTİVİTE VE KAPSAM FAALİYETLER

Müştemilat	Manevi Danışmanlarla öğrencilerin rahat iletişime geçeceği danışman odaları mevcuttur. Her öğrencinin geçiş noktasında bulunulması arzu edilen odalar bazen yurt idaresi tarafından atıl noktalar belirlenebilmektedir. Buna rağmen manevi danışmanlar odalarının dışına çıkarak gençlerin sıklıkla takıldığı şark odaları, masa tenisi, langırt, toplantı salonları, kütüphaneler, kantin vb mekanları kullanarak gençlere ulaşmaya çalışmaktadırlar.
Okul Koordinasyonu	Manevi danışmanlar Diyanet genç gönüllüleri arasından seçilecek üniversite, fakülte, bölüm sorumluları belirlemek suretiyle Gençlik Koordinatörlerine yardımcı olmaktadır. Diyanet Gençlik Merkezlerine öğrencileri yönlendirerek Başkanlık çalışmalarında gençlerin aktif olarak rol almalarına katkı sunmaktadırlar.
Ziyaretler	Gençler için temalı günlerde ilgili şahıslar veya yerler ziyaret edilmektedir. Tarihi, turistik ve kültürel yerlerin ziyaretiyle birlikte şehit yakını, şehitlik, gazi, huzevi ziyaretleri de manevi danışmanlar vesilesiyle gerçekleştirilmektedir. Ayrıca manevi şahsiyetlerin ziyaretlerine de önem verilmektedir. (müftülük, mezarlık, yaşayan önderler, yazar, şair vs.).
Geziler	Gezi organizasyonları belirli amaçlara binen gerçekleştirilmektedir. Gezilerdeki yegane amaç gençlerin manevi yönden gelişimlerine katkı sağlayabilmektir. Bu amaçla il içi ve şehirler arası geziler düzenlenmektedir.
Yarışmalar	Üniversite öğrencilerine yönelik gençlik bilgi yarışması Çanakkale temalı yarışmalar İstiklal marşı temalı yarışmalar 15 Temmuz temalı yarışmalar Ahilik haftası temalı yarışmalar

	Sarıkamış şehitlerini anma temalı yarışmalar Yurt içinde gerçekleştirilen fotoğraf, tiyatro vb. yarışmalar Söz konusu yarışmalar talimatlar doğrultusunda gerçekleştirilmektedir.
Sohbetler	Manevi danışmanların hafta en az bir gün yurttaki gençlerin geneline hitap edecek şekilde belli bir mekanda ve çeşitli ikramlarla birlikte sohbet gerçekleştirmektedir. Bunun haricinde görev süresi boyunca bireysel ve küçük topluluklar şeklinde sohbetler her an devam etmektedir. Gençlerin gönlüne hitap edebilecek hatiplerin önderliğinde haftalık sohbetler gerçekleştirilecektir.
Seminerler	Temalı hafta ve günlerde yazar, ilim adamı, şair, müftü, vaiz gibi şahıslar yurda davet edilerek seminerler gerçekleştirilmektedir.
Konferanslar	Temalı günlerde imkanlar ölçüsünce yazar, şair, fikir önderleri, ilim adamları davet edilerek konferanslar verilmesi sağlanmaktadır.
Kamplar	Gençlik ve Spor Bakanlığına bağlı kamp merkezlerinde veya müftülüğün belirlediği mekanlarda kamplar gerçekleştirilebilmektedir.
İzcilik Faaliyetleri	İzcilik Federasyonu ile Başkanlığımız arasında imzalanan protokol çerçevesinde gençlik hizmetlerinde yer alacak personelin izci lideri olmalarına yönelik eğitimleri katılmaları sağlanmaktadır. Bu kapsamda yurtlarda görev yapan manevi danışmanların izci lideri olmaları önem arz etmektedir. İzci liderlerimiz vesilesiyle gençler organize edilerek izcilik kaplarında hem madden hem de manen eğitimlerine öncülük edilecektir.
Piknik	Yurt yönetiminin de taktiriyle belirli haftalarda öğrencilerle piknik aktivitesi yapılmaktadır.
Kitap Okuma Gurupları	Gençlerle oluşturulacak kitap okuma guruplarında ilgili kitapların okunması ve değerlendirilmesi sağlanmaktadır.
Film Okumaları	Belirli konu çerçevesinde belirlenen filmlerin değerlendirilmesi gerçekleştirilmektedir.
Sportif Faaliyetler	Halı saha, voleybol, masa tenisi turnuvaları vb turnuvalarla birlikte gençlerle iletişim kanalları geliştirilmektedir.

Sanal Faaliyetler	Playstation turnuvaları, sanal oyunlar vesilesiyle gençlerle iletişim kanalları geliştirilmektedir.
Atölye Çalışmaları	Alanında yetkin ve gençlerin seviyesine hitap edebilecek öğreticiler maharetiyle yurtlarda Hadis, Tefsir, Kuran-ı Kerim, Arapça, İngilizce, Fıkıh, İlmihal, Okul dersleri vb. ilmi derslerle derslerle ebru, hat, minyatür, filografi gibi sanatsal yönden eğitim faaliyetleri gerçekleştirilmektedir. Bu derslere katılan eğitmenleri genelde yurt yönetimi belirlemektedir. Ancak manevi danışmanlar da bire bir bu dersler vesilesiyle öğrencilere ulaşma imkanı bulmaktadır.
Sosyal Medya Faaliyetleri	Manevi danışmanlar sosyal medyayı aktif bir şekilde kullanmaktadırlar. Resmi ve şahsi hesaplardan Başkanlığımızın yaptığı çalışmalar, müftülüklerin gerçekleştirdiği çalışmalar sıklıkla paylaşılarak çalışmalarımızdan gençler haberdar edilmektedir.
Çevrim içi Faaliyetler	Yurtlarda yapılacak çalışmalarda esas olan yüz yüze gerçekleştirilmesidir. Fakat yüz yüze çalışmalara imkan olmadığı zamanlarda çevrim içi çalışmalar imkanlar ölçüsünde gerçekleştirilmektedir.

Tablo-11: TDV ve GSB Yurtları Manevi Danışman Rehberi

2.3. Gençlik Kamplarında Manevi Danışmanlık

26 Şubat 2015 tarihinde GSB ile Diyanet İşleri Başkanlığı arasında imzalanan protokolle birlikte 2016 yılı itibariyle GSB kamplarına manevi danışman görevlendirilmesi yapılmaktadır. Farklı kültür ve inançlarda öğrencilerin manevi danışmanlarla birebir iletişime geçmesine olanak sağlayan görevlendirmeler vesilesiyle birçok gencin Diyanet İşleri Başkanlığına karşı bakış açılarının değiştiği ve hem Başkanlığa hem de İslam'a karşı ön yargılarının kırıldığı gözlemlenmiştir.

Kamp yerlerinin ve asıl sorumluların GSB'ye ait olmasından kaynaklı bazı problemlerin varlığı söz konusu olsa da yıllardır sürdürülen bu çalışmanın öğrencileri olumlu etkilediği aşikar olmuştur. Mevcut yapıda GSB görevlendirilmesini istediği kamp isimlerini Başkanlığa bildirmekte ve Başkanlık da tecrübeli personelini kamplarda görevlendirmektedir. GSB'nin Başkanlıktan talebi her bir kampa sadece bir personelin görevlendirilmesi ve bu görevlendirmenin kamp alanına yakın personellerden olması yönündedir. Her ne kadar bu durum verimi düşürse de mevcut seçenekler içerisinde görevlendirilen personeller üst düzey performans göstererek öğrencilere faydalı olmaktadır.

3. Diyanet Gençlik Hizmet Mekanları

Diyanet İşleri Başkanlığı personeli kuruluşundan beri gençlerin buluşmaları için çeşitli mekan arayışı içerisinde olmuşlardır. Temelde bu mekanlar camiler ve cami müstemilatı olmakla birlikte okul, kıraathane, çay ocağı veya bir ağaç altı dahi olsa mekan problemi aşmaya çalışılmıştır. Ancak günümüzde Diyanet İşleri Başkanlığı mekansal problemin bir çoğunu aşmak için çaba göstermiş ve başarılı da olmuştur. Bu amaçla Başkanlığın yönlendirmesiyle 2016 yılından itibaren okuma salonları adı altında gençlerin toplanabileceği mekanlar oluşturulmaya başlanmıştır.⁶¹

Günümüz gençlerinin sosyal alan ihtiyacını birebir karşılayan, bununla birlikte milli, manevi, ahlaki erdemlerin kazandırıldığı, sosyal ve kültürel etkinliklerin yoğun olarak gerçekleştirildiği Diyanet Gençlik Hizmet Mekanları her geçen gün artmaktadır. Yıldan yıla açılan merkezlerdeki artan sayılar ve değişen beklentilerle birlikte günümüzde Diyanet Gençlik Merkezi, Diyanet Okuma Salonu ve Diyanet Genç Ofis kategorilerinde Diyanet Gençlik Hizmet Mekanları oluşturulmaktadır.

Diyanet Gençlik Hizmet Mekanlarını teker teker incelemeden önce Diyanet İşleri Başkanlığı Gençlik Çalışmaları Yönergesinde bu mekanlarda gerçekleştirilen gençlik hizmetlerine dair bir takım kriterler sunulmuştur. Halihazırda Diyanet Gençlik Hizmet Mekanları Yönergesi için çalışmalar devam etmekle birlikte söz konusu mekanlar için Diyanet İşleri Başkanlığı Gençlik Çalışmaları Yönergesinde şu bilgilere yer verilmiştir:

Diyanet Gençlik Merkezlerinde, genç ofislerde ve Diyanet okuma salonlarında yürütülecek gençlik hizmetleri

MADDE 14- (Değişik: 07/05/2020-E.340105/10 md.)

(1) Diyanet Gençlik Merkezlerinde, genç ofislerde ve Diyanet okuma salonlarında gerçekleştirilecek çalışmalar aşağıdaki ilkeler doğrultusunda yürütülür:

a) Diyanet Gençlik Merkezleri, genç ofisler ve Diyanet okuma salonları, Başkanlığın uygun görüşü üzerine ilgili Müftülüğün teklifi, mülki idare amirinin onayı ile açılır.

b) Diyanet Gençlik Merkezlerinde görüşme odası, eğitim salonu, çok amaçlı spor salonu, kütüphane, mescit, mutfak ve ıslak zemin bulunması gözetilir. Bu şartları taşımayan mekânlar Diyanet okuma salonu veya genç ofis olarak açılır ve hizmet verir.

c) Yerleşim merkezleri ve okul çevresine yakın mekânlar tercih edilir. Uygun olması halinde cami müstemilatları, Diyanet Gençlik Merkezi ve Diyanet okuma salonu olarak düzenlenebilir.

ç) Açılan mekânlar mümkün olduğunca gençler için ilgi çekici ve huzurlu bir ortama dönüştürülerek çok yönlü ve işlevsel hale getirilir.

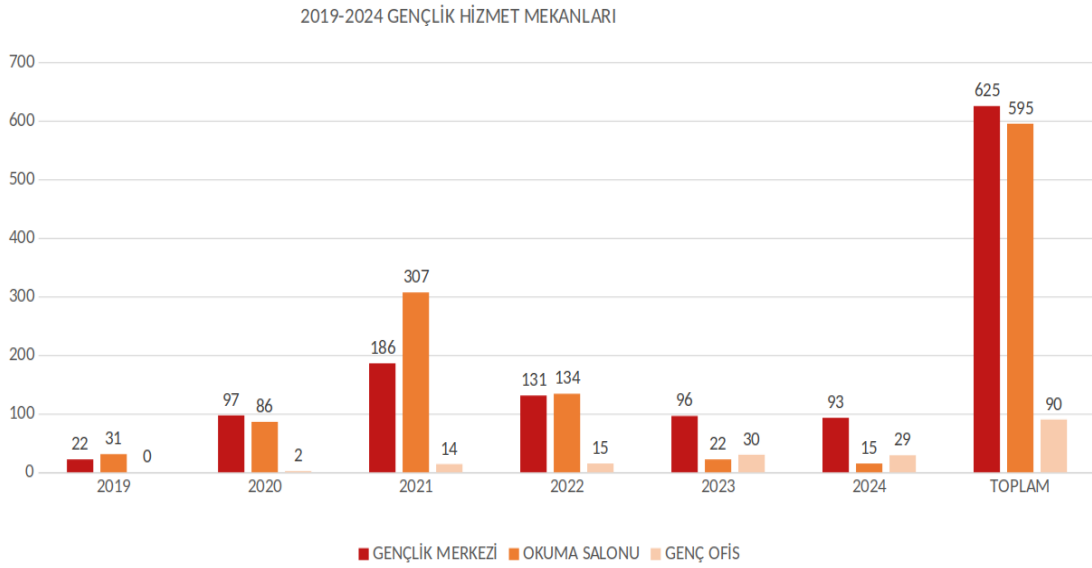
⁶¹ Din Hizmetleri Raporu 2017, s. 102.

d) Genel gençlik çalışmalarının yanında özellikle imam-hatip öğrencilerine yönelik Başkanlıkça hazırlanacak akademi programları, Diyanet okuma salonlarında icra edilir. Bu kategoride yürütülen çalışmalara katılan öğrencilerin TDV ve şubelerinin burs ve eğitim yardımları imkânlarından faydalanması sağlanır.

e) Diyanet Gençlik Merkezlerinin gençlerin ders ve sohbet saatleri dışında da uğrayabilecekleri mekânlar olmaları, yerel şartlar dikkate alınarak her gün açık tutulmaları sağlanır.

f) Diyanet Gençlik Merkezlerinde, genç ofislerde ve Diyanet okuma salonlarında ihtiyaç nispetinde personel görevlendirilmesi ve istihdamı ilgili Müftülüğün teklifi, mülki idare amirinin onayı ile gerçekleştirilir.

Diyanet Gençlik Hizmet Mekanları



3.1. Diyanet Gençlik Merkezleri

Diyanet Gençlik Hizmet Mekanları içerisinde en fonksiyonlu olan mekanlar Diyanet Gençlik Merkezleridir. Diyanet Gençlik Merkezleri; Diyanet Okuma Salonları ve Diyanet Genç Ofislere göre daha geniş ve daha merkezi yerlerde bulunmaktadır. Hitap ettiği genç miktarı ve oranı da o nispette fazlalık arz etmektedir.

Diyanet Gençlik Merkezleri özellikle günümüz gençlerinin ihtiyaçlarını karşılamak üzere belirlenen kriterler çerçevesinde açılmaktadır. Öncelikle bu kriterlerden bahsettikten sonra Diyanet

Gençlik Merkezlerinde gerçekleştirilen faaliyetler, mekan örnekleri ve geliştirilebilecek yönlerini vurgulayacağız.

3.1.1. Diyanet Gençlik Merkezi Kriterleri

Diyanet Gençlik Merkezleri Diyanet Okuma Salonları ve Diyanet Genç Ofislere nispeten daha geniş mekanlar olmasının yanında daha merkezi yerlerde açılmaktadır. DHYS sistemi üzerinden iller tarafından Başkanlığa teklif edilen Diyanet Gençlik Merkezlerinde aranan kriterler belirtilmiştir. Bu kriterleri sağladığı ölçüde bir mekan Diyanet Gençlik Merkezi, Diyanet Okuma Salonu veya Diyanet Genç Ofis olabilmektedir.

Diyanet Gençlik Merkezlerinde aranan şartlar temelde üç ana mekanla birlikte tuvalet ve mutfak olmasıdır. Bu üç ana mekan; toplantı salonu (mescit), kütüphane ve görüşme odasıdır. Ancak bunun yanında halihazırda açılan Diyanet Gençlik Merkezlerinin bir çoğunda daha fazla mekanın varlığı dikkat çekmektedir. Spor salonu, ikinci hatta üçüncü görüşme salonu, derslikler, sanat odaları, çok amaçlı salonlar hatta yüzme havuzları olan Diyanet Gençlik Merkezleri dahi mevcuttur.

3.1.2. Diyanet Gençlik Merkezlerinde Gerçekleştirilen Faaliyetler

Diyanet Gençlik Merkezlerinde gerçekleştirilen faaliyetler gençlik merkezinin potansiyeline göre çeşitlilik arz etmekle birlikte gerçekleştirilen faaliyetler manevi danışmanlar tarafından rapor halinde DHYS üzerinden Başkanlığa sunulmaktadır. Her ne kadar DHYS sistemi raporlama için sağlıklı sonuçlar verme noktasında yetersiz gözükmekteyse de burada bizler için sayısal verilerden ziyade faaliyet çeşitliliği önemli olduğu için birkaç örnek haricinde sadece faaliyet çeşitlerini belirtmekle yetineceğiz.

Faaliyet çeşitliliğini belirtmesi için örnek olarak aşağıdaki Tablo-17’de Ahmet Hamdi Akseki Camii Diyanet Gençlik Merkezi faaliyetlerine yer verilmiştir.

ÖRNEK AKSEKİ GENÇLİK MERKEZİ ATÖLYE PROGRAMI		
Çocuk Sineması	Perşembe, Cuma	14.00
Film Okumaları	Salı	14.00
Unity 3D İle Oyun Programlama	Cumartesi	14.00
Türk İşaret Dili Tercümanlığı Eğitimi	Perşembe, Cuma	09.30
Sanat Atölyesi	Pazar	11.00

Fıtrat Okumaları	Perşembe	18.00
Akseki Kitap Topluluğu	Cuma	20.30
Dinler Tarihi Atölyesi	Pazartesi	13.00
Tefsir Okumaları	Salı	18.00
Tezhib Sanatı	Cuma	15.00
Fotoğrafçılık	Pazar	13.30
Tashih-i Huruf	Çarşamba	14.00
Osmanlıca	Salı	14.00
Temel Arapça	Pazartesi	14.00
Robotik Kodlama	Cumartesi	13.00

Tablo-17: Akseki Diyanet Gençlik Merkezi 2022 Programı

Yine Atölye çalışmaları haricinde hadis, fıkıh, tefsir, ilmihal, tasavvuf, felsefe, mantık gibi dini ve ilmi derslerin yanı sıra resim, ney, bağlama, ud, satranç, mangala gibi çeşitli dersler de verilmektedir. Daha önce belirttiğimiz gibi gençlik merkezlerinin potansiyeline ve durumuna göre bu dersler çeşitlilik arz etmektedir.

Dersler haricinde gençlik merkezlerindeki manevi danışmanlar marifetiyle geziler, ziyaretler, sosyal ve kültürel etkinlikler de yine öğrencilere yönelik planlanmaktadır. Tarihi ve turistik yerleri ziyaret, şehit yakını ve şehitlik ziyaretleri, gazi ziyaretleri, huzurevi ziyaretleri, doğa yürüyüşleri, kamplar, çiğ köfte organizasyonları, halı saha maçları ve turnuvaları, piknik vs. şeklinde detaylandırabileceğimiz bu etkinlikler vesilesiyle gençlere hizmet edilmektedir.

3.2. Diyanet Okuma Salonları

İlk olarak 2016 yılında 14 farklı merkezde açılan Diyanet Okuma Salonları, Diyanet Gençlik Merkezlerinde bulunması gereken kriterlere haiz olamamış, birkaç odadan oluşan etüt merkezleri statüsünde mekanlardır. Geniş mekanlar olmadıkları için her mahallede açılmaya elverişli durumdadır.

Genelde cami müstemilatında imam veya müezzin koordinesinde açılıp kapanmaktadır. Bu yüzden manevi danışman görevlendirilmesi bu mekanlara gerçekleştirilmemektedir.

Diyanet Okuma Salonları, Diyanet Gençlik Merkezlerine oranla her ne kadar çok daha küçük mekanlar olsa da fonksiyonu en az Diyanet Gençlik Merkezleri kadar fazladır. Çünkü Diyanet Okuma Salonları birkaç okulun bulunduğu mekanlarda açılmaktadır. Bu durum o bölgedeki okulda okuyan öğrencilere ulaşma imkanı sağladığı için verimi artırmaktadır. Ancak Diyanet Gençlik Merkezlerinde olduğu gibi Diyanet Okuma Salonlarında da bazı düzenlemeler yapılması zaruridir. Çünkü maddi olanaklar ve personel olanakları iyileştirildiği ölçüde söz konusu mekanlardan verim alınacaktır.

3.3. Diyanet Genç Ofisleri

Diyanet Gençlik Merkezleri ve Diyanet Okuma Salonlarında bulunan kriterleri taşımayan mekanlar Diyanet Genç Ofis olarak kullanılmaktadır. Genelde tek odadan müteşekkil olan ofislerin üniversite yerleşkesinde olmasına özen gösterilmektedir. Tek odalı mekanda kitaplıklar, ders çalışma masaları, mini mutfağıyla birlikte kitap cafe formunu anımsatmaktadır. Üniversite yerleşkesinde bulunduğu için öğrencilerin tercih ettiği mekanlardan birisi konumunda yer almaktadır.

Diyanet Genç Ofislere Diyanet Gençlik Merkezlerinde olduğu gibi manevi danışman görevlendirilmesi Başkanlık tarafından gerçekleştirilmektedir. Söz konusu mekanların iyileştirilmesinde özellikle kampüs camilerinde görev yapan personelin katkıları küçümsenemeyecek derecededir. Bu yüzden kampüs camilerine görevlendirilen personelin sosyal ve gençlerin dilinden anlayan kimselerden seçilmesi Diyanet Genç Ofislerin manevi danışmanlarla birlikte daha aktif kullanımına zemin hazırlayacaktır.

İKİNCİ BÖLÜM

DİYANET İŞLERİ BAŞKANLIĞI GENÇLİK FAALİYETLERİ

Çalışmamızın ilk bölümünde gençlik çalışmalarının temelini oluşturan gençlik koordinatörlüğü, Diyanet gençlik hizmet mekanları ve manevi danışmanlık gibi hususları ifade etmiştik. İkinci bölümde ise söz konusu mekanlarda ve haricinde gençlik koordinatörleri ve manevi danışmanlar marifetiyle gerçekleştirilen faaliyetlere yer verilecektir. Bunların içerisinde sosyal, sportif, kültürel, eğitimsel faaliyetler, projeler ve çeşitli kurumlarla gerçekleştirilen protokoller yer almaktadır. Öncelikle Gençlik ve Spor Bakanlığı, Milli Eğitim Bakanlığı, İzcilik Federasyonu gibi kurumlarla gerçekleştirilen ve Diyanet İşleri Başkanlığının gençlik faaliyetleri noktasında önünü açan protokollerle ilgili bilgiler verilecektir. Ardından gençlik koordinatörlüğü ve manevi danışmanlar marifetiyle gerçekleştirilen çalışmalardan örnekler sunulacaktır.

1. Kurumlarla Yapılan Protokoller

Gençlik faaliyetlerinin çeşitliliğini artırabilmek ve ivme kazandırabilmek amacıyla Diyanet İşleri Başkanlığı çeşitli kurumlarla işbirliği protokolü imzalamaktadır. Özellikle gençlerle ilgili faaliyet gerçekleştiren Gençlik ve Spor Bakanlığı ve Milli Eğitim Bakanlığı gibi kurumlarla iş birliği protokollerine önem verilmektedir.

1.1. Gençlik ve Spor Bakanlığı ile Gerçekleştirilen Protokoller

Gençlik ve Spor Bakanlığı gençlere yönelik çeşitli alanlarda hizmet vermektedir. Sportif etkinliklerin yanı sıra kültürel etkinlikler ve sosyal etkinlikler de gerçekleştiren Bakanlık, öğrenci yurtları ve kamplar gibi alanlarda gençlere hizmet sunmaktadır. Dolayısıyla Bakanlık ve Diyanet İşleri Başkanlığı ile iş birliği yapabileceği alanların başında öğrenci yurtları ve kamplar gelmektedir.

Günümüze kadar Gençlik ve Spor Bakanlığı ile Diyanet İşleri Başkanlığı arasında birçok iş birliği protokolü gerçekleştirilmiştir. Bu protokollerin ilki ve ikincisi 2013 yılında⁶², üçüncüsü 2015 yılında, son protokol ise 2019 yılda imzalanmıştır. 2013 yılında gerçekleştirilen protokoller daha çok müftülük personelinin KYK⁶³ (Kredi ve Yurtlar Kurumu) yurtlarında Kur'an-ı Kerim dersleri verebilmesinin önünü açmaya yönelik protokollerden ibarettir.

Asıl çalışma ise 26.02.2015 tarihinde imzalanan protokolle başlamıştır. Bu protokolle birlikte Başkanlık personeli KYK yurtlarında Kur'an-ı Kerim öğretiminin yanında milli ve manevi değerler eğitimi başta olmak üzere çeşitli alanlarda öğrencilere hitap edebileceklerdir. En önemli husus ise bu protokolle birlikte GSB gençlik kamplarında ve KYK yurtlarında Diyanet İşleri Başkanlığı manevi

⁶² KOÇ, Mustafa, Türk Manevi Danışmanlık ve Rehberlik Dergisi, Sayı:3, Haziran 2021,s.150.

⁶³ Gençlik ve Spor Bakanlığı tarafından günümüzde KYK tanımlamasından ziyade GSB yurtları tanımlaması kullanılmaktadır.

danışman görevlendirebilecektir. Protokolden de anlaşılacağı üzere gençlere asıl hizmeti Diyanet İşleri Başkanlığı sunarken Gençlik ve Spor Bakanlığı ise mekan desteği sağlayacaktır.

Gençlik ve Spor Bakanlığı ile Diyanet İşleri Başkanlığı arasında imzalanan son protokol ise 09.12.2019 tarihinde gerçekleştirilmiştir. Bu protokolden 2015'deki protokolden farklı olarak Diyanet Gençlik Hizmet Mekanları ve Kur'an Kursları da protokolden yer verilen mekanlar olmuştur. Bir başka husus ise manevi danışmanlara ek ders ödemesi ile ilgili planlamalara yer verilmesidir. Ayrıca Diyanet Gençlik Hizmet Mekanlarına Gençlik ve Spor Bakanlığı tarafından imkanlar ölçüsünde malzeme desteği sağlanacağı da protokolden yer alan diğer hususlardandır. Aşağıda söz konusu protokole yer verilmiştir:

1.2. Milli Eğitim Bakanlığı ile Gerçekleştirilen Protokoller

Milli Eğitim Bakanlığı ile Diyanet İşleri Başkanlığı arasında gençlikle ilgili gerçekleştirilen protokol bir tanedir. Diğer protokoller il müftülükleriyle il Milli Eğitim Müdürlükleri arasında yerelde gerçekleştirilen protokoller olarak kalmıştır. MEB ile gerçekleştirilen söz konusu protokol ise 03.11.2021 tarihinde imzalanan Çevreme Duyarlıyım Değerlerime Sahip Çıkıyorum Projesi İşbirliği Protokolüdür. Bu protokolün bir diğer ayağını da Gençlik ve Spor Bakanlığı oluşturmaktadır. Esasında protokol üç kurum tarafından imzalanmıştır.

Bu protokole göre; pilot olarak Diyanet Gençlik Merkezleri ve GSB Gençlik Merkezlerine yakın ortaokullar belirlenecektir. Belirlenen bu ortaokullardan öğrenciler ilgili gençlik merkezlerine öğretmenleriyle birlikte veli beyanı esas alınarak götürülecektir. Gençlik merkezlerinde bulunan manevi danışmanlar tarafından değerler eğitimi verilecektir. 2022 yılının ilk altı ayında pilot olarak belirlenen ortaokul sayısı 47 ilde 179 okul olmuştur. Sonraki yıllarda ise ülke genelinde proje uygulanmaya başlamış ve halen uygulanmaktadır.

1.3. İzcilik Federasyonu ile Gerçekleştirilen Protokol

Diyanet İşleri Başkanlığı ile İzcilik Federasyonu arasında 30 Kasım 2021 tarihinde protokol gerçekleştirilmiştir. 16 maddeden oluşan söz konusu protokolden gençlerin milli ve manevi duygularla, çevreye ve insana duyarlı bir şekilde yetişmesi ve bunu gerçekleştirirken yeni yöntemlerin kullanılması amaçlanmıştır. Buna göre İzcilik Federasyonu, Diyanet İşleri Başkanlığı bünyesinde çalışan İmam, Müezzin, Kuran Kursu Öğreticisi, Din Hizmetleri Uzmanı, Vaiz hatta Şube Müdürü ve Müftüler de dahil gönüllü olan personel içerisinde her birinin izci lideri olması için eğitimler gerçekleştirecektir. İzci lideri olan personel kuracakları obalarla birlikte gençlerin doğayla bütünleşerek yetiştirilmelerine katkı sunacaktır.

Türkiye İzcilik Federasyonu ile yapılan protokolün ardından ilk olarak DİB-TİF Koordinasyon Kurulu kurulmuştur. Söz konusu kurul; İzci ünitelerinin tescil, faaliyet, kurs gibi i ve işlemlerini o ildeki TİF il temsilcisi ile koordineli yürütülmesi için illerde DİB izcilik il sorumlularını belirlemek, il temsilcisi

olmayan illerde işlemlerin TİF büroları ile koordineli yürütülmesini sağlamak, TİF faaliyet programına uygun çalışma planı hazırlamak, DİB ve TİF'in onayına sunmak, Protokol kapsamında yapılacak olan faaliyetlerin düzenli olarak izlenmesini ve değerlendirmesini yapmak, İzci lideri ve izcilerin, kurslara, kamplara katılımlarını sağlayarak eğitimlerini ve programlarını takip etmek, Bütün faaliyetini TİF ile koordineli yürüterek izcilerin ve liderlerin aşamalarını tamamlamalarını sağlamak, TİF tarafından düzenlenen izcilik faaliyetlerine katılacak izci, lideri ve idarecilerin izin işlemlerini DİB'e bildirmek, İzcilik il temsilcilikleri ve izcilik kulüpleri vasıtasıyla çalışmalar yürüterek çalışma alanlarında yaş basamakları olmayan izcilik sistemi içerisinde tutulmasını sağlamak, izci liderlerinin TİF mevzuatına uygun hareket etmelerini sağlamak ve denetlemek görevlerini icra amacıyla kurulmuştur.

1.4. Yerelde İşbirliği Protokolleri

Başkanlığımıza bağlı il ve ilçe müftülükleri gençlere ulaşabilmek ve gençlerle faaliyet alanlarını genişletebilmek için belediyeler, Milli Eğitim Müdürlükleri, Gençlik Spor Müdürlükleri, Türkiye İş Kurumu, üniversiteler ve çeşitli derneklerle işbirliği protokolleri imzalayabilmektedirler. Mesela Gaziantep İl Müftülüğü ile Gaziantep Üniversitesi İlahiyat Fakültesi arasında imzalanan ve ilahiyat öğrencilerinin mesleki gelişimini hedefleyen işbirliği protokolü ve Manisa İl Müftülüğü ile Manisa Celal Bayar Üniversitesi arasında üniversite öğrencilerinin diyanet gençlik hizmet mekanlarına teşvikini kapsayan işbirliği protokolü bunun örnekleridir.

2. Projeler

Diyanet İşleri Başkanlığı gençlerin dini duygularına modern ve etkili yöntemler kullanarak hitap edebilmek için çeşitli projeler geliştirmektedir. Onlarca proje taşrada uygulanmakla birlikte Diyanet İşleri Başkanlığı'nın koordinesinde gençlere yönelik gerçekleştirilen projelere değineceğiz.

2.1. Gençliğe Değer Projesi⁶⁴

Başkanlığımızın önemli bir hizmet alanını oluşturan ve geleceğimizin teminatı olan gençlerimizin milli ve manevi değerlerine bağlı, medeniyet perspektifine sahip bir şekilde yetişmelerine katkı sunmak, gençlik çalışmalarına ivme kazandırmak, gençlik koordinatörlüğü sistemini ülke genelinde aktif hale getirmek ve her bir din görevlimizin en az 10 gence ulaşmasını sağlamak üzere "Gençliğe Değer" isimli projeye 25.09.2018 tarihinde başlanmıştır.

Projenin amacı; gençlerin, bilgi, ahlak, erdem, estetik ve ruh güzelliği ile yetişmelerine, milletimizi bir araya getiren milli ve manevi değerlere, insani haslet ve faziletlerle bağlı bireyler olmalarına katkı sağlamaktır.

Proje çerçevesinde;

⁶⁴ 25.09.2018 tarihli ve 51551452-205-E.13123 sayılı talimat.

1- İl/ilçe Müftülükleri, öncelikle gençlik koordinatörleri ve gençlik çalışmalarında görev alan personel ile bir araya gelerek projenin etkin bir şekilde hayata geçirilmesi için kapsamlı bir toplantı gerçekleştirmiştir.

2- İmam-hatip, Kur'an kursu öğreticisi, müezzin kayyım vb. unvanlarda çalışan her bir din görevlisi, en az 10 gençle sohbet, söyleşi, kitap günleri, yemekli toplantı, gezi programları, yarışmalar gibi dînî sportif/sanatsal/sosyal etkinlikler düzenlemeleri hedeflenmiştir.

3- Her bir din görevlisi, düzenlenen etkinliklere ve kaç gence ulaştığına dair sayısal verileri il/ilçe gençlik koordinatörleri aracılığı ile il/ilçe Müftülüklerine bildirmektedir.

4- Din görevlilerimizin bu proje vesilesiyle tanıştıkları gençlerle iletişimi devam ettirmeleri, cami/Kuran kursu merkezli buluşmalar düzenlemeleri, gençler için rol-model olma imkanı veren bir gönül bağı kurmaları beklenmektedir.

5- Bu proje de dahil olmak üzere, gençlere yönelik bütün manevi danışmanlık ve rehberlik etkinlikleri ile diğer gençlik çalışmaları il/ilçe gençlik koordinatörlerinin koordinesinde icra edilmektedir.

6- Din görevlilerimiz tarafından bu proje kapsamında gençlerle sürdürülen söyleşilerin uzun tutulmamasına özen gösterilmekte, gençlerin durumuna, ihtiyaç ve beklentilerine göre söyleşiler planlanmakta, mümkün mertebe takrir metodu kullanmaktan kaçınılarak, dinleme, anlama ve anlamlandırma metotlarına ağırlık verilmektedir. Katılımcıların aktif olmasına, konuşulanları yorumlayıp tahlil edebilmesine imkân verilmektedir. Kolaylaştırıcı, cesaret ve güven verici bir dil kullanılmaktadır.

7- Gençlerden gelecek sorulara cevap verilirken kullanılacak ifadelerin doyurucu olmasına dikkat edilmekte, muhatabın durumu dikkate alınarak sonuca birlikte ulaşılmaya çalışılarak, samimi, açık ve anlaşılır bir dil kullanılması beklenmektedir.

8- Proje kapsamında yapılacak olan bütün etkinliklerde gençlere aktif görevler verilerek, özellikle üniversite gençlerinin liseli gençlere yönelik yapılacak çalışmalarda yer almaları teşvik edilmektedir.

"Gençliğe Değer" isimli projenin hayata geçirilmesi noktasında din görevlilerimizin;

a) Yürütülecek faaliyetlere aktif katılmalarını sağlamak,

b) En az 10 gence ulaşmalarını ve gençlerle sağlıklı bir iletişim kurmalarını temin etmek,

c) İletişim kurdukları bu gençleri gençlik koordinatörlerimizle tanıştırmalarını ve diğer gençlik çalışmalarına da teşvik etmelerini sağlamak vb. hususlarda azami gayret ve planlamaya ihtiyaç duyulacağı aşîkârdır.

Bu kapsamda;

1- Öncelikle mutat personel toplantılarında konunun hassasiyetle ele alınması, projenin ilke ve hedeflerinin bütün görevlilerimize itina ile duyurulması, yapılan faaliyetlerin bu toplantılarda değerlendirilmesi ve titizlikle takip edilmesi,

2- Yürütülen faaliyetlerin rapor haline getirilip kayıt altına alınması,

3- İrtibat kurulan gönüllü gençlerle iletişimi devam ettirmek ve diğer gençlik çalışmalarına katılımlarını sağlamak amacıyla gençlik koordinatörlüklerinin işlevinin artırılması ve ihtiyaç duyulan yerlerde Başkanlığımız talimatları doğrultusunda “Diyanet Gençlik Hizmet Mekanları” açılması,

4- Din görevlilerimize yönelik "Gençlerle İletişim", “Gençlik Çalışmalarında Yöntem” vb. konularda konferans, çalıştay, atölye çalışması gibi faaliyetlerin tertip edilmesi,

5- Her bir personelin müftülüklerce 6 saatlik (Diyanet İşleri Başkanlığı Gençlik Çalışmaları, Gençlerle Etkili İletişim ve Gençlere Ulaşma Stratejileri, Ergenlik Psikolojisi ve Yaklaşımlar, Dezavatajlı Gençlere Yönelik İletişim ve Problem Çözme Yöntemleri, Gençlik Dönemi Dini Krizler ve Din Eğitimi, Liderlik ve Takım Çalışması başlıklarında) eğitim seminerlerine alınmaları sağlanmıştır ve ilgili çalışmalar devam etmektedir.

Gençliğe Değer Projesi kapsamında ilgili personel aşağıda yer alan faaliyetleri gerçekleştirmektedir:

- Eğitim Programları (Sohbet, söyleşi, yemekli toplantılar, cami merkezli buluşmalar)
- Geziler ve ziyaretler (il gezileri, çevreyi tanıma, ilim adamlarını ziyaret, şehit yakını ve gazi ziyaretleri, şehitlik ziyaretleri v.b.)
- Dini faaliyetler (Kur’an, Hadis, Tefsir, Fıkıh, Siyer v.b. dersler)
- Sportif faaliyetler (Halı saha, voleybol, tenis, yüzme v.b. faaliyetler)
- Sosyal faaliyetler (Ağaç dikme, sosyal destek, yardımlaşma v.b. faaliyetler)

2.2. Çevreme Duyarlıyım Değerlerime Sahip Çıkıyorum Projesi

Çalışmamızda protokollerden bahsederken değindiğimiz protokollerden birisi de “Çevreme Duyarlıyım Değerlerime Sahip Çıkıyorum Projesi” kapsamında gerçekleştirilen protokoldü. Diyanet İşleri Başkanlığı ve Milli Eğitim Bakanlığı’nın temelde yürüttüğü, Gençlik ve Spor Bakanlığının ise ilgili yerlerde mekânsal destek verdiği üçlü protokolde ortaokul ve lisede okuyan öğrencilerin milli, ahlaki, insani, manevi ve kültürel değerlerimizi benimseyen, koruyan ve geliştiren bireyler olarak yetişmesi; çağa ve geleceğe hakim, meraklı ve duyarlı bireyler olarak yetişmeleri ana hedefiyle 03.11.2021 tarihinde imzalanmıştır.

Proje çerçevesinde görevlendirilen öğretmenler haftada iki gün ikişer saat, yılda ise 120 saat okul ders saatlerinde, daha önce belirlenen GSB Gençlik merkezi veya Diyanet Gençlik Hizmet Mekanlarına getirilerek buralarda manevi danışmanlarla buluşmaları sağlanacaktır. Protokolden önce 2020 yılında pilot olarak başlayan proje⁶⁵ ilk etapta 22 ilde 100 okulda uygulanmıştır. Protokol sonrasında ise 2022 yılında 49 ilde ve 179 okulda uygulanmaya başlamıştır. Sonraki yıllarda ise Türkiye genelinde uygulanmaya devam edilmiştir.

2.3. Hem Çalışıyorum Hem Öğreniyorum Projesi⁶⁶

Diyanet İşleri Başkanlığı gençlere yönelik çalışmalar gerçekleştirirken sadece ortaokul, lise ve üniversite öğrencilerine yönelik değil aynı zamanda çalışan gençlere yönelik de hizmetler gerçekleştirmektedir. Genç nüfusun neredeyse üçte biri çalışmaktadır. Kimi sanayide, kimi ofiste, kimi ise bireysel iş yerlerinde ticaretle uğraşan gençlerin sosyal ve kültürel hayatları sadece çalıştıkları çevre ve iş arkadaşlarından ibaret gözükmektedir.

Çalışan gençler genelde haftada bir gün tatil yapmakta, geriye kalan altı gün ise sabah erken saatlerde başlamak suretiyle geç saatlere kadar işiyle meşgul olmaktadır. Geç saatlerde evine gelen genç TV veya internet başında birkaç saat geçirdikten sonra ertesi gün sabah erkenden yine işe başlamak mecburiyetindedir. Bu zorunluktan dolayı çalışan gençlerimizin manevi hayatları çoğu zaman sekteye uğradığı gibi sosyal hayatları da iş yerlerindeki ilişkilerden ibaret kalmaktadır. Çalışan gençler işverenin müsaade ettiği kadar vakitle sınırlı kalmak suretiyle sadece Cuma günleri manevi iklimle buluşabilmektedir. Bu sebeple çalışan gençlere yönelik projelerin gerçekleştirilmesi ve bu gençlerin manevi atmosferle buluşturulması ayrı bir hassasiyet gerektirmektedir. İşte Diyanet İşleri Başkanlığı bu sebeplerden böyle bir proje geliştirmiştir. İlk etapta 2022 yılı Mart ayı itibarıyla 10 ilde ve 2023 yılı itibarıyla ise tüm ülkede uygulanmaya başlanmıştır.

Proje özetle şu şekilde uygulanacaktır: her ilde müftülerimiz ya da onların uygun göreceği kişiler 10 ile 50 işçisi bulunan iş yerlerine giderek iş verenlerle görüşeceklerdir. İş verenlerden talepleri haftada bir gün yirmi dakikalığına belirlenen mesai saatlerinde çalışanlara sohbet edilmesini istemekten ibaret olacaktır. Ancak burada püf nokta sohbet saatlerinin çay molası, öğle arası gibi saatlerde değil, kesinlikle çalışma saatlerinde olmasıdır. Yani fedakarlık yapan kesim çalışanlar değil iş verenler olacaktır. Böylece makine başında olacağını düşünen çalışan aynı saatte oturduğu yerden bir hatibi dinlemesi, dinleme motivasyonunu artıracak ve daha etkili sohbetler gerçekleştirilecektir. Diğer türlü çalışanın mola saatlerinden alınacak vakitler motivasyonu düşürecek ve özellikle dine bakış açısı olumsuz olan çalışanlar için bu durum hoş karşılanmayacaktır. Bu sebeple projenin uygulandığı illerde bu duruma son derece riayet edilmiştir.

⁶⁵ 08.10.2019 tarihli ve 51551452-745.01.01[745,01,01]-631336 sayılı Din Hizmetleri Genel Müdürlüğünün pilot illere gönderdiği proje talimatı.

⁶⁶ 02.02.2022 tarihli ve E-51551452-745.01.01-2121043 sayılı Başkanlık Oluru

Projenin bazı dezavantajları da vardır. Fakat bu dezavantajlar proje uygulandıkça ortadan kalkacak dezavantajlar olarak analiz edilmektedir. Dezavantajları şu şekilde sıralayabiliriz.

- İstismarcı yapıların söz konusu kesimin dini duygularını suistimal ederek oluşturdukları ön yargılardır. Çünkü maddi eksende düşünen yapılar zekat, sadaka gibi hususları ön plana çıkararak iş verenler ve çalışanlara hitap etmektedir. Bu durum ise iş veren ve çalışanların İslam dininin manevi yönünden ziyade maddi yönünün ağır bastığını düşünmelerine ve dolayısıyla eksik bir din anlayışına götürmektedir.
- Bir kısım dini oluşumların istismardan kaynaklı olarak bazı işveren ve çalışanların Diyanet İşleri Başkanlığına da olumsuz bir bakış açısına sahip olabilmektedir.
- İş verenler haftada 20 dakika bile olsa mesaiden fedakarlık etme noktasında çekimser kalabilmektedir.
- İş verenler bazen çalışanlarının Cuma namazlarına dahi müdahale edebilmektedir.
- İş veren ve çalışanların sosyal hayatları çoğu zaman sadece iş yerleriyle sınırlı kalmaktadır. Bu durum ise manevi problemlerle birlikte sosyal ve psikolojik problemlere neden olabilmekte ve iletişimi zorlaştırmaktadır.
- İşverenler namaz kılan çalışanlarının işten kaçmak maksadıyla namaz kıldıklarını iddia edebilmektedirler.
- Birçok çalışan ailevi ve ahlaki konularda problem yaşamaktadır ve bu durum daha çok zaman ve emek gerektirmektedir.
- İş veren ve çalışanlar yaptıkları işlerden dolayı manevi hayata erişemediklerini ve ibadetler için emekli olmayı beklediklerini söylemektedirler. Bunun için hazır bulunmuşluk oluşturmak gerekmektedir.
- Çalışma saatleri sohbet için uygunluk arz etmeyebilir.

Bu problemlerin birçoğunun proje uygulandıkça giderildiği gözlemlenmiştir. Zamanla Diyanet İşleri Başkanlığına ön yargılar kırıldığı gibi sahih dini anlayışın iş veren ve çalışanlarda oluşmaya başladığı görülmüştür. Bunun yanında projenin güçlü yönleri de bulunmaktadır. Bunlar:

- Sanayi ve ticaret odalarının desteklemesi
- Esnaf odalarının desteklemesi
- İşverenlerin mesailerden haftada 20 dakikalık fedakarlıklarından dolayı çalışanların sohbetlere daha motive gelmesi ve sohbette işlenen konuları daha çok içselleştirmesi
- Projenin toplumun güvenini kazanmış olan din görevlilerinin eliyle yürütülmesi

- İşverenlerin desteği
- Her bir personel için sadece bir fabrikanın belirlenmesinden dolayı gönüllü personel için çalışma kolaylığı
- Yetişmiş personelimizin mevcudiyeti
- Çalışan kesimin manevi noktada boşlukta olmaları
- Vaaz ve hutbeler ile projenin halka duyurulması imkânı
- Sonuçta elde edilen verimi şu şekilde sıralamak mümkündür:
- Proje sayesinde sekülerizm içerisinde kaybolan çalışanlara manevi atmosfer sunulmaktadır.
- Çalışanların ailevi, sosyal ve dini problemlerine çözüm bulmalarına rehberlik edilmektedir.
- Çalışmanın da bir ibadet olduğu kavranmaktadır.
- Çalışıyor olmanın ilim öğrenmeye engel olmadığı gösterilmektedir.
- İşverenlerin çalışanlarla sadece maddi değil manevi bağ da kurmalarına vesile olunmaktadır.
- Bazı işverenler söz konusu verimi görerek sohbetlerin her gün gerçekleşmesini istemektedirler. Ayrıca hatipler için araç tahsisi yapan işverenler dahi mevcuttur.

2.4. Yazımda Kardeşlik Var Projesi⁶⁷

“Yazımda Kardeşlik Var” projesi Başkanlığımız ve Türkiye Diyanet Vakfı İşbirliği ile 2016 yılından beri uygulanmaktadır. Proje 2016-2018 yılları arasında Din Hizmetleri Genel Müdürlüğü Aile ve Dini Rehberlik Daire Başkanlığı tarafından yürütülürken 2019 yılından itibaren Sosyal ve Kültürel İçerikli Din Hizmetleri Daire Başkanlığınca yürütülmeye başlanmıştır.

Program amacı olarak ülkemizin tarihi ve kültürel yerlerinin genç kuşaklara gösterilmesi, milli ve manevi değerlerin aktarılması, gençlerin temel İslami bilgilerini artırmak, gençlere milli ve manevi değerlere uygun kardeşlik ortamında sosyalleşme imkanı sunmak olarak açıklanmıştır.

Proje kapsamında Kur'an-ı Kerim dersleri başta olmak üzere görgü ve nezaket kuralları, siyer, ibadetlerim, güzel ahlak gibi derslerle birlikte; müzik, tiyatro, drama, hat, ebru, telkârî, ahşap boyama, filografi gibi atölye çalışmalarına da imkanlar ölçüsünde yer verilmektedir. Ayrıca gençlerin kültürel birikimlerini artırmak ve güzel coğrafyamızı tanıtmak amacıyla tarihi ve kültürel mekanlar ziyaret edilmekte, tabiat gezileri planlanmaktadır.

2022 yılı itibarıyla Yazımda Kardeşlik Var Projesi 3 farklı kategoride uygulanmaya başlamıştır.

⁶⁷ 27.03.2019 tarihli ve 51551452-745.01.01-E.85436 sayılı Başkanlık Oluru.

1. Kategori: Bölgeler Arası = Batı illeri ile Doğu illerinin yer değiştirmesi şeklinde uygulanmaktadır.
2. Kategori: Bölge İçi = Komşu illerin ortaklaşa düzenledikleri kamplar şeklinde gerçekleşmektedir.
3. Kategori: İl İçi = Her ilin kendi imkanlarıyla il içinde gerçekleştirdiği 5 gün süreli kamplardır.

2.5. Taşrada Uygulanan Örnek Projeler

Müftü, şube müdürü, vaiz, din hizmetleri uzmanı, murakıp, imam, müezzin, Kur'an kursu öğreticisi statülerinde bulunan Diyanet İşleri Başkanlığı personeli taşrada gençlere yönelik örnek ve

Sahada Uygulanan Gençlik Proje Örnekleri

DHYS ONAYLANAN GENÇLİK PROJE ÖRNEKLERİ				BAŞKANLIK DHYS YILLARA GÖRE ONAYLANAN GENÇLİK PROJE SAYISI	
SAYI	Projenin Uygulandığı Yer	Projenin Adı	Uygulama Tarihi	PROJE UYGULAMA YILI	ONAYLANAN PROJE SAYI
1	Adana Çukurova	Erdemli Gençlik Projesi	01.10.2018	2017	3
2	Amasya	Genç Demek Hazine Demek	04.10.2021	2018	57
3	Ankara	Gezerken Öğren / Öğrenirken Eğlen	01.03.2022	2019	92
4	Antalya	Halimi İlimihalden Öğreniyorum	01.03.2022	2020	44
5	Giresun	Anılarında Ramazan, Kardeşime Duyarlıyım	01.01.2022	2021	117
6	Bolu	Geç Gelme, Genç Gel	25.01.2022	2022	152
7	Denizli	Abide Şahsiyetlerin İzinde	14.02.2022	2023	77
8	Düzce	Beyaz Bir Sayfam İçin El Ele	10.12.2018	2024	103
9	Gaziantep İslahiye	Erdemli Gençlik Huzurlu Toplum	11.10.2021		
10	Hatay	Limonla 5 Dk. Mola	01.05.2022		
				TOPLAM	645

başarılı çalışmalar yürütmektedir. Gençlik koordinatörlüğü sisteminden sonra ivme kazanan bu çalışmaların başında proje eksenli yürütülen hizmetler gelmektedir. Daha önce de belirttiğimiz gibi aksayan yönleri ve sağlıklı rapor alma problemi olmasına rağmen mevcut haliyle DHYS üzerinden taşra teşkilatlarının girdiği ve Başkanlığın onaylayıp taşrada uygulandığı projeler haricinde valilik ve kaymakamlık onayıyla yürütülen yüzlerce proje daha hayattadır. 2024 yılı itibariyle 700'e yakın proje taşrada uygulanmaktadır.

3. Yarışmalar

Diyanet İşleri Başkanlığının gençlere yönelik nebevi metotlar kullanılarak milli ve manevi duygularla yetiştirmelerine katkı sunabilmek amacıyla geliştirdiği çeşitli faaliyet alanları arasında düzenlediği bilgi yarışmaları, şiir yarışmaları, kompozisyon yarışmaları, resim yarışmaları vb. yarışmalar da yer almaktadır.

- Gençlik Bilgi Yarışmaları
- Temalı Yarışmalar
- 12 Mart İstiklal Marşının Kabulü ve Mehmet Akif Ersoy’u Anama
- 8 Mart Çanakkale Deniz Zaferi
- Ahilik Haftası gibi gün, gece ve haftalara yönelik kompozisyon, şiir, resim vb. yarışmalar
- Ramazan Ayı temalı resim ve kompozisyon yarışmaları

4. Kamplar

Türkiye genelinde Yazımda Kardeşlik Var temalı kamplar, Gençliğe Değer Ara Dönem Kampları, Ramazan Kampları, ÇEDES Kampları ve İzcilik Kampları olmak üzere 5 farklı kamp ile gençlere hizmet edilmektedir. 2015 yılından itibaren gerçekleştirilen kamplarda binlerce genç faydalanmıştır. Yukarıdaki tabloda 2024 yılının verileri yer almaktadır.

2024 YILI KAMPLARI				
KAMP TÜRÜ	İL	GÖREVLİ	GENÇ	KAMP
Gençliğe Değer Ara Dönem	76	1399	17.306	839
Ramazan Kampı	16	56	1040	7
ÇEDES Kampı	20	50	493	4
Yazımda Kardeşlik Var	61	2.118	18.543	1.059
İzcilik Kampları	70	356	1.689	7
Toplam	260	4.121	40.150	1.919

5. Üniversite Gençlik Çalışmaları

Kampüs Camilerinde, Genç Ofislerde, atölye ve eğitimlerle, stantlarda, kayıt dönemlerinde, sınav zamanlarında, gezi, sosyal ve kültürel etkinliklerde, sohbetlerde, ihtiyaç duyulan yer ve zamanda gençlerle. **72 İLde 84 Üniversitede 61 Geçerken Öğrenci Kulübü, 19 İlahinet Öğrenci Kulüp ve topluluğu ile farklı isimlerde toplam 161 Öğrenci Kulüp ve Topluluğu** kurulmuştur.

Özellikle kampüs camilerinin müstemilatının kültür merkezlerine dönüştürme gayretimiz olumlu neticeler vermiştir. Örnek olarak sayabileceğimiz Sakarya Üniversitesi Kampüs camii faaliyetlerinden günde 1000 ile 1500 arasında genç istifade etmekte, orada atölye ve eğitim programlarıyla faaliyet göstermektedir. Kampüs camileri, kulüp ve toplulukların yanı sıra sosyal, eğitsel, sportif ve kültürel faaliyetlerle, burs ve destek programlarıyla, TDV iyilik evleriyle üniversite öğrencilerine yönelik faaliyetler sürdürülmektedir.

Ayrıca GSB Yurtlarında görev yapan 900 manevi danışmanımız ve kampüslerde açılan 28 adet Diyanet Genç Ofis ile üniversite öğrencilerine hizmet verilmektedir.

6. Kitap Okuma Grupları

Gençlik koordinatörleri ve manevi danışmanların öncülüğünde tüm il ve ilçelerde gençlerden oluşturulan okuma grupları mevcuttur. Türkiye genelinde toplamda 10.076 okuma grubu olup bu okuma gruplarında 155.655 öğrenci yer almaktadır.

7. Başkanlık Ziyaretleri

Başkanlık Tanıtım ve Ziyaretleri kapsamında her yıl binlerce genç Başkanlık yerleşkesinde kabul edilmektedir. Bu kapsamda 2024 yılında 45 öğrenci grubundan oluşan toplam 2.828 kişiye Başkanlığımız hizmetleri tanıtılarak Akseki Cami, Kütüphane, Diyanet TV ve Radyoları ziyaretlerinde refakat edilmiş, imkânlar nispetinde kitap hediyesi ve yemek ikramı yapılmıştır.

8. Personel Eğitim Programları

Başkanlık olarak gençlik hizmetlerinin daha komple gerçekleştirilebilmesi için personel eğitimlerine ağırlık verilmektedir. Bu kapsamda 2024 yılı içerisinde 2024 Gençlik Koordinatörleri, Manevi Danışmanlar, İzci Liderleri ve çeşitli alanlarda hizmet yürüten 7.256 personele yönelik 19 Çevrimiçi, 94 Yüz yüze toplam 113 Gençlik Hizmetleri Eğitim Programı gerçekleştirilmiştir.

Gençlik Hizmetleri Personel Eğitimleri

Sıra	Eğitim Adı	Yüzyüze	Çevrimiçi	Eğitim Sayısı	Katılımcı Sayısı
1	Manevi Danışman Gelişim Eğitimi	Yüzyüze		4	903
2	Gençlik Hizmetleri Eğitim Semineri	Yüzyüze		79	3.876
3	Umre Hazırlık Eğitimi		Çevrimiçi	1	250
4	İzci Liderliği Eğitim Programı	Yüzyüze	Çevrimiçi	22	2.659
5	ÇEDES Projesi Personel Eğitimi	Yüzyüze		6	112
6	Arife Çiçekleri Projesi Personel Eğitimi		Çevrimiçi	3	240
7	Genç Gönülleri Çocuk Gönülleri Buluşuyor Projesi Per. E.		Çevrimiçi	3	290
8	Benim Kampüsüm Benim Camim Projesi Personel Eğitimi		Çevrimiçi	1	18
9	Devlet Teşvikleri Tanıtım Günleri Personel Eğitimi	Yüzyüze		4	160
Toplam				113	7.256

9. Gençlik Buluşmaları

Gençlik koordinatörleri ve manevi danışmanlar öncülüğünde tematik haftalarda, dini/milli gün ve haftalarda, Ramazan ayı iftar ve sahur programlarında, sabah namazı programlarında, kantin programlarında, mihrap ve minbere gençleri alıştırma programlarında vb. programlar çerçevesinde gençlik buluşmaları gerçekleştirilmektedir. Bu kapsamda 2024 yılı içerisinde 14.284 buluşmaya 1.135.925 genç katılmıştır.

11. 15 Temmuz Programları

- Şehitlerimiz İçin Kur'an Okuyoruz (95 bin hatm-i şerif)
- Kur'an-ı Kerim Ziyafeti (89 bin faaliyet)
- Diyanet Gençlik Hizmet Alanlarında Yapılan Faaliyetler (1.615 faaliyet)
- Şehitlik Ziyaretleri (1.003 ayrı noktada ziyaret)
- Yaz Kur'an Kurslarında Gerçekleştirilen Faaliyetler (73.385 Yaz Kur'an kursu, 108.015 personel, 2.045.138 öğrenci)
- Yazımda Kardeşlik Var Projesi Kapsamında Gerçekleştirilen Faaliyetler
- Din İstismarıyla Mücadelede ve Sahih Dini Bilginin Önemi Konulu Seminerler

12. Başkanlık Gençlik Yayınları

Diyanet İşleri Başkanlığının gençlik çalışmaları içerisinde sahada gerçekleştirilen çalışmalar kadar gençlere yönelik hazırlanan basılı ve görsel yayınlar da önemli bir yere sahiptir. Gençler ve gençlere rehberlik eden din görevlileri için kaynak eserlerin varlığı mevcut hizmetlerin ivme kazanmasında önemli bir etkiye sahiptir. Biz burada Başkanlığın gençlere ve gençlere rehberlik eden din görevlilerine yönelik hazırladığı materyallere ve bazı değerlendirmelere yer vereceğiz. Diyanet İşleri Başkanlığından çıkan eserlerin her biri gençlere tavsiye edilebilecek olmakla birlikte doğrudan gençleri ilgilendiren eserleri aktarmakla yetineceğiz.

12.1. Dergiler

12.1.1. Diyanet Dergisi

Yayın akışını toplumun güncel problemlerine değinerek devam ettiren Diyanet Dergisi yıllar içerisinde bazı sayılarını sadece gençlere ayırmıştır. Kuruluşundan itibaren birçok sayısında gençlerle ilgili yazılara yer veren derginin 2009, 2010, 2013, 2014 ve 2018 yıllarında özellikle “genç” temalı dergiler çıkarması Başkanlığın gençlik çalışmalarına verdiği önemi göstermesi açısından önemlidir.

Mayıs 2010: Gençlik ve Kimlik

Şubat 2013: Popüler Kültür ve Gençlik

Ekim 2014: Cami ve Gençlik

Kasım 2018: Hz. Peygamber ve Gençlik

Eylül 2019: Hayatın Nevbaharı Gençlik ve Sorunları

Bunların yanında “genç” ismi kullanmaksızın doğrudan gençleri ilgilendiren Din ve Bilim, Dijitalleşme ve Din Eğitimi, Manevi Danışman ve Rehberlik gibi temalar da yine Diyanet Aylık Dergilerinde kullanılmıştır.

12.1.2. Geçerken Dergisi

Eylül 2022 tarihi itibarıyla 24. Sayısı çıkarılan Geçerken Dergisi doğrudan gençleri yönelik çıkarılan bir dergidir. Yayın akışına Ekim 2020 tarihinde başlayan Geçerken Dergisi, “Güzel bir iz bırakmak için” sloganıyla yola çıkmıştır ve gençlerin anlamasını kolaylaştıran yalın bir üsluba sahiptir. Geçerken Dergisi küçük hikayelerle takipçilerine farklı perspektifler sunmaktadır.

12.2. Gençlere Yönelik Kitaplar

Diyanet İşleri Başkanlığının eserlerinin birçoğu aslında gençleri ilgilendirmektedir. Aşağıda yer almayan ahlak, ilim, Kur'an, kadın, siyer, hadis, fıkıh, bilim, sanat, tarih vb. alanlarda yazılmış eserler de

yine gençlerin ilgi alanlarına girebilecek eserlerdendir. Biz aşağıda doğrudan gençler muhatap alınarak hazırlanmış eserleri listelemekle yetindik.

	GENÇLERE YÖNELİK KİTAPLAR	
1	Hz. Talha b. Ubeydullah	Prof. Dr. Nizamettin PARLAK
2	Hz. Hüseyin	Mehmet Bahaüddin VAROL
3	Hz. Usame b. Zeyd	Doç. Dr. Cafer ACAR
4	Hz. Ümmü Eymen	Şule Yüksel UYSAL
5	Hz. Halid b. Velid	Doç. Dr. Talip AYAR
6	Hz. Cafer b. Ebu Talip	Doç Dr. Mehdin ÇİFTÇİ
7	Kafama Takılanlar 1-2	Prof. Dr. Çağfer KARADAŞ
8	Biz Gençlere Dair ve Biz 1-10	Komisyon
9	Yarıda Kalan Öyküler I-II	Komisyon
10	Gün Işığında-Denemeler-	Komisyon
11	Mehtabın Işığında-Denemeler-	Komisyon
12	Bilinç Tıkanması	Adnan Bülent BALOĞLU
13	Niçin İbadet Ediyorum	Komisyon
14	Peyg. Örneğinde Gençlerle İletişim	Komisyon
15	Ters Köşe	Hafsa Fidan VİDİNLİ
16	Genç Hutbeler	Din Hiz. Genel Müdürlüğü
17	“Ol”ma Yolunda	Canan CEHRİ AKYOL
18	Niçin İnanıyorum	Ayşenur ÖZKAN vd.
19	İnsanın Anlam Arayışı	Dr Fatih KURT

20	Modern Çağın İnanç Sorunları	Dr Fatih KURT
21	Hayat Okumaları	Hilal ALTINDİŞ
22	Biz Bize	Taha KILINÇ
23	Kitap Medeniyati	Abdulnasır KIMIŞOĞLU
24	O'nun Gibi Yaşamak	Komisyon
25	Sahabe Hatıraları	Elif ERDEM vd.
26	Gençlerle Hayata Dair	Prof. Dr. Soner GÜNDÜZÖZ
27	Kalbe Dokunan Hikayeler	Betül ŞATIR
28	Bir Dağ Bir Çocuk	Sümeyra İKİZ
29	Ağıtlar Evinde Uyumak	Abdulkaki İŞCAN
30	Dünün Ardından -Denemeler- I-II	Abdulkaki İŞCAN
31	Dünün Ardından –Öyküler-	Abdulkaki İŞCAN
32	Tutunmanın Öyküsü	Aziza RÜYA
33	Peygamberimiz ve Gençlik	Komisyon
34	Deaş	Komisyon
35	Hayatın Tekrarı Yok	Ülfet GÖRGÜLÜ
36	Hikmetin 40 Kapısı	Elif ERDEM vd.
37	Bitmeyen Hikaye	Dr. Lamia Levent ABUL
38	Her Gün Özetidir Ömrün	Selim GÜNDÜZALP
39	Sinsi Ateş	Yaşar KOCA
40	Gençlik ve İletişim	Komisyon

41	Gençliğin Korunması Bağ. Din İstismarıyla Mücadele	Dr. Fatih KURT
42	Peygamberimiz ve Gençlik	Sempozyum
43	Cami ve Gençlik	Komisyon

Tablo-40: Gençlere Yönelik Başkanlık Yayınlarından Çıkan Kitaplar

5. Gençlik Çalışmaları Kapsamında Gerçekleştirilen Faaliyetler

5.1. Atölye Çalışmaları

Diyanet Gençlik Merkezleri başlığı altında Akseki Gençlik Merkezinde gerçekleştirilen örnek atölye programına yer vermiştik. Bunun haricinde Türkiye genelinde 104 farklı atölye ile gerek gençlik merkezlerinde gerek yurtlarda gerekse sair mekanlarda gençlere hizmet verilmektedir. Bu atölyelerin sınıflandırılması aşağıda yer almaktadır:

5.1.1. Değerler Atölyeleri

Gençlerimizin manevi değerlerimizi benimsemelerine, kimlik inşası yolunda örnek alacakları önder ve öncü şahsiyetlerin hayatlarını öğrenmelerine, tarihi süreçte dinimizin sağladığı ruhsal şifa iklimini yaşamış şehirler ve medeniyetleri tanımalarına katkıda bulunmak, yaşadığımız dünyanın bize verilen bir emanet olduğunu fark edip doğadaki düzenin korunması konusunda bilinçlenmelerini ve ekolojik düzeni koruma konusunda farkındalık oluşturmaya sağlamak amacıyla değerler atölyesinde farklı alanlarda örnek alacakları çeşitli konularda bilgilendirmek için gençlerimizle buluşuyoruz.

- Değerler Eğitimi
- Örnek Şahsiyetler
- Anadolu'nun Kandilleri
- Bilim İnsanları
- Örnek Sahabiler
- Kadim Şehirler
- Çevre Bilinci

5.1.2. Dini ilimler atölyeleri

Gençlik merkezlerimizde, gençlerimize Kur'an-ı Kerim'i talim ve tecvid kurallarına göre okumayı öğretiyor; inanç, ibadet, siyer ve ahlâk konularında gençlerin yaşları ve eğitim düzeylerine

uyumlu bir şekilde doğru kaynaklardan bilgi almalarını sağlamak ve mânevi dünyalarını keşfetmelerine katkıda bulunmak için ders programları organize ediyoruz.

- Kur'an-I Kerim
- Siyer-İ Nebi
- Peygamberler Tarihi
- Dinler Tarihi
- Yaşayan Dünya Dinleri
- Tefsir
- Fıkıh
- Hadis Okumaları
- İnanç Esasları
- Güncel Dini Meseleler
- Esma-İ Hüsnâ Dersleri

5.1.3. Gelişim Atölyeleri

Gençlerimizin sosyal ilişkiler kurmalarına, kendilerini keşfedip potansiyellerini geliştirmelerine, hayatlarına anlam katacak pek çok konuda bilgi sahibi olmalarına katkıda bulunmak, hayatlarına yön çizecek çoğu alanda farkındalık oluşturmak, zeka oyunları ile zihinsel gelişimlerini artırmalarına destek olmak, okul derslerini daha iyi anlamaları ve ev ödevlerini tamamlamaları konusunda yardımcı olmak ve derslerinde daha başarılı olmalarına destek sağlamak amacıyla eğitici atölyeler düzenliyoruz.

- Diksiyon – Hitabet
- Yazar Atölyesi
- Kariyer Günleri
- Tyt, Ayt, Lgs, Dhbt Hazırlık
- Braille Alfabesi
- İşaret Dili
- Sosyal Medya Okur-Yazarlığı
- Okul Destek Programları

- Zeka Oyunları
- Mutfak Atölyesi

5.1.4. Sanat Atölyeleri

Gençlerimize yeteneklerini keşfetmeleri, enerjilerini yeteneklerini keşfetmeye kanallize etmeleri, sanatsal faaliyetlere ilgi duymalarını, bu faaliyetlere aktif katılım sağlamalarını temin ederek bu konuda motive olmalarını sağlamak, telefon ve internette gereğinden fazla vakit geçirme alışkanlığından mümkün olduğunca uzak durmaları hususunda destek olmak üzere pek çok sanat dalında atölye çalışmalarımız bulunmaktadır.

- Drama ve Sahne Sanatları
- Ebru
- Hüsn-İ Hat
- Tezhip
- Dini Musiki
- Resim
- Amigrumi
- Fotoğrafçılık
- Filografi
- Kaligrafi
- Geri Dönüşüm Malzemeleriyle Tasarım
- Origami
- Kumaş Boyama
- Takı Tasarım
- Ahşap Boyama
- Müzik

5.1.5. Kültür Atölyeleri

Modern çağın sunduğu teknolojik imkanların tesirine kapılıp dört duvar arasında daha çok vakit geçirmeye başlayan gençlerimizi anti sosyal hayattan bir nebze olsun uzaklaştırmak, onlara iletişim becerileri kazandırmak, okuduklarını tahlil etme ve hayata geçirme kabiliyeti kazandırmak, olaylara

hikmet penceresinden ve panoramik bir bakış açısıyla bakmalarını sağlamak, duygu ve düşünce donanımı konusunda geniş bir anlam yelpazesine sahip olmaları konusunda desteklemek, kevni ayetlere, kainattaki eşsiz düzene dikkatlerini çekmek, gönül heybelerinde güzel anılar biriktirmelerini sağlamak amacıyla düzenlediğimiz çeşitli alanlardaki kültür atölyelerine gençlerimizi bekliyor olacağız.

- Şiir Dinletileri
- Tefekkür Yürüyüşleri
- Kitap /Film Tahlilleri
- Geçerken Okumaları
- Yarışmalar
- Gençlik Buluşmaları
- Yöresel Tanıtım Günleri
- Geziler
- Sergiler
- Konferans
- Seminer
- Panel
- Sohbet

5.1.6. Dil Atölyeleri

Yabancı dil öğrenme isteğinde olan gençlere, donanımlı öğretmenler aracılığıyla hem öğrenmeye hem pratik konuşmaya yönelik, ihtiyaç ve taleplere göre farklı dillerde hazırlanan öğretim programlarıyla düzenlediğimiz dil kurslarımız bulunmaktadır.

- Arapça - Muhadese
- İngilizce - Speaking Club
- Osmanlı Türkçesi

5.1.7. Bilişim Atölyeleri

Gençlerin gündemini takip ediyoruz ve onların sanal alemde vakit geçirmeyi ne kadar sevdiklerini biliyoruz. İnterneti bilinçli ve kontrollü kullanma konusunda gençlerimize rehberlik etmek, modern dünyanın sağladığı teknolojik imkanları verimli kullanmalarını sağlamak, bu alanda kabiliyetli olanların

enerjilerini planlı bir şekilde faydalı alanlarda tüketmeleri konusunda rehberlik etmek için düzenlediğimiz bilişim atölyeleri gençlerimiz tarafından büyük ilgi görmektedir.

- Robotik Kodlama
- Web Tasarım (Oyun Tasarımı Ve Yazılımı, Grafik Tasarımı, Donanım)
- Sosyal Medya Ve İletişim

5.1.8. Spor Etkinlikleri

Gençlerimizin sağlıklı şekilde gelişmesini ve güçlenmesini desteklemek, sağlıklı bireyler olarak büyümelerine katkı sağlamak, teknoloji çağında alıştıkları hareketsiz hayattan bir nebze olsun onları kurtarıp onlara spor sevgisini aşılamak. Bu vesileyle sosyokültürel anlamda da nitelik kazanmaları, daha aktif ve disiplinli olmaları konusunda yardımcı olmak amacıyla pek çok spor dalında kurslarımıza gençlerimiz yoğun bir katılım göstermektedir.

- İzcilik
- Futbol, Basketbol, Voleybol Turnuvaları
- Taekwando, Karate
- Okçuluk
- Masa Tenisi, Bilardo, Dart Turnuvası
- Paintball, Bisiklet Turu
- Doğa Yürüyüşü

Diyanet Gençlik Merkezleri Eğitim ve Atölyeleri

Dini İlimler Atölyeleri	11.495	224.217
Sanat Atölyeleri (El İşleri, Filografi, Telkârî, Ebru, Hat, Tezhip vb.)	2.566	33.299
Müzikal Atölyeler (Ney, Def, Bendir, Bağlama, Gitar, Koro vb.)	2.151	18.684
Teknolojik Atölyeler (Robotik Kodlama, Yazılım vb.)	943	9.594
Dil Atölyeleri (Arapça, İngilizce, İşaret Dili, Osmanlı Türkçesi vb.)	2.023	22.550
Toplam	19.178	308.344

5.2. Sportif Faaliyetler

Diyanet İşleri Başkanlığı taşrada gençlik koordinatörleri tarafından çeşitli faaliyetler ve etkinlikler planlamakta ve yürütmektedir. Bunların başında sportif faaliyetler gelmektedir. Taşradaki personelin fahrilerinden kadrolusuna, imamından müftüsüne varana kadar geçmişten günümüze gençlere yönelik her zaman sportif etkinlikler düzenlemiştir. Futbol, tenis ve voleybol müsabakaları gibi vesilelerle personel ve gençler arasında ülfet oluşturacak sportif faaliyetler gerçekleştirilmiştir. Sportif faaliyetlerle gençlik koordinatörleri gençlerin gönlüne girebilmekte, onlarla gerçekleştirecekleri diğer faaliyetler için zemin oluşturabilmektedir. Elimizde bu konu ile ilgili sayısal veriler çok sağlıklı olmasa da binlerce gencin Başkanlık personeli koordinesinde sportif faaliyetler katıldığı bir gerçektir.

5.3. Sosyal Faaliyetler

Taşrada Başkanlık adına gençlik koordinatörleri marifetiyle gerçekleştiren bir diğer faaliyet alanı ise sosyal faaliyetlerdir. Sosyal faaliyetlerden kastımız geziler, piknik, ziyaretler, ağaç dikme vb. etkinliklerdir. Gençlik koordinatörlerimiz bu vesileyle binlerce gence hitap etmektedir. Piknikler, gazi ve şehit yakını ziyaretleriyle birlikte mezarlık, huzurevi, ilim adamları ziyaretleri gerçekleştirilmektedir. Bunlarla birlikte her ilin yerelde kendi marifetleriyle çeşitli fidan dikme organizasyonları, aşure dağıtımı, yardım paketi dağıtımı vb. projeler çerçevesinde gerçekleştirdikleri sosyal faaliyetler vardır.

5.4. Eğitim Faaliyetleri

Sportif ve sosyal faaliyetlerle birlikte gençlere yönelik gerçekleştirilen etkinliklerin en önemli ayağı şüphesiz eğitimidir. Sohbetler, seminerler, okuma grupları vb. etkinliklerle gençlerin ilmi birikimine katkı sunulduğu gibi ahlaken de gelişimleri hedeflenmektedir. Gençlerin milli ve manevi duygularla,

ahlaki erdemlerle yetişmeleri eğitimlerden geçmektedir. Aslında futbol turnuvasından tutun da ağaç dikmeye varıncaya kadar Başkanlık personeli koordinesinde gerçekleştirilen sosyal ve sportif faaliyetlerde bile gençlerin eğitimi esas alınmaktadır. Bir genç futbol oynarken takım ruhunu ortaya çıkarmayı, bencillikten sıyrılmayı öğrendiğı gibi ağaç dikerken sünneti ihya etmeyi ve nesil yetiştirmeyi kavramaktadır. Ancak özelde de yine sadece eğitim olarak adlandırabileceğimiz sohbet, seminer, konferans ve dersler gibi çeşitli faaliyetler gençlik koordinatörleri ve manevi danışmanlar marifetiyle yürütölmektedir.

6. Gençlik Hizmetlerinin Raporlanması

Gerek DHYS üzerinden olsun gerek e-posta ile olsun raporlar aracılığıyla gençlik koordinatörlerinden bulundukları ve sorumlu oldukları mahalde gerçekleştirilen gençlik buluşmaları, GSB yurt programları, okuma gurubu sayıları, sabah namazı buluşması, gerçekleştirilen kamp sayıları, üniversitelerde Diyanet genç gönüllöleri tarafından oluşturulan öğrenci toplulukları, konferans, panel, çalıştay, seminer, sempozyum, piknik, gezi, ziyaretler (gençlik merkezi, okul, şehit yakını, gazi, tarihi ve kültürel yerler vs.), sohbet, yarışma, sosyal medya programları, sportif etkinlikler, gençlik koordinatörleri aylık toplantı, akşam dersleri, cami buluşmaları vs. program ve etkinliklerin sayıları ile katılımcı sayıları talep edilmektedir. Yine ihtiyaç halinde resim ve video talebinde de bulunmaktadır.

7. Gençlik Hizmetleri Beklentiler

Gençlik hizmetlerinin verimlilik ve devamlılığının sağlanabilmesi için bazı hususların gözden geçirilerek değerlendirilmesi gerekmektedir. Taşrada yapılan gençlik çalışmalarını Din hizmetleri sınıfında personeller deyim yerindeyse tırnaklarıyla kazıyarak gerçekleştirmektedirler. Çünkü gençlik hizmetleri için herhangi bir ödenek ayırlanamamaktadır, gençlik hizmet mekanlarına ise sınırlı miktarda fatura desteğı sağlanabilmektedir. Gençlik kamplarımız yoktur. Gençlere gerçekleştirilen ikramları çoğı zaman personelimiz kendi maaşından karşılamak durumunda kalmaktadır. Bu yüzden aşağıda yer alan başlıkların değerlendirilmesi mülahaza edilmektedir:

- Gençlik ARGE Biriminin Kurulması
- Gençlik Faaliyetlerine Yönelik Bütçe Oluşturulması
- 5000 Manevi Danışman Kadrosunun İhdas Edilmesi
- Diyanet Gençlik Hizmet Mekanlarında yardımcı personel istihdamı
- Diyanet Gençlik ve İzcilik Hizmetleri İçin Kamp Alanı Tahsisi
- Atölye ve Eğitim Programları için Ek Ders İmkanı Sağlanması
- 240 Saatlik Manevi Danışmanlık Sertifika Programı Hazırlanması

- Eğitim Hizmetleri Genel Müdürlüğü ile Kısa Süreli Gençlik Eğitim Programlarının Yeniden Hazırlanması

Sonuç olarak; Diyanet İşleri Başkanlığı ilk kurulduğu günden itibaren daima gençlere hizmet noktasında olanca gayretiyle çaba göstermiştir. Ancak Başkanlığın gerçekleştirdiği bu çalışmalar 2010’lu yıllara kadar taşrada daha çok bireysel gayretlerle olmuştur. Başkanlığın bizatihi organize ettiği gençlik çalışmaları 01.07.2010 tarihli ve 6002 sayılı Diyanet İşleri Başkanlığı Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanun ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun’la Din Hizmetleri Genel Müdürlüğünün kurulması ve bu kapsamda Genel Müdürlük bünyesinde Sosyal ve Kültürel İçerikli Din Hizmetleri Daire Başkanlığı’nın oluşturulmasıyla mümkün olabilmiştir. 2025 yılı itibariyle ise Gençlik Hizmetleri Daire Başkanlığı olarak hizmetlerine başlamıştır. Öncesinde de yoğun bir şekilde gençlik hizmetleri vatandaşlarımıza sunulmakla birlikte bu hizmetler derli toplu ve koordinasyon içerisinde gerçekleşmemiştir.

Başkanlık, ilgili daire başkanlığı kurulana kadar daha çok cami merkezli hizmetler sunmuştur. Lakin gelişen teknoloji, değişen kültür, oluşan yeni şartlar Başkanlığın cami merkezli hizmetlerden ziyade cami dışı hizmetleri gerçekleştirme ihtiyacını doğurmuştur. Buna göre son zamanlarda engelli, bağımlı ve gençlik gibi hizmet alanlarında manevi danışmanlık hizmetleri verilmeye başlanmıştır. Başkanlığın kuruluşundan itibaren az da olsa cami dışı hizmetler, özelde de gençlik hizmetlerinin varlığından söz etmemiz mümkün gözükmektedir. Köylerde, kasabalarda, kazalarda, kentlerde; imam, müezzin, vaiz ve müftülerimiz gençlere yönelik gerek kıraathanelerde, gerek camilerde, gerek okullarda çalışmalar gerçekleştirmişlerdir.

Sosyal ve Kültürel İçerikli Din Hizmetleri Daire Başkanlığı’nın kurulmasıyla birlikte gençlik çalışmaları hız kazanmış ve daha koordine bir şekilde ilerlemiştir. Özellikle 2015 yılından sonra Gençlik ve Spor Bakanlığı ile gerçekleştirilen protokol çerçevesinde GSB kamplarına manevi danışman görevlendirilmesiyle birlikte Başkanlık gençlik çalışmaları hızlanarak devam etmiştir. 2025 yılı itibariyle Gençlik Hizmetleri Daire Başkanlığının kurulmasıyla birlikte gençlik çalışmaları daha da ivme kazanması hedeflenmiştir.

- 2015 yılında Okuma Salonlarının açılması,
- 2016 yılında Gençlik Koordinatörü belirlenmesi ve GSB yurtları manevi danışmanlık hizmetlerinin başlaması ile gençlik çalışmalarına ivme kazandırılmıştır.
- 2018 yılında Gençlik Çalışmaları Merkezleri açılması ve Gençliğe Değer Projesi’nin hayata geçirilmesi,

- 2019 yılında Gençlik Çalışmaları Yönergesi'nin hazırlanması, TDV Yurtları ve Diyanet Gençlik Merkezleri manevi danışmanlık ve rehberlik hizmeti sunmak üzere personel görevlendirilmesi, Umre Ödüllü Gençlik Bilgi Yarışmaları düzenlenmeye başlaması,
- 2020 yılında Diyanet Genç Ofislerin açılması, Gençlik Çalışmaları Yönergesi Güncellenmesi,
- 2021 yılında GSB Gençlik Merkezleri MDR Görevlendirmesi, TİF İzcilik İşbirliği Protokolünün imzalanması, ÇEDES Projesinin hayata geçirilmesi, Koordinatörlük sisteminde yapılanmaya gidilmesi ve şematik bir düzen içerisinde hareket edilmesi, Öğrenci Kulüp ve Topluluklarının üniversitelerde kurulması, Gençlik Merkezlerine yönelik Bakım Onarım Tefrişat Bütçesinin ilk olarak verilmeye başlanması,
- 2023 yılında Belediye Gençlik Merkezleri MDR Görevlendirmesi,
- 2024 yılında Mihrap ve Minberde Gençler Var, Genç Gönüller Çocuk Gönüllerle Buluşuyor, Benim Kampüsüm Banim Camim Projelerinin uygulamaya başlanması,
- 2024 yılında Diyanet Gençlik Merkezleri Elektrik, Su, Doğalgaz Giderleri İçin Kısmi Bütçe Oluşturulması
- 2025 yılı Gençlik Hizmetleri Daire Başkanlığının kurulmasıyla gençlere yönelik hizmetlerde her geçen yıl daha önemli çalışmalar yürütmüştür.

Gençlik Koordinatörlüğü yapılanması Başkanlığımız gençlik hizmetlerine büyük ölçüde ivme kazandırarak daha sistemli ve kalıcı hizmetler üretmesine vesile olmuştur. Özellikle zararlı fikri akımların olanca güçleriyle gençlerin zihinlerini bulandırma faaliyetlerini yürüttüğü böyle bir dönemde Başkanlığın ortaya koyduğu söz konusu sistem ve koordinasyonun önemi zamanla daha net ortaya çıkacaktır. Önemli olan bu süreçte söz konusu sistemin eksiklerini en aza indirerek daha fonksiyonel bir biçimde kullanılmasının önünün açılmasıdır. Zira yerelde yaşanan bazı problemler göstermektedir ki Gençlik Koordinatörlüğü Sistemi hala istenilen düzeyde değildir. Buna rağmen çalışmamızda da değindiğimiz gibi güzel ve etkili hizmetler ortaya çıkmaktadır. Yerelde kimi zaman amirden kimi zaman da personelden kaynaklı gözüken problemlerden dolayı Gençlik Koordinatörlüğü Sisteminin istenildiği düzeyde işletilememesi zamanla aşılabilecek bir problem olarak gözükmektedir. Gerçekleştirilecek eğitimlerle amirlerin ve personelin daha bilinçli hale gelmesiyle problemler en aza indirilecektir.

FİHRİST

DIYANET İŞLERİ BAŞKANLIĞI TARAFINDAN GENÇLERE YÖNELİK OLARAK GERÇEKLEŞTİRİLEN HİZMETLERE DAİR ARAŞTIRMA VE İNCELEME KONUSU KAPSAMINDA HAZIRLANAN SORULAR

1. Genel olarak Diyanet İşleri Başkanlığı tarafından gençlere yönelik olarak ne tür hizmetler verilmektedir. Bu hizmetler hangi mevzuata dayanılarak yapılmaktadır? (Gençlere yönelik yapılan tüm hizmetlerin genel görünümü ve yasal dayanağının ortaya konulması için)

SORUNU CEVABINI İÇEREN SAYFA NO: 10,11,12

- Anayasa,
- 657 Sayılı Devlet Memurları Kanunu,
- 633 Sayılı Diyanet İşleri Başkanlığı Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanun
- Diyanet İşleri Başkanlığı Görev ve Çalışma Yönergesi
- Diyanet İşleri Başkanlığı Aile ve Dini Rehberlik Büro veya Merkezleri Çalışma Yönergesi
- Diyanet İşleri Başkanlığı Gençlik Yönergesi

2. Diyanet İşleri Başkanlığının gençlere yönelik yürüttüğü hizmetlerin temel amacı nedir? (Hangi amaç ve nedenle bu hizmetler yapılmaktadır.)

SORUNU CEVABINI İÇEREN SAYFA NO: 4,5,6,7,8,9,10

Temel gayesi sahih dini bilgilerden hareketle Allah'ın bu müjdesini ve kullarından taleplerini ayırım gözetmeksizin toplumun bütün kesimine ulaştırmak olan Diyanet İşleri Başkanlığı, Anayasal olarak toplumu aydınlatıcı faaliyetler yürütmektedir. Toplumumuzun büyük çoğunluğunu ise gençler teşkil ettiği etmektedir. Bu yüzden gençleri kötü alışkanlıklardan korumak, milli ve manevi duygularla köklerine bağlı yetişmelerini sağlamak amacıyla sosyal, kültürel, eğitsel, sportif etkinlikler düzenlemektedir. Nitekim Anayasanın 58. maddesinde: "... Devlet, gençleri alkol düşkünlüğünden, uyuşturucu maddelerden, suçluluk, kumar ve benzeri kötü alışkanlıklardan ve cehaletten korumak için gerekli tedbirleri alır." denilmektedir. Diyanet İşleri Başkanlığı da Anayasanın bu hükmü gereğince gençlerimizi kötü alışkanlıklardan korumak için çalışmalar yapmaktadır.

3. Gençlere yönelik hizmetlerin kapsamı, hedef kitlesi ve uygulama şekli nasıl belirlenmektedir? (Hizmetlerin planlama sürecini ve odak noktalarını anlamak için)

Diyanet İşleri Başkanlığı olarak gerçekleştirilen gençlik hizmetleri Gençlik Koordinatörleri marifetiyle taşralarda yürütülmektedir. Yürütülen bu faaliyetlerin çoğu Gençlik Hizmet Mekanlarında gerçekleştirilmektedir. Çalışmalarda bütün gençler hedef kitlemizdir. Ayrıca izcilik ve manevi

danışmanlık faaliyetleriyle de gençlere yönelik atölye ve kamp faaliyetleri gerçekleştirilmektedir. Söz konusu çalışmalar sosyal, sportif, kültürel ve eğitsel içeriklere sahiptir.

4. Diyanet İşleri Başkanlığı tarafından yapılan gençlik hizmetleri hangi yaş gruplarına odaklanmaktadır? (Hizmetlerin kimlere yönelik olduğunu belirlemek için)

SORUNU CEVABINI İÇEREN SAYFA NO: 4, 5

12-33 yaş aralığına sahip çalışanlar da dahil olmak üzere bütün gençler hedef kitlemizi oluşturmaktadır.

5. Mevcut hizmetlerden faydalanan gençlerin sayısı nedir ve bu sayı yıllara göre nasıl değişmiştir? (Hizmetlerin erişim düzeyini ve zaman içindeki değişimini analiz etmek için)

Gençlik Faaliyetleri Haftalık Düzenli Genç Katılımı

Atölye Ve Eğitim Programlarına Katılan Genç Sayısı	308.344
Hem Çalışıyorum... Projesi Kapsamında İlgilenilen Genç Sayısı	24.957
ÇEDES Projesi Kapsamında İlgilenilen Genç Sayısı	307.209
İzcilik Kapsamında İlgilenilen Genç Sayısı	11.400
Gençliğe Değer Projesi Kapsamında İlgilenilen Genç Sayısı	443.275
Genç Gönülleri Projesi Kapsamında İlgilenilen Genç Sayısı	14.128
Benim Kampüsüm Benim Camim	4.256
Manevi Danışmanlık Hizmetleriyle Ulaşılan Genç Sayısı (1867 * 15 Kişi)	28.005
TOPLAM	1.141.574



Yukarıdaki tabloda her hafta mutlaka bir çalışmamıza katılan genç sayıları yer almaktadır.

2018-2024 Yılları Arası Gençlik Hizmetleri İstatistikleri		
Yıl	Faaliyet Sayısı	Ulaşılan Genç
2018	22.669	2.657.015
2019	34.174	2.593.451
2020	26.187	2.705.085
2021	119.374	4.227.506
2022	129.258	6.307.688
2023	549.923	8.698.160
2024 (6AY)	348.296	6.863.415
TOPLAM	1.229.881	34.052.320

Yukarıdaki tabloda tekerrürlerle birlikte rakamlar gösterilmiştir. Yani bir genç pikniğe, geziye, ziyarete katılmış olabilir. Bu şekilde 20 programa katıldıysa toplamda 20 kişi olarak kabul edilmiştir.

6. Hizmetlerin ülke genelinde erişilebilirliği nasıldır? Özellikle kırsal bölgelerde gençlere ulaşmada zorluk yaşıyor mu? (Hizmetlerin coğrafi yaygınlığını ve eşitliğini değerlendirmek için)

SORUNU CEVABINI İÇEREN SAYFA NO: 17, 18, 19, 20, 21

Gençlik koordinatörlüğü sistemi en kırsal bölgedeki genci dahi kapsayacak niteliğe sahip bir sistemdir. Çünkü her il ve ilçede yapılması mevcuttur. Ayrıca caminin yer aldığı bütün bölgelerde “Gençliğe Değer Projesi” gibi projeler uygulanmaktadır.

7. Gençlere yönelik faaliyetlerde geri bildirim mekanizmaları nasıl çalışıyor? (Hizmetlerin etkinliğini artırmak için geri bildirimlerin nasıl kullanıldığını öğrenmek için)

SORUNU CEVABINI İÇEREN SAYFA NO: 58

DHYS üzerinden raporlandırma sistemimiz mevcuttur. Söz konusu sistem üzerinden her bir Din görevlisi faaliyetlerini anlık girebilmektedir.

8. Gençlere yönelik Kur'an kursları, seminerler ve kamplar gibi etkinliklerde kullanılan eğitim yöntemleri nelerdir? (Eğitim yöntemlerinin etkinliğini ve çeşitliliğini anlamak için)

SORUNU CEVABINI İÇEREN SAYFA NO: 53, 54, 55, 56

Kendini alanında yetiştirmiş uzman personeller aracılığıyla atölye çalışmaları gerçekleştirilmektedir. Bu çalışmalarda daha çok gençlerin kendilerini ifade etmeleri öncelenmektedir. Gençlik koordinatörleri ve manevi danışmanların gençlere abilik ve ablalık ilişkisi içerisinde rehberlik etmeleri temel gayemizdir.

9. Üniversitelerdeki manevi rehberlik hizmetlerinin kapsamı nedir? Bu hizmetlerden kaç öğrenci faydalanmaktadır? (Üniversite öğrencilerine yönelik hizmetlerin erişim düzeyini değerlendirmek için)

SORUNU CEVABINI İÇEREN SAYFA NO: 48

Kampüs Camilerinde, Genç Ofislerde, atölye ve eğitimlerle, stantlarda, kayıt dönemlerinde, sınav zamanlarında, gezi, sosyal ve kültürel etkinliklerde, sohbetlerde, ihtiyaç duyulan yer ve zamanda gençlerleyiz. **72 İlde 84 Üniversitede 61 Geçerken Öğrenci Kulübü, 19 İlahinet Öğrenci Kulüp ve topluluğu** ile farklı isimlerde toplam **161 Öğrenci Kulüp ve Topluluğu** kurulmuştur.

Özellikle kampüs camilerinin müstemilatının kültür merkezlerine dönüştürme gayretimiz olumlu neticeler vermiştir. Örnek olarak sayabileceğimiz Sakarya Üniversitesi Kampüs camii faaliyetlerinden günde 1000 ile 1500 arasında genç istifade etmekte, orada atölye ve eğitim programlarıyla faaliyet göstermektedir. Kampüs camileri, kulüp ve toplulukların yanı sıra sosyal, eğitsel, sportif ve kültürel faaliyetlerle, burs ve destek programlarıyla, TDV iyilik evleriyle üniversite öğrencilerine yönelik faaliyetler sürdürülmektedir.

Ayrıca GSB Yurtlarında görev yapan 900 manevi danışmanımız ve kampüslerde açılan 28 adet Diyanet Genç Ofis ile üniversite öğrencilerine hizmet verilmektedir.

10. Gençlerin dini bilgi ve değerler konusundaki ihtiyaçlarını belirlemek için ne tür araştırmalar yapıyor? (Gençlerin ihtiyaçlarına yönelik çalışmaların nasıl belirlendiğini görmek için)

Başkanlığımız hizmet alanlarına yönelik araştırmacılara kolaylık sağlamak olup yüksek lisans ve doktora çalışmaları ile hizmet alanlarının incelenmesine imkan verilmektedir. Sivil Toplum Kuruluşları ile yapılan çalıştaylar ve TDV işbirliğinde gençlik araştırmaları yapılmakta olup elde edilen veri ve raporlara göre gençlik hizmetlerinde yeni çalışma alanları oluşturulabilmektedir.

11. Gençlere yönelik sosyal medya, mobil uygulamalar ve diğer dijital platformlar üzerinden sunulan hizmetler nelerdir? (Gençlerin dijital ortamda nasıl desteklendiğini öğrenmek için)

Tüm il ve ilçelerde sosyal medya hesapları, Diyanet TV, Diyanet Dijital vb. alanlarda üretilen içeriklerle ve çevrimiçi eğitimlerle gençlere destek olmaya, milli ve manevi değerleri aktarmaya çalışmaktayız.

12. Dijital içerikler oluşturulurken gençlerin ilgisini çekecek yenilikçi yöntemler kullanılıyor mu? (Dijital hizmetlerin gençlere uygunluğunu değerlendirmek için)

Yapay zeka destekli uygulamalar, sosyal medya platformları, yarışmalar vb. alanlarda gençlerin ilgi duyacağı içeriklerle sınırlı olmak kaydıyla oluşturulmaktadır.

13. Sosyal medya etkinliklerinin geri dönüşleri nasıl değerlendiriliyor? (Sosyal medya faaliyetlerinin etkinliğini ölçmek için)

İzlenme, yorum ve beğenilerle gençlerin dönüşleri alınmakta olup bu alanda hizmet sunan personel ile düzeli eğitim ve toplantılar gerçekleştirilmektedir.

14. Gençlere yönelik hizmetlerin daha etkili olması için yapılan planlama, izleme ve değerlendirme çalışmaları nelerdir? (Hizmetlerin sürekli iyileştirilmesine yönelik çabaları anlamak için)

2025 Ocak ayı itibariyle başlatılan ve 2025 Nisan ayı itibariyle neticelendirilmesi planlanan “Yerinde Rehberlik Programı” kapsamında bütün iller ziyaret edilerek gençlik çalışmalarına rehberlik edilecektir.

EK-1: Rehberlik ve Teftiş Başkanlığının gerçekleştirdiği “Gençlik Hizmetleri” temalı rapor

15. Gençlik hizmetlerini iyileştirmek için sivil toplum kuruluşları, eğitim kurumları veya diğer devlet kurumlarıyla iş birliği yapılıyor mu? (Farklı paydaşlarla iş birliğinin nasıl yürütüldüğünü değerlendirmek için)

SORUNU CEVABINI İÇEREN SAYFA NO: 40, 41

EK-2: Gençlik ve Spor Bakanlığı ile imzalanan işbirliği protokolü

EK-3: Milli Eğitim Bakanlığı, Gençlik ve Spor Bakanlığı ve Başkanlığımız arasında imzalanan ÇEDES işbirliği protokolü

EK-4 İzcilik Federasyonu ile imzalanan iş birliği protokolü

16. Hizmetlerin kapsamını genişletmek ve daha fazla gence ulaşmak için ne tür projeler planlanmaktadır? (Yeni projeler ve genişleme planlarını öğrenmek için)

SORUNU CEVABINI İÇEREN SAYFA NO: 42, 43, 44, 45, 46, 47

Gençliğe Değer Projesi

Çevreme Duyarlıyım Değerlerime Sahip Çıkıyorum Projesi

Hem Çalışıyorum Hem Öğreniyorum Projesi

Yazımda Kardeşlik Var Projesi

Sahada Uygulanan Gençlik Proje Örnekleri

DHYS ONAYLANAN GENÇLİK PROJE ÖRNEKLERİ				BAŞKANLIK DHYS YILLARA GÖRE ONAYLANAN GENÇLİK PROJE SAYISI	
SAYI	Projenin Uygulandığı Yer	Projenin Adı	Uygulama Tarihi	PROJE UYGULAMA YILI	ONAYLANAN PROJE SAYI
1	Adana Çukurova	Erdemli Gençlik Projesi	01.10.2018	2017	3
2	Amasya	Genç Demek Hazine Demek	04.10.2021	2018	57
3	Ankara	Gezerken Öğren / Öğrenirken Eğlen	01.03.2022	2019	92
4	Antalya	Halimi İlimihalden Öğreniyorum	01.03.2022	2020	44
5	Giresun	Anılarımda Ramazan, Kardeşime Duyarlıyım	01.01.2022	2021	117
6	Bolu	Geç Gelme, Genç Gel	25.01.2022	2022	152
7	Denizli	Abide Şahsiyetlerin İzinde	14.02.2022	2023	77
8	Düzce	Beyaz Bir Sayfam İçin El Ele	10.12.2018	2024	103
9	Gaziantep İslahiye	Erdemli Gençlik Huzurlu Toplum	11.10.2021		
10	Hatay	Limonla 5 Dk. Mola	01.05.2022		
				TOPLAM	645

17. Gençlere yönelik hizmetlerde toplumsal farklılıklar (cinsiyet, sosyoekonomik durum, coğrafi bölge vb.) nasıl göz önünde bulundurulmaktadır? (Hizmetlerin kapsayıcılığını değerlendirmek için)

Her il ve ilçede gençlik koordinatörlerimiz kadın ve erkek koordinatörlüğü şeklinde yapılandırılmaktadır. Yapılan hizmetler sosyal yapılar göz önüne alınarak özellikli bölgelerde karma olarak gerçekleştirilmekle birlikte çoğu yerde kadın ve erkeklere yönelik çalışmalar ayrı planlanmaktadır.

18. Farklı kültürel geçmişlere sahip gençlere yönelik özel programlar geliştirilmekte midir? (Kültürel çeşitliliğe yönelik hizmetleri anlamak için)

Roman vatandaşların ve özellikli grupların bulunduğu bölgelerde de faaliyetler diğer bölgelerde olduğu gibi yapılsa da mesela Roman vatandaşların ağırlıklı olduğu bölgelerde daha çok müzikal atölyeler gerçekleştirilerek özel içerikli programlara ağırlık verilmektedir.

19. Dezavantajlı gruplara (engelli gençler, mülteciler vb.) yönelik hizmetler var mı? (Hizmetlerin eşitlikçi olup olmadığını değerlendirmek için)

Mültecilere, engellilere ve bağımlılara yönelik hizmetleri gerçekleştirebilmek amacıyla Göç ve Manevi Destek Hizmetleri Daire Başkanlığı kurulmuş olup her ilde engelli ve bağımlı koordinatörleri belirlenmiştir.

20. Gençlere yönelik hizmetlerin başarısı hangi kriterlere göre değerlendirilmektedir? (Başarı ölçüm yöntemlerini öğrenmek için)

Gençlere yönelik hizmetlerde illerin başarısı ölçülmektedir. Bu başarılar ise illerden alınan faaliyet raporları neticesinde gerçekleştirilen faaliyetlerin o ildeki genç sayısına bölümünden elde edilen orana göre değerlendirilmektedir.

21. Bu hizmetlerin gençlerin dini, ahlaki ve sosyal gelişimi üzerindeki etkisiyle ilgili yapılmış herhangi bir araştırma veya analiz var mı? (Hizmetlerin etkisini somut olarak değerlendirmek için)

Başkanlığımız hizmet alanlarına yönelik araştırmacılara kolaylık sağlamakta olup yüksek lisans ve doktora çalışmaları ile hizmet alanlarının incelenmesine imkan verilmektedir. Sivil Toplum Kuruluşları ile yapılan çalıştaylar ve TDV işbirliğinde gençlik araştırmaları yapılmakta olup elde edilen veri ve raporlara göre gençlik hizmetlerinde yeni çalışma alanları oluşturulabilmektedir.

22. Hizmetlerin etkisini artırmak için yapılan yenilikçi uygulamalar nelerdir? (Etkili yöntemlerin nasıl geliştirildiğini görmek için)

Hizmetler için alanında kendini yetiştirmiş personelden yararlanılmakta olup sosyal medya, dijital alanlar ve teknolojik aletlerden faydalanılarak faaliyetler geliştirilmektedir. Örneğin Khoot üzerinden umre ödüllü gençlik bilgi yarışmaları; çevrimiçi yarışmalar, seminerler ve konferanslar gerçekleştirilmektedir.

23. Gençlerin değişen ihtiyaçlarına yönelik yeni projeler veya stratejiler geliştirilmekte midir? (Hizmetlerin değişen gençlik dinamiklerine uyumunu anlamak için)

SORUNU CEVABINI İÇEREN SAYFA NO: 42, 43, 44, 45, 46, 47

Gençliğe Değer Projesi

Çevreme Duyarlıyım Değerlerime Sahip Çıkıyorum Projesi

Hem Çalışıyorum Hem Öğreniyorum Projesi

Yazımda Kardeşlik Var Projesi

Sahada Uygulanan Gençlik Proje Örnekleri

DHYS ONAYLANAN GENÇLİK PROJE ÖRNEKLERİ				BAŞKANLIK DHYS YILLARA GÖRE ONAYLANAN GENÇLİK PROJE SAYISI	
SAYI	Projenin Uygulandığı Yer	Projenin Adı	Uygulama Tarihi	PROJE UYGULAMA YILI	ONAYLANAN PROJE SAYI
1	Adana Çukurova	Erdemli Gençlik Projesi	01.10.2018	2017	3
2	Amasya	Genç Demek Hazine Demek	04.10.2021	2018	57
3	Ankara	Gezerken Öğren / Öğrenirken Eğlen	01.03.2022	2019	92
4	Antalya	Halımı İlimi Halden Öğreniyorum	01.03.2022	2020	44
5	Giresun	Anılarında Ramazan, Kardeşime Duyarlıyım	01.01.2022	2021	117
6	Bolu	Geç Gelme, Genç Gel	25.01.2022	2022	152
7	Denizli	Abide Şahsiyetlerin İzinde	14.02.2022	2023	77
8	Düzce	Beyaz Bir Sayfam İçin El Ele	10.12.2018	2024	103
9	Gaziantep İslahiye	Erdemli Gençlik Huzurlu Toplum	11.10.2021		
10	Hatay	Limonla 5 Dk. Mola	01.05.2022		
				TOPLAM	645

24. Teknolojik gelişmelere uyum sağlamak için dijital hizmetlerde planlanan yenilikler nelerdir? (Dijitalleşme süreçlerinin planlarını öğrenmek için)

Dijital hizmetlerin verimli bir şekilde değerlendirilebilmesi amacıyla Dijital Hizmetler Daire Başkanlığı kurulmuş olup güncel içerikler üretilmektedir.

25. Gençlere yönelik uluslararası düzeydeki hizmetlerden bahseder misiniz, Diyanet İşleri Başkanlığının bu konudaki hedefleri nelerdir? (Uluslararası projelerin kapsamını değerlendirmek için)

“Yuvalar Kuruyoruz Projesi” kapsamında Danimarka Türk Diyanet Vakfı, Din Hizmetleri Genel Müdürlüğü ve İl Müftülüğü Gençlik Koordinatörlükleri işbirliği ile 12 ilimize yerleşen (Bursa, Adıyaman, Osmaniye, Kilis, Gaziantep, Hatay, Diyarbakır, Şanlıurfa, Elazığ, Malatya, Kahramanmaraş, Adana) depremzede vatandaşlarımıza yönelik "Yuvalar Kuruyoruz Projesi" gerçekleştirilmiştir. Proje kapsamında söz konusu illerden başvuru yapanlara aile başı 7.000 kron olmak üzere 210 çiftimize toplam 1.470.000 kron (yaklaşık 6 milyon TL) nakdi yardım yapılmıştır. Ayrıca Danimarka Din Hizmetleri Müşavirliğimizle işbirliği çerçevesinde “Çocukları Eğitime Hazırlıyoruz Projesi” kapsamında 12 ilde ikamet eden depremzede 2300 gencimize 1500'er TL verilerek toplamda 3.450.000 TL nakdi katkı sağlanmıştır.

KAYNAKLAR

BUHARİ, Ebu Abdullah Muhammed b. İsmail, **Sahih-i Buhârî**, Dâru's-Selam, Arabistan, 2000.

EN-NEDVÎ, Ebü'l-Hasen, **Kur'an'da Adı Geçen Peygamberlerin Hayatı**, Risâle Yayınları, İstanbul, 2005.

ES-SABUNÎ, Muhammed Ali, **Âyetler Işığında Peygamberler Tarihi**, Ahsen Yayınları, İstanbul, 2003.

FAYDA, Mustafa, **“İfk Hadisesi” Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi**, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul, 2000.

HAKİM, Ebu Abdullah Muhammed, b. Abdullah, en-Neysaburi, **el-Müstedrek**, el-Mektebetü'l-Asriyye, Mekke, 2000.

HARMAN, Ömer Faruk, “Yüşa”, **Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi**, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul, 2013.

İBN HACER, Ahmed b. Ali el- Akalani, **Fethu'l-bârî bi-şerhi Sahihî'l-Buhari**, Daru'l-Marife, Beyrut, H. 1379.

İBN HANBEL, Ebu Abdullah Ahmed, b. Muhammed eş-Şeybani, **el-Müsned**, Beytü'l Efkari'd-Düveliyye, Ürdün, 2005.

İBN MACE, Ebu Abdullah Muhammed b. Yezid er-Rebei el-Kazvini, “İkâmet” **Sünen-i İbn Mace**, Daru's-Selam, Arabistan, 2000.

KARAMAN, Hayrettin vd., **Kur'an Yolu Türkçe Meal ve Tefsiri**, Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, Ankara, 2014.

KUTUB, Seyyid, **FîZilâli'l-Kur'an**, Hikmet Yayınevi, İstanbul, 1973.

KOÇ, Mustafa, **Türk Manevi Danışmanlık ve Rehberlik Dergisi**, Sayı:3, Haziran 2021.

KÖKSAL, M. Asım, **Peygamberler Tarihi**, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul, 2005.

MÜSLİM, Ebu'l Hüseyin el-Kuşeyri en-Nisaburi Müslim b. El-Haccac, **Sahih-i Müslim**, Daru's-Selam, Arabistan, 2000.

NESAI, Ebu Abdurrahman Ahmed b. Ali b. Şuayb, **Sünen-i Nesai**, Daru's-Selam, Arabistan, 2000.

TİRMİZİ, Ebu İsa Muhammed b. İsa b. Sevre es-Sülemi, **Sünen-i Tirmizi**, Daru's-Selam, Arabistan, 2000.

VAKİDİ, Ebu Abdullah Muhammed b. Ömer b. Akıd el-Eslemi, **el-Meğâzî**, Alemü'l-Kütüb, Beyrut, t.y.

_____ “*Gençlik Çalışma Grubu Raporu*”, **T.C. Kalkınma Bakanlığı On Birinci Kalkınma Planı**, Ankara, 2018.

_____ <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Adrese-Dayali-Nufus-Kayit-Sistemi-Sonuc-lari-2021> (15.08.2022).

_____ **Kur'an Yolu Meali**, Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, Ankara, 2020.

_____ **Diyanet Gazetesi**, Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, 1968-1990.

EbûDâvûd, *Sünen-i EbûDâvûd*, Dârü's-Selam, Arabistan, 2000.

_____ **Türkiye Cumhuriyeti Anayasası**, 1982.

_____ **633 Sayılı Diyanet İşleri Başkanlığı Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanun.**

_____ **Diyanet İşleri Başkanlığı Aile ve Dini Rehberlik Büro veya Merkezleri Çalışma Yönergesi.**

_____ 24.01.2018 tarihli ve 65752239-010.04-E.10079 sayılı Başkanlık Onayı.

_____ 24.01.2018 tarihli ve 65752239-010.04-E.10079 sayılı Başkanlık Onayı.

_____ 19.08.2022 tarihli E-51551452-205-2789345 sayılı Başkanlık Onayı.

_____ 02.02.2022 tarihli ve E-51551452-745.01.01-2121043 sayılı Başkanlık Onayı.

_____ 09.03.2022 tarihli ve E-51551452-205-2161464 sayılı Başkanlık Onayı.

_____ 27.03.2019 tarihli ve 51551452-745.01.01-E.85436 sayılı Başkanlık Onayı.

_____ 09.11.2018 tarihli ve 51551452-100-E.165503 sayılı Başkanlık Onayı.

_____ 02.09.2021 tarihli ve E-51551452-745.01.01-1593794 sayılı Başkanlık Onayı.

_____ 19.09.2021 tarihli ve E-51551452-205-1670858 sayılı Başkanlık Onayı.

_____ 20.07.2022 tarihli ve E-51551452-205-2678387 sayılı Din Hizmetleri Genel Müdürlüğü Onayı.

_____ 25.09.2018 tarihli ve 51551452-205-E.13123 sayılı talimat.

_____ 08.10.2019 tarihli ve 51551452-745.01.01[745,01,01]-631336 sayılı talimat.

_____ **Diyanet İşleri Başkanlığı Din Hizmetleri Genel Müdürlüğü Uygulama Genelgesi.**

_____ **Diyanet İşleri Başkanlığı Gençlik Çalışmaları Yönergesi.**

- _____ **Diyanet İşleri Başkanlığı Görev ve Çalışma Yönergesi.**
- _____ **Din Hizmetleri Raporu 2014**, Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, Ankara, 2015.
- _____ **Din Hizmetleri Raporu 2016**, Türkiye Diyanet Vakfı Yayın Matbaacılık ve Ticaret İşletmesi, Ankara, 2017.
- _____ **Din Hizmetleri Raporu 2017**, Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, Ankara, 2019.
- _____ **Din Hizmetleri Raporu 2018**, Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, Ankara, 2019.
- _____ **Din Hizmetleri Raporu 2019**, Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, Ankara, 2019.
- _____ **Din Hizmetleri Raporu 2020**, Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, Ankara, 2020.
- _____ **Din Hizmetleri Raporu 2021**, Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, Ankara, 2020.
- _____ T.C. Başbakanlı Diyanet İşleri Başkanlığı ile T.C. Gençlik ve Spor Bakanlığı Arasında İşbirliği Protokolü, 2015.
- _____ T.C. Başbakanlı Diyanet İşleri Başkanlığı ile T.C. Gençlik ve Spor Bakanlığı Arasında İşbirliği Protokolü, 2019.
- _____ Çevreme Duyarlıyım Değerlerime Sahip Çıkıyorum Projesi İşbirliği Protokolü, 2021.
- _____ Diyanet İşleri Başkanlığı ile İzcilik Federasyonu Arasında İmzalanan İşbirliği Protokolü, 2021.